

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre . . . . 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petisorsert 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ   PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: **AIGNER LAJOS.****Szerkesztőség:**

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Borz-utca
9. szám II. em.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmendetlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPÉD- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁSI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, AZ »ÉRSEKÚJVÁRI VÍVÓ- ÉS TORNA-EGYESÜLET«, A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYŐRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ÉNYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI EVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«, A »PÉCSI ATHLETIKAI CLUB«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNA-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SATORALJA-ÚJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁLGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SELMECZI AKADEMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNA-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZEGEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI TORNA-EGYLET«, A »SZÉKELY-ÚDVÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZÉKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A TEMESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET S AZ »ÚJVÉDEKI KERÉKPÁR- (BICYCLE-) EGYESÜLET«.

HIVATALOS KÖZLÖNYE:

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ö nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

Az ideai csónak-verseny.

Csónakásaink újból kezdik a dolgot; felhagyva ugyanis a nemzetközi versenyek rendezésével, csak magyarországi egyletek számára rendezik a fővárosi „Neptun“ evezős-egylet versenyét. Mi már évek óta sürgettük e most megtörtént dolgot és csak örvendhetünk, hogy a „Neptun“ ismét a helyes útra vezette az evezős-versenyek intézését.

Mi még nem tartjuk a magyar evezős-sportot oly fejlettnek, hogy híveit bátran állíthatnánk ki a külföld evezőseivel. Magunk közt rendezett versenyekben kell erősödnünk, hogy reménnyel küzdhessünk a már gyakorlottabbakkal.

A bécsi csónakászkok eddigi fényes győzelmei le is hángolták evezőseinket annyira, hogy a múlt évről el is maradt a verseny. Annál nagyobb örömmel üdvözljük a „Neptun“-t az evezős-verseny rendezésekor.

A verseny pontjai oly tapintattal vannak összeállítva, hogy a legkritikusabb szem sem talál bennük kivételt. Nehéz ugyanis nálunk a versenyek megállapítása azért is, mert egyes egyleteknek nagyon szegényes csónakberendezésük van. Így hát első sorban a csónakok számára kell a versenyt kiírni. De még számba kell venni, hogy mely versenynemre lehet csapatokat találni.

Olcsobb palánkos hajója csaknem mindenik egyletünknek van két és négy evezősre. Így tehát ezen versenyekre bizonyosan lesz elég nevezés. Versenyhajója is van mind a fővárosi mind a pozsonyi egyleteknek a kiírt számokra.

A csapatokat és evezősöket illetőleg is jó reményeink lehetnek, mert a két éve behozott növendék rendszer útján a fővárosi egyletekben sok új erő nyeretett meg az evezős-sportnak. Jó evezőseink is vannak elegenden, kik a sima versenyhajókba bátran beültethetők, csak kedvük kerekedne a versenyre.

A pozsonyi és győri egyletekből is mindenkor kitelik egy-két hatalmas négyes csapat. Persze a legnagyobb baj a vidékieknek a fővárosba jövele. De azt hisszük, hogy a mit oly régen hiába várunk, a csónakoknak olcsó szállítását a vasuti és hajózási társulatok ez idén már lehetővé teszik. A vidéki versenyzőknek a fővárosban való időzését is meg lehet most már könnyíteni, mióta a csónakházakba beszállásolhatják őket fővárosi kollegáik. Ez annyival is fontosabb, mert itt a fővárosban kell a vidékieknek az utolsó training-napokat töltetni.

Az ellen sem lehet kifogás, hogy a verseny nem lett volna idejében közzétéve, mert még mától is elég idő van a trainingre. Még nem lehet tudni, ha vajjon minden pontja meg lesz-e tartható a versenynek, mert a feltételek szerint, igen helyesen, csak két egylet nevezése mellett tartatik meg a verseny. De annyit bizonyosra vehetünk, hogy a versenyszámok legtöbbje meg lesz tartható.

A versenynap június 18-ára van téve, tehát a bécsi regatta (jun. 12.) után. Azt hisszük azonban, hogy ez nem fogja azt jelenteni, hogy versenyzőink trainingmester nélkül maradnak. Mert mi azt hisszük, soha addig csónakázásunk számbavehető sportmagaslatra nem

emelkedik, míg valódi evezőmestertől nem tanulnak evezőseink, kiválóan a versenyzők.

Kedvet, kitartást kívánunk a versenyre készülő csónakászoknak. MASTER.

Sport és játékok a XVI. és XVII. században.

Báró Radvánszky Béla felolvasása a történelmi társulat ülésén.

A foglalkozás és időtöltés különböző nemei a régi korban is elegendő változatosságot nyújtottak. Ezzel ugyan korántsem akarom azt mondani, hogy a XVI. és XVII. század szórakozásai korunk élveivel versenyre kelhetnének, de az egyszerűbb erkölcsök kevesebbrel is beérték és igényeikhez képest — egyes bajos dolgaik gondját letéve — jól is mulattak.

Komoly foglalkozásban sem volt hiány. S a komoly foglalkozásból az időtöltéshez való átmenetet képezték a testgyakorlatok, melynek különböző nemei divatoztak. A versenyfutás, küzdés, labdázás, tekézés, ugrás az ifjak erejét növelte. Testi ügyességet feltételeztek a fegyvergyakorlatok. Eltekintve attól, hogy II. Lajos király ügyesen használta az íjját, nyíllal való lövöldözést még a XVII. században sem hagyták abba. Bethlen Gábor fejedelem saját maga által használt nyilait és kézíjjait puzdrástól együtt öcsésének Bethlen Istvánnak hagyományozza végrendeletében. Bethlen Miklós pedig írva hagyta, hogy fiatal korában gyakorta lövöldözött nyilakkal.

Puskával, pisztolylyal czélba löni egyaránt jó gyakorlat volt vadász-embernek és harczosnak. A vívást sem lehetett volna elhanyagolni, mert ez előkészítés volt úgy a hadbamenetelre, mint a lovagjátékokra. II. Lajos király Budán (1525.) külön vívómestert tartott. Haller Gábor külföldön is (1634.) folytonosan gyakorolta magát vívómesterével.

Nagy lovagjátékokat tartottak Budán 1502-ben, II. Ulászló király lakodalma alkalmával, melyben egy lovag és egy ló jelentékenyen meg is sebesült, később II. Lajos király udvarában a harcjáték még egyszer felragyogott, mint a letűnő félben lévő csillag. A király fellette kedvelte az ily fajta gyakorlatokat, már 13 éves korában részt vett a nyilvános fegyver-játékokban. Testi ereje, ügyessége és bátorsága által nemcsak a néző közönség, de a hozzá értők elismerését is kivívta. Kamarásait, apródjait és étekgőgőit saját szeme előtt gyakoroltatta, és a lovagjáték előkészületeire külön utalványoztatott számokra költséget is.

Úgy látszik, hogy a király leginkább farsangban rendezte a lovagjátékokat. Azonban nyár derekán is találunk a számadáskönyvben e czímen tett kiadásra.

Batthiányi Ferencz főlovászmester 1522. év őszén a Prágában tartózkodó királyhoz külön futárt küld Slavóniából azon kérdéssel: hol fogja a jövő évi farsang utolsó napjait tölteni? és kívánja-e, hogy a harezi játékokra ő is felszerelve jelenjék meg? A király azonnal válaszolt: nem tudja ugyan még, hogy akkor hol lesz, de a farsangot vigan akarja tölteni és Batthiányi a lovagjátékokban használt lovát és fegyvereit mindenesetre hozza magával.

A budai udvartartás megszűntével lezáródtak örökre a lovag-játékhely sorompói és ifjaink ezentúl csak otthon egymás között játszhattak egy kicsit vitézi játékot.

A lovaglás általános szükséglet volt hadban, békeidőn: Utazásra és időtöltés gyanánt épen úgy szolgált.

Lóháton kelt útra a vőlegény násznépével, az előlköszöntő ifjak így vonultak be a menyasszonyos házhoz, ott futtatást is rendeztek a vőlegény és menyasszony paripái között.

A rendszeres lóversenyek különben már a XVI. század elején divatban voltak. II. Lajos királynak tisztán versenyczélra idomított lovai is állottak istállóiban. Ezeket külön gondozta négy lovasz, kiknek fizetése fejeként 50 dénárt tett egy hétre. A lovaszok Horváth Márk istálló-mester felügyelete alatt állottak, a lovakra való főfelügyelet pedig úgy látszik, Rothkyrger Menyhért komornokra vala bízva.

A verseny-istálló Kelenföldön volt elhelyezve, a verseny-lovak gazdája Prisca uram, legalább úglátszik, ott lakott, lehet ugyan az is, hogy Prisca úr csak azon ménesnek volt a gazdája, hol a verseny-lovak neveltettek.

A király verseny-lovai nemcsak saját méneséből kerültek ki, Lengyelországból is kapott ilyeneket. 1525-ben kora tavasszal (márczius 19.) egy Karelkwezer nevű lengyel úr ajándékba küld a királynak egy versenylovat és egy fiút, ez utóbbit valószínűleg azért, hogy az lova-golja. Április havában ismét egy új szállítmány érkezett. Szidloviczky Kristóf krakai vajda három versenylovával kedveskedett, mint ajándékkal, II. Lajos királynak. *)

Hogy a király mennyire szerethette versenylovait, bizonyítja, hogy daczára a meglehetősen üres kincstárnak, nagy jutalompenzéket adatott azon szolgáltnak, kik a lengyelországi verseny-lovakat Budára hozták. De bizonyítja az is, hogy II. Lajos Zsigmond lengyel királyt is felkérte versenylovak küldésére, ki erre nem a legszívesebb hangon írta Budán lévő követének: „Tudhatná a király, hogy nekem olyan lovaime nincsenek és nem is találnék benne örömet“.

A király versenylovainak száma 1525. telén, ítéleve a melléjük rendelt lovaszok számából, legalább is tizenhat darab lehetett, ezekhez jött még később a négy ajándék ló Lengyelországból, tehát az egész verseny-istálló körülbelül husz darab lóból állott. Ezeket könnyű fiatal fiúk és a királyi apródok lovagolták.

Nemcsak Lajos király és a lengyel urak, de a többi magyar urak is tartottak kizárólag verseny-czélra idomított lovakat, már csak azért is, hogy a király lovaival versenyre keljenek.

Április vége felé már nagyban folytak az előkészületek a közelgő napokban megtartandó ló-versenyekre. Április 26-án Rothkyrger Menyhért komornok a kincstárból újból 25 firtot kap a király versenylovainak fenntartására, melyeknek e napokban a versenytéren futni kell. Két nappal később a kincstárnok különböző színű vékony gyölesből hat véget vásárol és átadja azt azonnal a király szabójának, Jakab mesternek, hogy készítsen abból ruhát a király apródjainak, kik a versenytéren a versenylovakat fogják futtatni. (Folyt. köv.)

A kanyargó Tisza mellől.

Nem tudom, melyik híres ember mondta, hogy a változatosságban rejlik az élet varázsa. Ha azonban véletlenül még nem mondta volna senki, az nem tesz semmit, akkor bátorkodom én állítani és hiszem, hogy önök is legalább részben igazat adnak nekem, mert ezzel tulaj-

*) A kisérő szolgál. Kónya nevű, költség és jutalom fejében 70 firtot kapott a kincstárból.

donképen csak azt akarom mondani, hogy az egyhangúság zsibbasztólag hat testre és lélekre egyaránt. Ez az oka annak, hogy majd a szöke Duna mellett, majd a Mátra tövében, majd a kanyargó Tiszánál ütöm fel sátorfámat s persze mindenütt a szó szoros értelmében kézzel-lábbal törekszem a testgyakorlatok népszerűsítésére.

Jelenleg B.-n lakom. Egészen kiirni nem merem, nehogy egy pár kifizetetlen számla érkezése megrontsa a training ideje alatt annyira fontos lelki nyugalmamat. Ha kijelentem, hogy az ország leghíresebb lövője a lehető legközelebbi rokonsági kötelékben áll e hely úri tulajdonosával, akkor már Önök is nagyobb érdeklődéssel fordulnak Szabolesmegye felé.

E magyar Carver bravurlövéséről egy egész kötetnyit lehetne írni. Mondják, hogy Winchesterével csak úgy pattogatja szét a feldobott krumplikát meg pénzdarabokat, sőt a 30 lépésnyire felállított kés élet nemcsak hogy többször eltalálta, hanem midőn a kettészelt golyók feleit megmérték, azokat mindenkor egyenlő súlyúaknak találták.

Egy alkalommal valakit igen megijesztettek, hogy a kit ismeretlenül megsértett, s a kivel másnap meg kell verekednie, nem más mint E. G. a híres lövő. Erre barátunk halálsápadt lesz s csak ennyit mondott: „Isten veletek! Ő röptében lelövi a fecskét s én meg 10 lépésről nem találom el a Gellértheget*.”

Mégis csak szép az a renomé!

A mióta elég szerencsés voltam ballábamat kificzmítani és megértem azt, hogy lábamon egy jól megterhelt omnibusz ment keresztül, azóta rendkívül — jól érzem magam. De a mióta egy rosszul irányzott fejszecsapással sípcsontomat meglékeltem és az is behegedvén, egy hétre rá megfutottam 20 kilométert, azóta uraim én is azt hiszem, hogy igazi athléta vagyok.

Az első malheur alkalmával azzal vigasztalt az athletikának egy igen nagyrabecsült pártfogója, hogy „majd meglássa, ha meggyógyul, akkor még erősebb lesz a lába és akkor 7 métert fog ugrani*. Nem tudom, még nem próbáltam, de magam is nagyon kíváncsi vagyok. Annyi bizonyos, hogy ha az athletikának sok ily jeles védője volna, akkor pár év múlva a kormány nem remélhetne a hadmentességi adóból jövedelemszorodást.

Ezzel — az „igazi athléta“ kifejezéssel — különben csak azon térre igyekeztem vinni cikkemet, a melyen a multkor egy kis eszmecsere élénkebb megvitátást keltett e lapok hasábjain.

Ki az igazi athléta? Az-e, a ki Keleten bedöngette az érczkaput? vagy pedig az, a ki 100 yardot befut 10 másodperc alatt?

Én is azt hiszem, hogy mind a kettő a maga idejében. Azt az egyet azonban nem szabad soha elfelednünk, hogy nem vagyunk gladiatorok. És igen helyesen tette egy alkalommal Vermes Lajos, midőn megtagadta a birkózás folytatását azért, mert ellenfele megsebesítette karját.

A Herkules-naptár szerint úgy látszik, hogy az idei sport-saison igen élénk lesz. Legközelebb a trainingem alkalmával tapasztaltakról fogok írni, ha ugyan a sok oldalról igénybe vett Herkulesben akad hely szerény közleményem számára. Mert én is training alatt vagyok fájdalom minden kilátás nélkül arra, hogy valamely versenyben résztvegyek. De hisz az élet maga sem más, mint egy többé-kevésbé hosszú training a halála.

FOLLINUS ÁRPÁD.

A „Pécsi Athl. Club“ rendkívüli közgyűlése.

Tekintetes szerkesztő úr! Megigértém, miszerint clubunk rendkívüli közgyűléséről, mely e hó 18-án tartatott meg, értesíteni fogom; van szerencsém tehát tudósításomat röviden összefoglalva következőkben előadni.

Clubunk működését 1887. évi jan. hó 1-én kezdte meg, mely idő óta a lefolyt $\frac{1}{4}$ év alatt a folyton jelentkező új tagok szükségessé tették, hogy a havi ig. választmányi ülések megszorítottassanak s így 3 hó alatt tartatott 13. ig. vál. ülés, melyben 46 rendes és 20 pártoló tag vétetett fel s így a club jelenben 96 rendes és 20 pártoló tagot számlál; a 13. ig. vál. ülésen hozatott 74 határozat.

Gyakorlat tartatott a lefolyt negyed év alatt: 35 torna- és athletikai- és 36 vívógyakorlat összesen 1378 résztvevővel, tehát a gyakorlatokon résztvevők száma átlag 20—30 közt ingadozik.

Ide mellékelem a költségvetési előirányzatot, szíves betekintés végett, oly kérelemmel, hogy abból kivéve azt, mit a tek. Szerkesztő úr a hivatalos közlönyünkben közölni jónak lát, a költségvetést vissza küldeni sziveskedjék. *)

Clubunknak a társadalmi téren történt nyilvánulását illetőleg — f. évi jan. 29-én tartatott egy „balyu bál“, mely minden tekintetben méltó helyet foglalt el a farsangi elite bálók krónikájában — s csak a helybeli lapok kritikájának adok itt helyt, midőn ide írom, hogy pártatlan volt az idei bálók között; ezenkívül tartatott a clubtagok közt 3 társas estély.

Őszkor tartatik meg az első házi viadal, melyről annak idején értesíteni kötelességemnek fogom tartani a szerkesztőséget.

A közgyűlés méltányolva szeretett elnökének Bartosságh Imrének fáradhatlan s odaadó buzgalmát, egyhangúlag jegyzőkönyvi köszönetét fejezte ki.

Ezek volnának röviden a közgyűlés érdekesebb momentumai. Maradtam tekintetes szerkesztő úrnak kiváló tiszteletem mellett

kész szolgálója
DR. EGRY BÉLA,
titkár.

*) Lapunk más helyén az egész kimutatást közöljük.
Szerk.

A pécsi athletikai clubnak költségvetési előirányzata.

1887. évi január hó 1-étől szeptember 30-ig terjedő időre.

Folyó szám	K i a d á s.	A fenn jelzett 3 évnegyedre				Folyó szám	F e d e z e t.	A fenn jelzett 3 évnegyedre			
		indítvá- nyoztatik		megállá- píttatik				indítvá- nyoztatik		megállá- píttatik	
		frt	kr.	frt	kr.			frt	kr.	frt	kr.
	A) Rendes kiadások.						Rendes bevételek.				
	I. Személyi kiadások.										
1	1 művezető fizetése, havi 40 frt . . .	360		360		1	92 rendes egyleti tagnak belépési díja 2 frtjával	184		184	
2	1 egyleti szolga fizetése, havi 10 frt	90		90		2	Tagsági díjak : január hóra 88, a többi hónapra 92 rendes egyleti tagot számítva, havi 1 frttal	824		824	
	II. Dologi kiadások.					3	18 pártoló tagtól tagsági díj havi 50 krjával	81		81	
3	Egyleti helyiség bérlete										
4	"világítása évente átlag 3 hónapot*) számítva 15 forintjával	45		45							
5	Egyleti helyiség fűtése (mint a 4. sz. a.) 8 frtjával	24		24							
6	Nyomatványok, meghívók	25		25							
	B) Átmeneti kiadások.										
7	Alapszabályok leírása, tervezet nyomtatása	35	50	35	50						
8	Szerek beszerzése	200		200							
9	Előre nem látható kiadások	150		150							
	Összes 3/4 évi kiadás	929	50	929	50						
	Az év végén pénztári maradvány .	159	50	159	50						
	Összesen	1089		1089			Összes bevétel . . .	1089		1089	

Összeállította Pécsen, 1887. évi február hó 15-én.

Dr. Egry Béla,
titkár.

Igalits Radivoj,
egyl. pénztáros

Jelen költségvetési előirányzat a f. évi április hó 18-án megtartott rendkívüli közgyűlés által elfogadott.
Pécs, 1887 április hó 18-án.

DR. EGRY BÉLA,
titkár.

*) Január, február, márczius havi.

Az „Achilles-Egylet“ tavaszi viadala.

Az „Achilles Sport-Egylet“ tavaszi viadalait 1887 április 24-én Zenta és Szabadka között az országúton tartotta meg. A versenybizottság következőleg alakult meg. Elnök: Gelléri Rezső. Versenybírók: Lederer Pál, Dulits A. Jenő, Szárics Géza, Hubay Árpád, Mihályi Vincze, Takácsi Géza. Időmérők: Matkovich János, Vida Sándor, Szathmáry Jenő. Intézők: Faragó Gergely és Szabó Andor. Indító: Popovits Jácint. A versenyek következőleg folytak le.

I. Bajnoki vasparipa-verseny. Távfolság 25 klm. Zárt verseny. Vermes Lajos 1 óra 3 p. 12 mp. I., Balogh Gerő 1 óra 10 p. 29 mp. II., Adler Gyula 1 óra 11 p. 30 mp. III., Barthos Ágoston IV., Jakabfalvi Gábor 0, Matkovich Miklós 0.

II. Akadály vasparipa- (bicycle-) ver-

seny. Távfolság 2 klm. Akadályok 4 repülő hid és 2 vizes árok, mely utóbbi előtt a gépről le kell szállni, az árkot átugorni és a gépet kell átemelni. Nyílt verseny. Matkovich Miklós 4 p. 58 mp. I., Jakabfalvi Gábor 5 p. 2 mp. II., Adler Gyula 5 p. 29 mp. III., Kovács Zakariás 0, Varray Árpád 0; ötven indultak. Kezdetben Adler Gyula vezetett, kit Kovács és Varray Á. szorítottak. A négy repülő hídon Adler Gyula kivételével — ki géperől egy szép fejest csinált a leereszkedésnél — mindannyian elég szépen által jöttek. Az első vizes árokba a géppel együtt Kovács Z. beleesett, a versenyt feladta; Varray Árpád pedig gépjét az első és második vizes árok között eltörte és kiállott. A cél előtt Matkovich Miklós és Jakabfalvi Gábor között erős verseny fejlődött ki, melyből Matkovich M. szép hajtásával és biztos ugrásaival mint első került ki zajos éljenzések közepette.

III. Kezdők versenye. Táv 1 klm. Nyílt ver-

seny. Szecsőy László I., Varray Árpád II., Kovács Zakariás III.

IV. „Achilles-díj“. Táv 250 méter, második küzdelem. Védő: Matkovich Miklós. Nyílt verseny. Nyitra minden velocipéd részére. Gortvay Samu 29¹/₅ mp. I., Adler Gyula 30²/₅ mp. II., Balogh Gerő 31¹/₅ mp. III., Kovács Zakariás 0, Jakabfalvi Gábor 0, Matkovich Miklós 0.

V. „Hölgyek-díja“. Távolság 1609 méter. Zárt verseny. Rostonyi Kálmán 3 p. 28 mp. I., Balogh Gerő 3 p. 40 mp. II., Adler Gyula 3 p. 41 mp. III., Szecsőy László 0, Varray Árpád 0, Kovács Zakariás 0, Vermes Lajos 0, Matkovich Miklós 0, Jakabfalvi Gábor 0. Minden versenynél a tiszteletdíjon kívül (az „Achilles-díj“ egy művészi kivitelű aranyserleg, az „A. S.-E.“ által kitűzve) az első ezüst-, a második bronz-érmét nyert.

A délutáni órákban nagy esőben kis közönség jelenlétében, a nyári helyiség és versenypálya lett megnyitva. Az átázott és síkamlós pályán középszerű rekordok érettek el.

A versenybizottság tagjai: Vermes Gábor, bajsai Vojnics Imre, Vojnits Oszkár, Szabó N., Farkas Zsigmond, Vermes Béla. Időmérők: Dulits Máté, Fusher Gyula, Valter Emil, Virágh Gerő. Az ünnepély szertornázással lett megnyitva, az ökölvíadalban Peits János lett első, jó második Czirók Béla. A nyíltvívészetben Vermes Nándor országos viador, a korongvetésben Matkovich Miklós 3 m. 50 cm. magasság és 15 m. távolsággal győzött. A gerelyhajítás és súlydobásban Kalovsky Mátyás jó eredményt mutatott fel, és zajos tapsokat aratott.

A tavaszi viadatok a közönség folytonos lelkesedése között ugróversenyek és versenyfutásokkal lettek befejezve.

A társas vacsora után az athleták azon kölesönös fogadalommal váltak el egymástól, hogy az egyesület nyári viadalain (Pálies, 1887 jul. 17-én) ismét találkozni fognak.

MATKOVICH MIKLÓS,
versenyb. titkár.

Torna óra-rend.

(Tornakártyák.)

A zárjelek közé tett számok azon oldalt jelölik meg, a melyen a Porzsol Lajos „Tornázás kézikönyvében“ az illető gyakorlat bővebb leírása fellelhető.

51. tornaóra.

6—12 évesek: Kötelet körben lengetni (145.) és alatta átfuttatni a fiúkat sorban egymásután körül szaladva és járva 3-szor; azután ellenkező lengetés, átugratni a kötelet szaladással, szintén 3-szor; mint a 12. órára íratott. Függési gyakorlatok a 19. órában írottak szerint a nyújtókon vagy a vízszintes létrán, többen egyszerre vezérlés szerint. Játékul a „kendőablás“ (126.), melynél a kendőt kis papiros csomók helyettesíthetik és a körben kergetéskor kis ütések a tenyérral eszközölhetők, és 2 esetleg 3 külön körben játszani, lehetőleg szabad ég alatt.

12—18 évesek: Összgyakorlatul szabadban: lengő kötél gyakorlatok kis ideig mint előző korúaknál; aztán nyitott nagy körben egymást átugráltatni mint a bakot; utána „kakasviadal“ játék, több párt szólítva be a körbe küzdéshez (141.); végül nagy körben 20—30 lépésnyire hátton hordoztatni egymást, páronkint, felszerelve a derékra ülést. Szertornázás: a 49. tornaórában írt gyakorlatokat, I. csapat vegye az 5. csapat számára ott írtakat; a II. csapat a 6-ét; a III. csapat az

1-ét; a IV. csapat a 2-ét; az V. csapat a 3-ét; a VI. csapat a 4. csapatét.

52. tornaóra.

6—12 évesek: Mindegyik fiú kezében egy fa bot van, arczsor, 4-es (6—8) beosztás, négyes sorokba jobbra kanyarodni indulj, kartávokra balra nyitódni indulj, balra arcz: botot mindkét kézzel a végekhez közel fogni felső fogással, test előtt lent tartani, bal kar emelés fejfölé és vissza, aztán jobb kar (l. az 1. ábrát). Ugyanazon tartásból páros kar emelés fejfölé és onnét elébb a jobb kart vezetni hátrafelé le úgy, hogy a bot a hát mögé kerüljön, aztán utána a bal kart is, a bot a kezekben könnyedén tartatik a hátrafelé fordított hüvelyk és mutató ujjak közt (l. a 2. ábrát), ezen hátsó kényszerített tartásból vissza a mellső tartásba, szintén elébb a jobb kar emelésével. Botot a test mögött tartani lenyújtott karokkal, alsó fogással (ujjak és tenyerek előre): botot a fejfölé és onnét előre hozni elébb a bal karral, utána a jobbal is úgy, hogy elől sing fogással tartassék majd a bot (l. a 3. ábrát); a kezek okvetlenül távolra fogják a botot ezen átemeléseknél. Mellső mély tartásban felső fogás a boton vállszelességben, átguggolni a bot fölött a kezek között és vissza, bal lábbal a jobb kéz közelében és viszont; ügyesebb fiúknál azonban nem ily lábkereszteléssel, hanem egyenes felhúzásával a térdnek (l. a 4. ábrát). Botot hátul a derékra kulesolni a karokkal: törzsfordítás balra és jobbra, aztán törzshajlítás balra és jobbra,

1. ábra.

azután törzshajlítás oldalt, végül előre és hátra, lassú ütemben. Botot „sulyba“, „lábhoz“, „sulyba“ (19. tornaóra szerinti). Ugrások a nyári tornatéren az ugró árok-nál: egyik partról helyben állásból bele ugrálni a 1/2 méter mélységű árokba és a tulsó partra támaszkodással fel (az ugró ároknak egyik végénél szokásos földhányásról ugratni a mélybe le nem engedhető meg 6—12 éveseknek). Gyenge nekiladással ugratni egy lábbal el és páros lábra le az árokba. Szaladással ugratni át az árkot a végső legkeskenyebb részénél. Ha ugró árok nincs, akkor rendes távolugrás veendő, mérve a távolságokat.

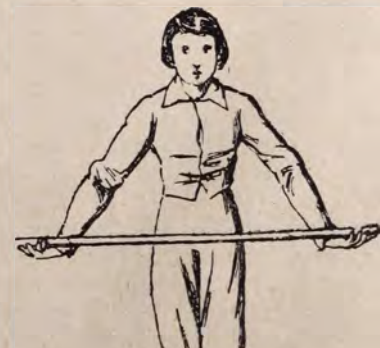
Támaszkodási gyakorlatok alacsony nyújtókon vagy magas támfán úgy mint a 19. tornaórára íratott.

12—14 évesek: Botokkal összgyakorlatok mint előző korúaknál. I.

Csapat: bak hosszában állítva, deszka közelre, minden gyakorlatot szaladással kezdeni,

2. ábra.

3. ábra.

4. ábra.

deszkáról páros lábbal felugrani és a bakról a földre páros lábra le. Lovagülésbe, és előre leterpeszkedés (22. óra). Terpeszkedő oldalülésbe, jobb láb jobbról és bal is balról marad, de a testtel jobbra (b.) $\frac{1}{4}$ fordulat az ülésben; leszállás a bal (j.) lábnak előre átfeszítésével. Ugyanazon terpeszkedő oldalülésbe ugrani lábkereszteléssel a bak előtt, bal láb a baknak jobb oldalához, jobb láb a bal oldalához emelkedik, mialatt a test $\frac{1}{4}$ fordulatot végez jobbra; lebegő támaszkodással leterpeszkedés a bal váll irányában a földre. Csavar felülés $\frac{1}{2}$ fordulattal lovagülésbe, hasonlóan az előbb irthoz, csak többet fordulni, nagyobb vigyázat az előtornász részéről is. Bal lábat jobbról vetni a bak fölé túlra, lovagülés fordulat nélkül; ülésben $\frac{1}{2}$ fordulat, kezekre támaszkodni, bal lábat hátul át lendíteni a bak fölött, utána a jobbat elől átfeszíteni a bak másik oldalára; leszállás hátra lábrendítéssel. Páros lábat vetni fel jobbról a bak fölé át a bal oldalra földre szálláshoz („bal vetődési átugrás jobbról“). A bak jobb oldala felől emelkedni lovagülésbe arccsal balra vissza fordulással jobb láb átfeszítésével („kanyarulattal $\frac{1}{2}$ fordulattal lovagülésbe“). Gyűrűs hinta hintázás (189.) nyújtott karokkal. Hintázás közben a lendülések legmagasabb fokaiban pillanatokra karhajlítás és nyújtás. Minden hátra hintázás magaslatában lábakat szétterpesztve emelni a kézcsuklók alá kívül, lábfejek az arc felé, így maradni az előre hintázás végeztéig, a midőn aztán gyorsan fel és előre lelendítetnek a lábak. A hátra hintázáskor felemeltetik jobb láb a kötél-szárak és karok közé, térdcsuklóban ráfektetetik a jobb kéztőre, páros karok behajlítottak, a 2-ik hátra hintázás végén jobb kéz, lökés nélkül, elbocsájtja a gyűrűt, de ismét elfogja, láb lejutván.

II. Csapat: elébb Gyűrűs hinta aztán Bak, mint fent.

III. Csapat: ugrások az ugró ároknál, egy ruddal: innenső parton bal rohamállás, rudvégét ároktetőbe szűrni közelre, jobb kézzel magasan fogni a rudat, ballal lent, így rugással ugrani és vetni át a testet túlpartra állásba. Mindkét kézzel fent fogni a meredek árokpartról egész közelre a fenékre szúrt rudat, most fel és előre ugrás szögállásból, repülés közben karokkal felhuzódni, rudat a le és hátra nyújtott lábak közé tartani, a túlsó meneteles partra leugráskor felső testtel előre dőlni, de lábakat előre messze vetni nem szabad. Ugyanez két ruddal. Rud nélkül szabadon mély ugrás a földhányásról a porhanyított ároktetőre, itt szigorúan tiltandó mindenféle fordulat, iramvétel, magasan mélyre vagy távolra mélyre ugrás, csakis a helyből arccal irányban mérsékeltlen mélyre ugrás páros lábra engedhető meg. (151.) Korlát on nyújtott karokkal támaszkodásban lendülni a korlát végeinél arc és hát felé, minden lendület magaslatában lábterpesztés és zárás. Lendülés, elől hátul lábhajlítás és nyújtás rugással. Lendülés merev testtartással. Jobb kézzel beljebb fogni, részsút távfogással oldal testhelyzettel lendülni és felvetni lábakat egyik karfára ülésbe. Haránt terpeszkedő ülésből átfordulni fogódzással ugyanolyan ülésbe („felső béka“). Ugyanazon ülésből át- és aláfordulni függésbe („alsó

béka“), elébb fent ülésben előre hajolni, sarkakat hátul a karfák alá támasztani, aztán bujni le a korlátok közé és fogni fel azokra alulról a térdek alá. A könyökökre, alkarokra támaszkodva lendülés a korlát végei közt. a 3. hátra lendüléskor feltolódni nyújtott karú támaszkodásba. Nagyobb fiúk ugyanezt az előre lendüléskor.

IV. Csapat: Korlát, mély ugrás és ruddal árok-ugrás vagy ugrás csak szabadon az árkot, mint fent.

V. Csapat: Nyújtórúdon: lendülés felső fogással, az előre lendülés végén a lábakat nyújtva és zárva a rudhoz vetni úgy, hogy a lábfejek érintsék gyengén a rudat, és kis ideig ott tartassanak, míg a test vissza hátra lendülésben a rúd függélyét el nem hagyta, ennek megtörténte után a lábak ütessenek részsút előre és a karokkal húzassék a rudhoz a felső test. Ugyanezen billenési mozgás, csak a karok nyújtassanak midőn a felső test emeltetik. Lendülés, az első lendületnél fel fordulat, bal kéz alsó, jobb felső fogás, az előre lendüléskor csak a jobb kéz változtatja a fogást, a mennyiben túl fog a bal kézen midőn a test balra fordult. Mindkét kézzel alsó fogás, a 2-ik gyenge hátra lendülés végén meghúzni a rudat, karhajlítás és pillanat alatt cserélni a fogást jobb kézzel, az első lendületnél újból alsó fogás, aztán ugyanez bal kézzel. Mindkét kézzel egyszerre cserélni az alsó fogást felsővel a hátra lendülés végén, a következő hátra lendüléskor leugrás. Kezek között áthuzni mindkét lábat és rúdra fektetni térdcsuklókon csüngés, fejfelé, kezek egymásután felhagyják a fogást; ismét felfogni, lábakkal az arc felé át és lefordulni, kezekkel egyszerre felhagyni a fogást, földre ugrani. Ugrás rugó deszkáról, mely azonban ne legyen se túlságos ruganyos, se magas: helyben deszkán állásból elugrás; ugyanaz előző térdhajlítás és nyújtások után rugtatással; távolról szaladással egy lábbal elugrás a deszkáról, bal aztán jobbal; gyenge szaladás kis ugrás fel a deszkára páros lábra és onnét le a deszka ruganyossága szerint. Ugyanezen ugrásmódokkal az ugrópálcza fölött átugrások; azonban csak oly fokig emelhető lassanként a pálcza, a minőt még könnyedén át bir ugrani a csapat fele része, és az előtornász okvetlen ott legyen minden fiú leugrásokor, és értsen a segélynyújtáshoz, karját a leugrónak felső teste elé és mögé tartván, mert a mily szép és élvezetes ezen ugrásmód, ép annyira veszélyes is lehet a rosz tanítás mellett, jól lehet könnyű a gyakorlása.

VI. Csapat: első szere ugrás rugó deszkáról, 2. szere nyújtó.

Megjegyeztetik: az áprilisi időre esvén ezen óra, szabadban tornáztatáshoz több ugrási gyakorlat vétetett itt fel.

Különfélek.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 frt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedíálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. emelet) intézendő.

A gyermekek játéka. Lapunkban sokat foglalkoztunk a gyermekek játszásával abban a korban, midőn már a rendszeres tornázás meg van engedve. Most jelent meg egy füzet, melyben az oly gyermek játékaikról van

nak érdekes dolgok írva, a ki még a tornatanítás korán alul áll. Ez a füzet Bukó Kálmán „A szülői ház legfontosabb teendői a gyermeki kor 1—6. éveiben“ című pályadíjnyertes munkája, mely a többek közt ezeket is írja: „Legjobb a gyermeket egészen magára hagyni az ő játékában — természetesen felügyelet alatt, hadd tegyen, vegyen, játszszzék, kiabáljon úgy és akkor, a hogyan és a mikor neki legjobban tetszik. Ha azonban az öt évet elérte, akkor már a tervszerű játék meg van engedve, akkor már játékában a komolyabb megfigyelésre is figyelmeztethetjük és oly játékszereket szerzünk be, melyek már nemcsak egyoldalúlag és mulattatólag hatnak, hanem melyek már az összes érzékeket igénybe veszik, a gyermeki észre és felfogásra fejlesztőleg hatnak. A gyermek negyedik évétől kezdődő időszakát vidorság, mozgékony és tudnivágyás jellemzik. Gondtalanul s vidáman tölti napjait a legegyszerűbb játékszerezrel, eberen és csudálkozva függ lelke minden tárgyon, minduntalan más és más tárgyhoz vonzódik, mi képzeletére ingereszerű hatással van. Hogy a gyermek ezen változatos-ságot szerető hajlamát, mely könnyen felületességre vezet, ellensúlyozzuk, czélszerű a kis gyermeket már ezen korban oktattva mulattató játékokkal elfoglalni, melyek felfogását élenkítik anélkül, hogy kifárasztanák. Kerülni kell a fegyelmző, kényszerített és dressirozó bánásmódot, mi által a gyermeki figyelem annyira megerőltetik, hogy felizgatva, testileg s lelkileg kifárad. A gyermekekkel veleszületik a cselekvés, a munka, ösztöne. Miben nyilvánul ez a gyermekkorban? Nem másban, mint a játék szeretetében. Ha úgy irányítjuk nevelésünket, hogy a gyermek a munkát megkedvelje, úgy az átmenetnek a játékról a munkára nem szabad szembeszökőnek lenni, nehogy a gyermek már e kis korban különbséget fedezzen fel a játék és munka között. A kettő közti különbséget elég lesz neki majd a népiskolában megismerni. A játék a kis gyermeket nemcsak felvidítja, hanem az paedagogiailag is igen fontos.

A tornatanítás a brassói főreáliskolában. A brassói főiskolát fokozatosan állítja föl a kormány, a múlt tanévben még csak az első és az ötödik osztályok állottak fenn, de ezekben igen szakszerűen tanítottak a torna, sőt tanítottak a katonai gyakorlatok is, miért érdekesnek tartjuk az intézet értesítőjéből közölni az erre vonatkozó jelentést: Az első osztály torna-rendje volt: A katonai és tornai rendgyakorlatok egyszerűbb alakjai, kiváló tekintettel a physiologiailag helyes és plasztikailag is szép állás és járás elsajátítására, nemkülönben a gyakorlatok gyors és összevágó, de egyedenként is präcis keresztülvitelére. A rendgyakorlatokra minden óra elején tizenöt percnyi idő fordított. A második tizenöt perczen tag- és szabad mozgási gyakorlatok végeztek, hol fabotokkal, hol minden kézi szer nélkül. A hátralevő 25 perc óránként felváltva: játékkal és testgyakorlatokkal telt el, az utóbbiak közül leginkább a mászás (függélyes lengő póznán és kötél), magas-, mély- és távugrás s a vízszintes és rézsütos létrán folytatott gyakorlatok kultiváltak. Az ötödik osztályban: A katonai és tornai rendgyakorlatoknál az irányadó elv ugyanaz volt, mint az I. osztályban, csak hogy ez osztályban a kettős rendek futó lépésben fejlődése és kanyarodása is felvették a tanítás anyagában. A szabadgyakorlatok, melyek — mint az I. osztályba — szintén a második 15 perczet vették igénybe, mindig kézi szerekkel (fa- és vasbotokkal s könnyebb kézi súlyzókkal) folytak, a mennyiben növendékeink jól fejtettek, nem túlságosan fiatalok s így az izomerő fokozatos fejlesztése is a tanítás czélja lehetett. A szeryakorlatoknak

általában minden neme kultiváltatott s tanítványaink ép oly ügyesek a lovon, mint a nyújtón vagy korláton. Minden órában két szeren felváltva folyt a gyakorlat (pl. korlát és bak, kötélmászás és vízszintes lengő hinta stb.), az egyik a felső, a másik az alsó test izmait levén hivatva fejleszteni; tüdőgyakorlatul a gyors járás és futás szolgált egész 15 percnyi tartamig. — A tornát tanította: Kis-Apsai Méhely Lajos, helyettes tanár, a tanári értekezletek jegyzője, a m. orsz. méhészeti egyesület tagja s tiszteletbeli főtitkára, az orsz. középiskolai tanáregyesület s brassói körének és a magyar kir. természetudományi társulat tagja.

Az angol és francia velocipédezők küzdelme Bécsben. Az olvasóink előtt már ismeretes angol Duncan a párisi Duboissal és a bordeauxi Médingerrel küzdött meg Bécsben több napi versenyekben. Ápril 3-án a megnyitó versenyt, 1 ang. mrtf. távban Dubois nyerte meg (300 frk) 2 p. 57³/₅ mp. alatt. Második Médinger 2 p. 58 mp., Duncan utolsó maradt. Ugyanezen verseny napon az amatőrök versenyében 2000 mt. távolban Spiegel lett a győztes 6 p. 49 mp. alatt. A szakemberek 10,000 méteres versenyében a 2000 frkot Duncan nyerte két francia ellenfelével szemben 22 p. 3 mp. alatt. Második Médinger lett 22 p. 3³/₅ mp. alatt. — A második verseny nap (ápril 10.) legérdekesebb pontja volt a három velocipédezőnek versenye a Prinz nevű orosz ügató lóval 10 ezer méter távolságra. A verseny eredménye ily nagy távolságban biztos volt a velocipédezők javára. Csakugyan az ügató ló már az első perczekben elmaradt és óriási hátránnyal leveretett. A verseny Médinger és Dubois közt holtá lett 19 p. és 28 mp. — Az egyikerektől velocipéden is volt versenyzés, melynél az 500 m. távot a bécsi Honck 1 p. 4 mp. alatt hajtotta be. — Az 1000 méteres versenyen Duncan nyerte meg 4 p. 52¹/₅ mp. alatt. Második Médinger 1 p. 52²/₅ mp. lett. — A műkedvelők akadályversenyét biztonsági gépen Spiegel nyerte meg. — A bécsi díjért küzdő három szakember közül a 3000 m. távolságban Dubois lett a győztes 6 p. 7¹/₅ mp. alatt. — A harmadik napon ápril 10-én ismét ló ellen küzdött a három velocipédező. Most a Nigovits nevű orosz ló állott a síkra, hogy hasonló vereséget szenvedjen. A versenyt Dubois nyerte meg a 10,000 mt. távot 18 p. 37¹/₅ mp. alatt téve meg. — Volt ezután még egy ang. méteres távolságban olyan verseny is rendezve, melynél a műkedvelő velocipédezők a kormányhoz nem nyultak. E versenyt Posth nyerte meg 3 p. 29 mp. alatt. — Az ezer méteres akadályversenyt Lenz nyerte 4 p. 19 mp. alatt. — A szakemberek bucsúzási versenyét Médinger nyerte meg, a 2000 mt. távot 3 p. 21¹/₅ mp. alatt hajtva be. — Mindahárom versenyen Bécsnek óriási közönsége volt jelen. A külföldi szakemberek most Grácba mentek és hajlandók volnának Budapestre is jönni, ha a velocipédegyletek meghívnák őket.

A polgári iskolai és tanítóképző-intézeti torna-tanítóságra képesítő vizsgálatok a nagyméltóságú valóság- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr által 1884. évi 33,860. sz. a. jóváhagyott szabályrendelet értelmében a fent említett időben szintén meg fognak tartatni. — E vizsgálatra jelentkezhetnek mindazok, a kik a polgári iskolai tanítóképződe tornászati szakcsoportjának tanfolyamait elvégezték, továbbá azok a képesített elemi iskolai tanítók, kik képesítésük után legalább 3 évig tornát is tanítottak. — E vizsgálat tárgyai: a) boncztan, élettan és egészségtan s a tornázásnál előfordulható baleseteknél nyújtandó első segítséghez szükséges orvosi ismeretek; b) a tornázás elmélete és története (a rend-, szabad-, szeryakorlatok és tornajátékok elmélete, a tor-

názás az ó-, közép- és újkorban s hazánkban); c) a tornatanítás elmélete (a tornatanítás általános és különös szabályai, tornahelyek építése és felszerelése); d) a tornatanítás gyakorlata, gyakorlati tornázással kapcsolatban (a gyakorlatok vezetése, vezénylése és megmutatása).

E vizsgálat három részre oszlik: a) zárhelyi írásbelire, b) nyilvános szóbelire és c) nyilvános gyakorlatira. Az írásbeli tételek kizáróan csak a tornázás és a tornatanítás elméletére vonatkozhatnak. A szóbeli vizsgálat a tornászati szakcsoportban tanított tudnivalókra terjed ki. A gyakorlati vizsgálat a helyszínén föl adott gyakorlati tanításból áll.

E vizsgálatnak minden egyéb körülményeire nézve a polg. isk. tanítóságra képesítő vizsgálatokról szóló 1887. évi miniszteri szabályrendelet illető §§-ai érvényesek. (Néptanítók Lapja.)

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

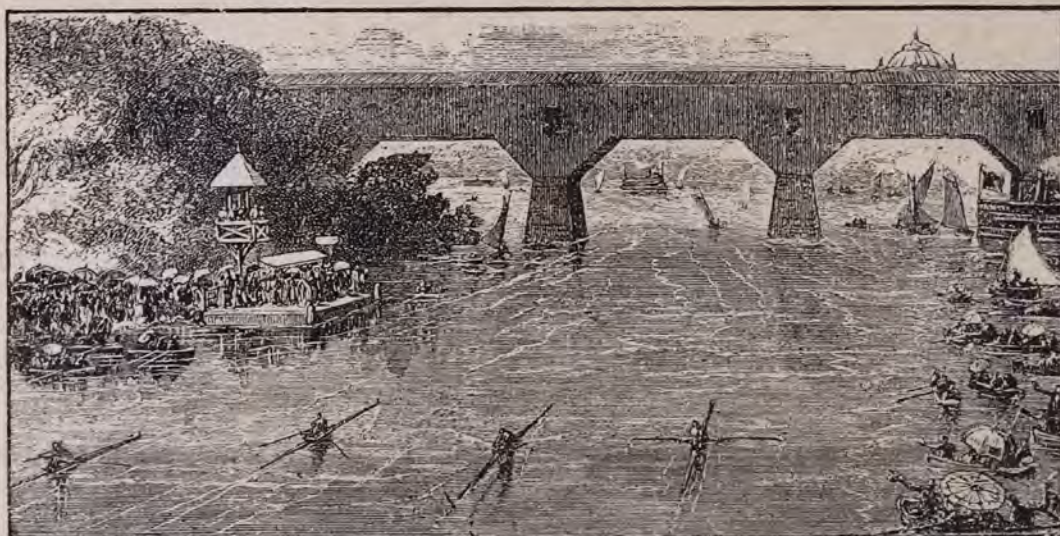
(Budapest, váczi-utca 1.)

előfizethetni a „HERKULES“

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules“ testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző sport minden ágára kiterjed; ismeretterjesztő és mulattató cikkeket és képeket közöl a tornázás, atletikai csónakázás, úszás, velocipédezés, vívás, koresolyázás, vitorlázás, kerékkoresolyázás, ökölvívás, gyalogolás, bir-

Herkules-naptár.

- Május 15. A „Kolosvári Athl. Club“ V. nyilvános viadala.
 19. Budapest-gödöllői versenyek. Nevezési zárnap május 15-én.
 „ 22. Tata és tóvárosi versenyek. Nevezési zárnap május 15-én.
 „ 28. Az „Újvidéki Kerékpár-Egylet“ kirándulással egybekapcsolt tavaszi viadalai Ó-Becsén. Nevezési zárnap május 15-én.
 „ 30. Velocipéd kirándulás Belgrád-ra.
 Junius 9. „Achilles-Egylet“ nyári viadalai. Nevezési zárnap junius 1-én.
 Julius 3. Budapest és Kassa között kirándulással egybekötött atletikai versenyek. Nevezési zárnap junius 25-én.
 „ 17. Az „Achilles-Egylet“ nyári viadalai Palicson. Nevezési zárnap julius 1-én.
 Aug. 15. A „Sz. T.-E.“ országos torna és atletikai versenyei Palicson. Nevezési zárnap augusztus 1-én.
 Szept. 18. Az „Achilles-Egylet“ Nemzetközi országúti versenyei Újvidék és Bród között. Nevezési zárnap szeptember 1-én.
 Októb. 2. Az „Achilles-Egylet“ őszi viadalai Budapesten. Nevezési zárnap szeptemb. 2-án.
 Novemb. 1. Benedek Gyula vívómester kardmérkőzései Budapesten.

kőzés, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sportversenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra, kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a testgyakorló- és sport-egyletek működéséről.

Ötven egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézeteinek.

A „Herkules“ előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő áron:

A „Herkules“ 1884-iki egész évfolyama	bekötve	6	frt
„ „ 1885-iki „ „ „	„	8	„
„ „ 1886-iki félévi folyama	„	4	„

Tartalom: Az ideai csónak-verseny. Mastertől. — Sport és játékok a XVI. és XVII. században. — A kanyargó Tisza mellől. Follinus Árpádtól. — A „Pécsi Athl. Club“ rendkívüli közgyűlése. Dr. Egry Bélától. — A pécsi atletikai clubnak költségvetési előirányzata. Dr. Egry Bélától. — Az „Achilles-Egylet“ tavaszi viadala. Matkovich Miklóstól. — Torna óra-rend. — Különfélek.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre . . . 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petitsorert 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ   PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: **AIGNER LAJOS.****Szerkesztőség:**

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Borz-utca
9. szám II. em.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Dérmentetlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPED- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, AZ »ÉRSEKÚJVÁRI VÍVÓ- ÉS TORNA-EGYESÜLET«, A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYŐRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVARI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVARI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ÉNYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI EVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«, A »PÉCSI ATHLETIKAI CLUB«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNA-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-UJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SALGÓ-TARJANI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SELMECI AKADEMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNA-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZEGEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZEGEDI TORNA-EGYLET«, A »SZÉKELY-UDVARHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZÉKESPEHERVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »TEMESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET« S AZ »ÚJVIDÉKI KERÉKPÁR- (BICYCLE-) EGYESÜLET«.

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

Úszómestereink.

Igen egészséges és előreláthatólag kedvező és örvendetes következményekkel járó áramlat lengi át szülővárosom sportközönségét, mely odairányul, hogy a vívást elsajátítani vágyóknak először is jó mestert kell adni. Hogy ezen törekvésnek jótékony gyümölcsei már a legközelebbi években lesznek észlelhetők, — az úgy komoly kezdeményezése folytán nem vonható kétségbe. Vívómestereink lesznek, tornamestereink már vannak; mindkét csoport tökéletes leendő és meg fog felelni ama magas igényeknek, melyet a mai kor megkövetel tőlük. De hogy leszünk azon egyénnel, kiknek kollektív nevét voltam bátor e sorok fölé írni? Jelenleg csöndesen vegetálnak az egész világ szemeláttára, oktatják az ifjúságot (még a leányokat is!), és nem törődik velük senkisémm! Nem kérdezi senki: honnét jött, hol tanult, hol lett mesterré és mik azon mérvadó pontok, melyek szerint azzá tétetett? Ki biztosít minket arról, hogy ha a fővárosi uszodákban jelenleg alkalmazott „úszómesterek“ elhalnak, kapunk-e helyökre új és pedig megfelelő erőket? De sőt: ki merne ráutalni, hogy a jelenleg alkalmazottak közül melyik tanít helyes rendszer alapján? Hátha azon ijesztő, de nem nagyon valószínűtlen megjövendőzésre jövünk, hogy egyik sem indul ki alapos, átgondolt elvekből! Ha valaki mestert fogad valamely ügyesség vagy művészet elsajátítására, bizonyára csak azért teszi, hogy gyorsabban érjen célra. Nos, én bátran azt állítom, hogy az úzás rendes modorát (melyet a „mesterek“ tanítanak) bárki mester nélkül ép oly gyors idő alatt sajátíthatja el, mint uszodában a mesterrel, —

csak legyen meg hozzá elég akaratereőssége, kedve és józan esze. Nézzük a nép gyermekeit, — legtöbbször tudnak úszni, kik víz mentén laknak, persze csak olyan módon, mikép elődeiktől látták. De hogy a helyes úszást is nem egy ember volt már egyedül megtanulni képes, arra nézve számtalan példát sorolhatnánk fel, kik nagyrészt — ép úgy mint jó magam — a szabad Duna rohamos habjaiban tanultak úszni „mester“ nélkül.

Mi lehet ezen rejtélyszerű dolog nyitja? Az úzás mestersége nem boszorkányság és helyes modorra egyedül a személyes tapasztalatok útján jut az ember. És ebből egyszersmind levonhatjuk azon megfigyeltést, hogy úszómestereink nem ügyelnek eléggé saját úzásukra, bár többnyire jó úszók. Nézzük a tornamestereket; mindegyik államilag ellenőrzött képzettséggel bír; rendszeres oktatásban részesül nemcsak a tornázás fizikai ténykedésében (a mit sok úszómester soha sem nyert), hanem a velejáró és nélkülözhetetlen elméletben is! Külföldön újabban nagyrészt tornamesterek képezik az úszómestereket, a mi igen üdvös és úttörő kezdeményezés. Onnét van, hogy a külföldön már egész szakirodalom keletkezett. És nálunk? Nagyrészt ironia volna azt követelni egy úszómestertől, írjon szak-cikket. És ennek kifolyásaképpen merem kimondani, hogy úszómestereink legnagyobb része nem eléggé képzett arra nézve, hogy saját úzását megfigyelve, azt helyesen képes volna átültetni. Hogy hányan vannak, kik maguk is helyesen és „úszómesterhez“ méltóan tudnak úszni, az már megint más csiklandós kérdés.

Hogy nálunk egyáltalában mit kívánnak valakitől, hogy mester lehessen és hogy mely forum teszi őket azokká; sajnálom, de sok más sportkollegámmal együtt nem tudom! Annyi azonban kétséget nem szenved, hogy az eljárás igen felületes lehet. Én ugyanis eddigelé mindig azt hittem, hogy legalább igen erős jó úszóknak kell lenniök. Pedig csalódtam! Egy budai uszodában „fölfedeztem“ mult évben két igen érdekes „úszómestert“. Az egyik „víz ellen“ (áramlat vagy folyásirány ellen) nem képes egyszer sem végig úszni az uszodát, és a másik 17" vízből 8—10 perc múlva dideregve ugrik ki és összes tanítványai előtt sem szégyenli bevallani, hogy ő nem képes tovább benmaradni, míg 10—12 éves gyermek-tanítványai félórahosszat fürdenek. Tehát azt lehet mondani: úszni nem tudnak. És midőn az egyik a rohandeszkról szaladással ugrott fejeseket, mondtam neki, hogy páros lábbal elugorva szebb az ugrás; nem volt annyi ügyessége, hogy míg én fürdöttem (d. u. 3-tól 1/27-ig), megtanulja ez ugrást! Tehát se ugrani, se úszni nem tud; és ez tanítsa az embereket úszni és ugrani? Elég baj, hogy az úszómesterek amúgy is csak az úzás legkezdetlegesebb elsajátítására igyekeznek tanítványaikkal menni és speciális úzási modorokat és szép ugrásokat soha sem mutatnak neki. Azaz egyszer egy pesti uszodában látta egy „mestert“ az úgynevezets harmadik emeletről ugrani (tanítványa előtt); de jobb lett volna nem ugrani.

Csakhogy igen ritka szerenese, hogy az ember ilyeneket lát; erre nézve jóformán az uszodában kell élni, órahosszákat naponkint. Akkor vehető egyszersmind észre, mily önféjűek némelyek és mily elérhetlen nimbuszal érzik magukat körülvéve! Magamfajta közönséges halandótól bizony nem fogadnak el egy-két jó tanácsot. Az egyiket nézve gyászos vergődései közben — fölfelé iparkodott a szegény, — azt mondtam neki: hosszú és lassú tempókban úszszék, erőseket rúgva! Megpróbálta és nem sikerült fölfelé jutnia. Kilépvé a vízből az összes nézők előtt iparkodott nekem megmagyarázni, hogy ár ellen csakis gyors tempókkal lehet úszni; ilyen kezdetleges és első kísérlet eredményéből akarta halomra dönteni 6 évi tapasztalataimat! Theoretikus meggondolás alapján azt mondtam egyszer egy úszómesternek, hogy fokozatos training mellett nem lehetetlen, hogy egészséges tüdővel és szívvel bíró vakmerő ember 3 perczig és talán valamivel többet volna képes víz alatt maradni. Szánalmas mosoly szállt barna arcára és azt mondva: „lehetetlenség“, igyekezett elmenekülni oly vérmes reményű embertől, mikor ő, az „úszómester“, csak 90 mperczig képes kitartani. Néhány héttel később az összes angol lapok hozták ama meglepő hírt, hogy egy angol amateur úszó 4 percznél is tovább maradt víz alatt! Si tacuissis, philosophus mansissis.

Fölösleges volna az úzás hasznosságát fejtegetni; mindenki meg van róla győződve, hogy e mulattató, kedélyes és igen élénk testgyakorlat fölötte egészséges nemcsak az izmokra, hanem különösen a tüdőre. Ennek

legkézzelfoghatóbb bizonyítéka uszodáink látogatottsága. De vajjon nem-e kellene sokkal lelkiismeretesebben eljárni a mester választásában? Vajjon nem-e kellene különösen a leányok tanítását — tekintettel testük különleges szerkezetére — másképen vezetni? Vajjon nem-e kellene épen a hölgyek uszodáiban oly időtöltések, játékok és mulattató tréfákkal az uszást hosszabb időre kinyújtani, mint ez a jelenlegi 10—15 perces fürdésekkal ellentétben nagyon is kívánatos volna? Még sok hasonló kérdés lebeg szemeim előtt; de ki fog rá felelni? Komoly tanulmányokat és szép eredményeket csakis képzett úszómesterektől várhatunk; mert ők vannak reggeltől estig tanítványaik közt. És hölgyuszodákban kizárólag csak ők tekintetnek amolyan nemnélküli lényeknek, kikkel bármely hölgy úzóöltözékben pirulás nélkül társaloghat, mi csak a partról tanulmányozhatunk! Pedig hogy a kitartó úzáshoz nemcsak a kedv, de a szükséges kitartás is meg van, bizonyítja azon „nő-tanítványom“, hogy úgy nevezzem, kit a császárfürdői sétatéren elméletileg oktattam a távúzásban és ki 1886 végén 2 teljes órát volt képes úszni! Egy tanítónő pedig a Duna hideg vizében 40 perczig úszott föl és le! És midőn eme hölgyek úsztak, sohasem voltak maguk, mindig volt 2—3 úszónő, ki kedvet kapott eme edző mulatsághoz. Hátha még alkalmuk lett volna néhány jó úszót megfigyelni, vagy viszont ha néhány praktikus úszó megfigyelhette volna őket és figyelmezteti azon sokféle finom fogásokra és elvekre, melyekre az ember mint autodidakta csak hosszú és figyelmes önmegfigyelések után jut?!

És végre — in ultima analysii — hova jutottunk? Mi az oka mind ezen hiányoknak? Az, hogy nincs közegünk, mely ezt szabályozná és rendszeresítés által az emberiség jóltevőjévé lenne. Ha úszóegyletünk volna, milyenek mai napság már minden nagyobb külföldi városokban vannak, rendszeresítve volna az úzás ügye is. De nincs és valószínű, hogy a szőke Duna még számtalanszor kénytelen fenségesen hömpölygő hullámain a zord tél jégköpenyegét a tenger felé hordani, míg a „Magyar Úzó-Egylet“ zászlóját meglátandja. Persze hirlapokban mindig erősen hangoztatjuk, hogy kulturális viszonyaink nem maradnak a nyugati népek mögött; és mégis mindig bevárjuk azt az időpontot, hogy valamit megkezdjünk, mikor a külföld már mesze megelőzött. Így van ez most is; Németországban nemcsak egyletek, már szövetségek is léteznek! „Egyesült erővel“, ez a külföldi sportmanek jelszava; és épen nálunk idegenkednek a társulástól, a hol legkevésbé sem indokolt. Mert nézzünk csak szét más sportágakban is, mindenütt azt látjuk, hogy egy ember sokszor szégyenli azt tenni, a mit többekkel közösen megtesz. Voltak társaim, a kik pl. a vízelleni úzást nem akarták velem úgy gyakorolni, a mit én azt számtalanszor tettem, t. i. az uszoda közepén megállva egy helyen, óraszámra tempókat csinálva! Vagy pl. katonatisztek nem igen mertek mutatkozni az utczákon veloczipéden egvenruhájukban; most

már mindennapi dolog. Bár találkoznának az ország szívében élő sportbarátok közt olyanok, kik felkarolnák ez ügyet megalakítanak minél előbb az első magyar úszóegyletet. Nagyon sokan hálásan köszönnék meg, mert sokan vannak kik belátják, hogy a rendszeres és kitartó úzás az ép egészség jelképe, minthogy senki arra nem képes, kinél a test két legfőbb szerve: szív és tüdő, teljesen egészséges állapotban nincsen.

Pola, 1887. április 22-én.

SCHWANDA GUSZTÁV.

Kolozsvártól — Kolozsig.

(A „Kolozsvári Athletikai Club“ versenygyaloglása.)

— 1887 ápril 24-én.

A „K. A. C.“ versenybizottsága helyesen gondolkozik, hogy a gyertyát nem kell véka alá rejteni, hanem hogy világoljon, a mennyire tud. Helyesen gondolkozik és cselekszik, hogy helyhez kötött rendes viadalain kívül rövid időközökben kisebb-nagyobb kirándulásokat, gyalogversenyeket rendez egyik-másik városba. Még helyesebben teszi, ha ősszel a Marosvásárhelyig rendezendő gyalogversenyekor rendes viadalát is átteszi oda, költségkímélés szempontjából is; Kolozsvárig drágább a fű, fa, virág és a porond; úgy is azt mondja egyik-másik atyafi-egylet, hogy napjaink meg vannak számlálva; pedig ez a Kolozsvár már nem olyan kis csárda, hogy két-három dudás el ne férne benne. Na hiszen, úgy fogunk kinézni, mint a vándor hegedűs, vagy a mi mindegy: „szerencsétlen flótás“. Hanem az nem busítja a clubot, hogy e határon belől nincsen számára hely; elég jól tud gyalogolni, mindenütt jó szívvel látják, barátságot kötnek s terjed egy eszme, mit a „K. A. C.“ szinte öntudatlanul, hogy úgy mondjam láрма nélkül teljesít. Mert gyalogversenyei nemcsak a tüdőt tágrítják s erősítik az izmot, a szív lüktetésére is befolyással vannak. Mindig a „régiekre“ szokás hivatkozni, itt is helyén van: a valláson kívül a nemzeti játékok tartották össze a nemzetet s gyulasztották a honszerelmet, vagyis azok a helyek, hol az emberek találkoztak.

Egy ilyen bár kisebbszerű találkozást rendezett a „K. A. C.“ és a szomszéd Kolozs intelligenciája ápril 24-én.

A club minden viadala, minden versenyére szép időt rendeztek eddig a felsőbb hatalmasságok. A tegnapi idő meg épen gyönyörű volt.

A tiszta égbolt, hűs szellő s a barátságosan mosolygó nap, a győzelem iránt a legjobb reményekkel tölthette el ama tizenegy versenyzőt, kik a 16 nevező közül vasárnap reggel az indulásra készen kiálltak.

Az indulásnál, mely a főtéri oszloptól történt, a club elnöke báró Jósika Lajos ő nagyméltósága és Folly Victor clubtag volt jelen. A versenyzők 7 órakor indultak útnak a közülök legtöbb előtt még ismeretlen pályának.

Az indulás után a versenyzők két csoportra oszlottak. Első csoportban Wirtzföld, Grosz, Simonffy, Csizmadia és Boheczel haladt.

Ezektől mintegy kilométernyi távolságig maradt el Kuzskó, Kolosvári, Dunky, Ináncsy és Kassaiból álló csoport. Kiss Ferencz a többinél valamivel később indult.

Az első csoportban 6 klm. távolságig Csizmadia vezetett, ezentúl Boheczel vette át a vezetést 14 klm.

távolságig. Innen Grosz Viktor vezetett 21 klm. távolságig. Grosz itt elmaradt s a vezetést a célpontig Wirtzföld Mór vette át.

Kiss gyorsan tört előre s az elsőt 10 méterre megközelítette. A hegy aljánál azonban Kiss elmaradt mintegy 200 méterre Wirtzföldtől s e távolságot a célpontig nem is apaszthatta.

Simonffy rövid idő alatt szintén előre hatolt s egymás után hagyta el a három előtte levőt.

A propozíciók szerint kitűzött távolság mintegy 25 klm-ért tesz ki. Tiszteletdíj a két első beérkezőnek s ezenkívül bronz-érem tüzetett ki mindazok részére, kik, e távolságot 2 óra 40 perc alatt megteszik. (A Herkules 17. számában megjelent propozíciókba tevesen csúszott be 3 órai határidő.)

Alább kimutatjuk a versenyzők beérkezési idejét s a klméterenként elért eredményeket:

1. Wirtzföld Mór	2 óra 36 p. 32 mp. a.,	átlag 6 p. 15 mp.
2. Kiss Ferencz	2 „ 37 „ 55 „ „ „	6 „ 20 „
3. Simonffy Géza	2 „ 38 „ 35 „ „ „	6 „ 21 „
4. Grosz Viktor	2 „ 44 „ 50 „ „ „	6 „ 35 „
5. Kolosvári J.	2 „ 45 „ 58 „ „ „	6 „ 38 „
6. Dunky F.	2 „ 51 „ 05 „ „ „	6 „ 41 „
7. Boheczel S.	2 „ 52 „ 15 „ „ „	6 „ 53 „
8. Csizmadia A.	2 „ 55 „ 50 „ „ „	7 „ — „
9. Ináncsy J.	2 „ 55 „ 27 „ „ „	7 „ 01 „
10. Kuzskó I.	2 „ 55 „ 27 „ „ „	7 „ 01 „
11. Kassay K.	3 „ 05 „ 01 „ „ „	7 „ 24 „

A versenyzők mindenike jó kondícióban ért a célhoz. Meglátszott rajtuk a training.

A pályára vonatkozólag meg kell említenünk, hogy az, az elért gyorsaságnál ugyancsak próbára tette a versenyzők munkaerejét. 13 klm. után Apahidánál a Kolozsra vezető megyei út következik. Ez út itt-ott törmelékkel frissen töltve s Karán túl mintegy 3 klm-ért a hegytetőig folyton emelkedik. Mindezek tetemesen befolytak a versenyzési idő hosszabbítására. Az elért eredmény, bárha ez kezdők versenye volt, az eddigi gyalogversenyek között a legkedvezőbb.

Összehasonlítás kedvéért kimutatjuk az angol amateur gyalogló (Silberer „Athletik“ 128 lap) hasonló hosszúságú sík és gondozott pályán, valamint a „Magy. Athl. Club“ egy órai versenygyaloglásánál (lásd Molnár L. „Athletika“ 152. lap) szintén sík és gondozott pályán klméterenként elért legjobb eredményt:

Az angol legjobb eredmény 15 ang. mfdnél kilométerenként 5 p. 24 mp. a „M. A. C.“ 1 órai versenyjárásnál 6 perc. Wirtzföld M. a kolozsi versenygyaloglásnál 6 p. 15 mp.

A versenyzőket az uton Ludig János szig. orv., Borbély György bajnok és Varga István mint bizottság kísérték. Apahidánál az eltérő utat Jancsó Lajos clubtag jelezte.

Kolozson a beérkezési eredmények konstataálására a következő bíróság működött közre:

Versenybíróság: Elnök: Zabulik László. Igazlító: Zabulik Sándor. Birák: Baintner Hugó dr., Bartha Ferencz, Benedek János, Borbély György bajnok, Jüngling Mihály, Málnásy Ferencz, Zabulik Lajos. Időmérő: Malachovszky Máté. Orvos: dr. Jeddy György.

A versenyzők beérkezése alkalmával érkezett be kocsin a club elnöke báró Jósika Lajos ő nagyméltósága is, kit a beérkezésnél a kolozsiak s a kirándult clubtagok lelkesen megjeleneztek.

Kolozson nagy néptömeg várta a városházánál a beérkező versenyzőket, nemzeti lobogó lengett „áldás hazánkra“ felirattal az épületen.

A versenyzők beérkezés után átöltözködve, reggelihez ültek, mely után szeretett elnökükkel sétát tettek a városban, megtekintették az állami tehenészetet is, s ő excellenciájára, kinek Szamosfalán nagymérvű tejgazdasága van, elismerőleg nyilatkozott a tiszta magyar fajú szép állatokról.

Séta után a városház tanácstermében gyűltek össze a versenybírák s a club tagjai. Zabulik László versenybírósi elnök hirdette ki a bíróság határozatát, mely szerint Wirtzfeld Mór első beérkező a kolozsiak díját és bronz-éremet, Kiss Ferenc a club tiszteletdíját és bronz-éremet, Simonffy Géza harmadik beérkező pedig bronz-éremet nyertek.

A kolozsiak díját, egy szép nickel asztali dohánytartót, benne elhelyezett szivar s gyufatartóval, képezte. Fedelének belső lapján „K. A. C. Kolozsiak díja. 24/IV“ felirat van bevésve.

A városház nagytermében társas ebéd következett ezután, melyen a gyalog, kocsin, vasuton kirándult mintegy 25 clubtag, a kolozsi versenybírák, s Kolozs intelligenciájára, együttvéve mintegy 80-an vettek részt.

Az első felköszöntőt a polgármester tartotta a club elnöke báró Jósika Lajosra, mint testben, de lélekben is legderekabb athletára, melynek az alkotmány visszaállítása előtti súlyos években Kolozs város érdekében is oly szép bizonyítékát adta.

A pillanatokig tartott kitörő éljenzés után Jósika ő nagyméltósága az ifjúságra emelt poharat. Baintner Hugó dr. a kolozsi versenybírákat, Kolozs város közönségét köszöntötte fel. Zabulik László az elsőket, Wirtzfeld Mór üdvözölte. Wirtzfeld Kolozs város intelligenciájára, ki a szívélyes fogadtatással az athletákat oly kedvesen kötelezte le, köszöntött. Benedek János, mert az athletika küzdelem, a küzdelem erő, az erő élet, az élet gyönyör, az athletákat, mint a társadalmi időtöltések leghasznosabb és legnemesebb ágának gyakorlóit üdvözölte. Kuskó István a legmagyarabb házi asszonyra, a polgármesternére emelt poharat. Felköszöntettek a club bajnoka, művezetője stb. Borbély György azt, ki nem a hírért, nem hogy a világnak üssön vele czégért, gyalogolt be, az utolsó beérkezőt köszöntötte fel. Élénk volt a hangulat, fűszereztek a társaság jó kedvét a röppenetyüként feltörő vidám ötletek, tétettek indítványok próba gyaloglásokra stb. miközben észrevétlenül telt az idő.

Az ebéd végeztével a club tagjai a városház udvarán mutattak be különböző athletikai gyakorlatokat, majd a nép között pénzdíj kitűzése mellett rendeztek birkozsásokat.

Ezek végeztével a társaság egy része Zabulik Lajos házához vonult, hol Varga István clubtag dalaiban s csinos szavallatában gyönyörködtek az egybegyűltek. Egy másik rész pedig Kolozs versenybíráinál s vezérférfiainál tett látogatásokat. Mig végre beállt az éj.

A kirándulók koncentrálták a tanácskaszánál s mert a hétfő mindenik kirándulóra kötelességekkel vár, haditanácsot tartottak s a kocsin, gyalog s vasuton való visszaindulásra csoportosulva, köszönetet mondtak kedves házi gazdáiknak a feledhetetlenül kedves fogadtatásért s visszaindultak Kolozsvárra.

B. K.

Női sport.

(Képpel.)

A nők sportjainak egyik fő jellemvonása és fő megkülönböztető jele a férfiak sportjától, hogy kevesebb testi fáradsággal jár s általában véve könnyebb a férfiak testgyakorlati multságainál.

A női nem szereplése és típusa minden tekintetben passivnak mondható s ezen jellegzetesség természetesen nyilvánul a sport-szórakozásokban is.

A nőknek ezen — hogy úgy mondjuk — passiv sportjához tartozik az is, melyet hű illusztrációban itt bemutatunk olvasóinknak.

A szánkázásnak egy neme ez, melyet az északi tartományok lakossága fedezett föl s évtizedek óta máig is nagy kedvvel űz a havas hónapokban.

Különösen Skótország és Norvégia a hazája ennek a sportnak, mely habár nem valami nagyon erős és fárasztó testmozgással jár, de azért az egészségre rendkívül jó hatással van.

A hóval takart hegyoldalról való leszánkázásból áll tulajdonképen az egész sport, melynek eszköze is igen egyszerű: egy orrán felkunkorított szánlapból áll, mely vagy fából vagy leggyakrabban vasból van. Erre a szánlapra a szánkázó ráül a hegy tetején s lecsúszik vele a hegyoldalra.

A szánlap rendszeren oly hosszúra van készítve, hogy egymás mögött két-három sőt több ember is elférjen s így igen kellemes társas szánutazást lehet csinálni a hosszú hegyoldalra.

A „Kolozsvári Athl. Club“ V. nyilvános viadala.

(Verseny-propozíciók.)

A versenyek ideje: 1887. május 15. d. u. 4—6 óra.

Jelentkezési határidő: 1887. május 10. esti 6 óra.

Versenyter: a kolozsvári polgári lövőház kertje.

Versenyezhetnek: a club szabályaiban és a jelen propozíciókban meghatározott feltételek mellett a Kolozsvári Athletikai club tagjai, a clubhoz nem tartozó egyének pedig csakis a propozíciókban különösen jelölt esetekben.

A) Futás.

I. Síkverseny. Távolság 91.44 méter (100 yard). Az első tiszteletdíjat nyer, ezenfelül pedig minden versenyző, a ki 11 másodpercen belül éri el a cél, ezüst-érmét kap.

II. Síkverseny. Távolság 804.5 m. ($\frac{1}{2}$ angol mértföld); — a club bajnokának 20 méterrel több (handicap).

Versenyezhetnek a club tagjain kívül deési gentleman műkedvelők is. (Jelentkezéseik a deési volt versenybizottság egyik tagjának ajánlata mellett küldendők be.)

E verseny a deési gentleman műkedvelőkre, valamint a „Kolozsvári Athletikai Club“ azon tagjaira nézve, a kik a deési kirándulásban részt vettek, egyszersmind második vetélkedés a deési hölgyek díjáért.

Első díj ezüst-érem. Második díj, ha legalább négyen indulnak, bronz-érem.

III. Gátverseny. Távolság 201 m. ($\frac{1}{3}$ angol mértföld). Oly versenyzőknek, a kik e versenyben első díjat nyertek, 5 méterrel több (handicap).

Hat 85 cm. magas sövénygát.

Díj: ezüst-érem.

B) Különféle versenynemek.

IV. Bajnoki távolugrás. Első vetélkedés a „bajnok“ címért.

A „Kolozsvári Athletikai Club“ e versenyt körülbelül félevesi időközökben (ősszel és tavasszal) ismételve ki fogja tűzni.

A bajnoki cím és díj elnyerése föltételei, hogy a győző legalább 570 cm-ternyi távolságot érjen el, három egymást követő vetélkedésben.

A ki a viszonylag legnagyobb távolságot éri el, tiszteletdíjat nyer.

Minden versenyző, a ki 507 cm-ternyi távolságot elér, bronz-érmét, a ki pedig legalább 538 cm-ternyi távolságot ér el, ezüst-érmét kap.

A ki legtávolabb ugrik, ha legalább 570 cm-ternyi távolságot ér el, azonfölül, hogy elnyeri a tiszteletdíjat és ezüst-érmét kap, bajnok-jelöltté lesz.

Ha a bajnokjelölt a második vetélkedésben is győz, ugyanoly díjat kap, mint az első győzelem után, jelöltségét továbbra is megtartván.

A harmadik, vagyis döntő győzelem díja: arany-érem (60 frt értékben), ezüst serleg (90 frt értékben) és a „bajnok“ cím.

Minden versenyző, a próbaugráson kívül, három ugrást tehet. Előreesés jó; visszabukásnál az ugrás nem számít.

V. Magas ugrás rúddal. Tiszteletdíj. Elugrás deszkáról. Iram tetszés szerint. A verseny 1.80 m. magassággal kezdődik. A ki az akadályul szolgáló nádat egy magasságban akár testével, akár a rúddal, kétszer ledobja, eláll.

VI. Súlydobás. E versenyre a helyszínén 1 frtnyi tét lefizetése mellett a clubhoz nem tartozó műkedvelők is jelentkezhetnek. A győző, ha a club tagja, bronz-érmét, ha a clubhoz nem tartozó műkedvelő, tiszteletdíjat nyer.

VII. Birkózás. Díj: bronz-érem.

VIII. Ökölvívás. Kezdők versenye. Tiszteletdíj.

IX. Vigaszverseny. Futás síkpályán. Tiszteletdíj. Jelentkezhetnek, a kik a viadal alkalmával első díjat nem nyertek.

A jelentkezéseket a kitűzött határidőn belől, írásban lezárt borítékban, a melyen az, hogy „az 1887 május 15-iki viadalra való jelentkezést tartalmaz“ megjegyzendő, a „Kolozsvári Athletikai Club“ titkárához, Kuskó Istvánhoz (Kolozsvártt, hid-utca 15. sz. alatt, esténként a Torna-vívodában) kell beadni. A határidő leteltével csak minden egyes verseny után külön-külön számítandó egy forintnyi tét lefizetése mellett jelentkezhetnek. A jelentkezésnek tartalmaznia kell az illető versenyek megnevezésén kívül, a jelentkező vezeték- és keresztnevének, versenyszíneinek, valamint lakásának megjelölését. Ezenkívül a club tagjai e minőségüket, a clubhoz nem tartozó egyének pedig polgári állásukat tartoznak megjelölni. A netalán fizetendő tét a jelentkezéshez csatolandó. A ki háromnál több versenyre jelentkezik, minden további verseny után egy-egy frtnyi tétet tartozik fizetni. A propozíciókban nem szabályozott kérdések tekintetében a „Kolozsvári Athletikai Club“ viadalszabályai kötelezők.

Kelt Kolozsvártt, a „Kolozsvári Athletikai Club“ verseny-bizottsága 1877 ápril hó 13-án tartott üléséből.

DR. BAINNER HUGO,

a biz. elnöke.

Sport és játékok a XVI. és XVII. században.

Báró Radvánszky Béla felolvasása a történelmi társulat ülésén.

(Folytatás.)

Megérkeztek ezen közben a krakai vajda versenylovai, számszerint öt darab jó versenyló, két apród és három szolga kíséretében, egy Elek nevű úr, vagyis főember szolga vezetése alatt. A magyar urak lovai már mind egybe gyülekeztek, vagy legalább igen közel lehetek Budához.

A várva-várt nap elérkezett. 1525 május 1-én megtartott a löverseny. A versenytér azt hiszem Kelenföldön volt. II. Lajos király jelenlétében tartott az meg. A királynak körülbelül husz lova állott ki a mezőre, a krakai vajdától öt. Ez azonban egy futamban csak két lovat indíthatott, mert öt lovával csak két futtató apródot küldött Budára. — Hogy mennyi volt a magyar uraké, nem lehet tudni. A számadáskönyvből csak az látható, hogy a király versenylovai a többi urak lovaival futottak a versenytéren.

A király lovait a versenyekben az apródok lovogták, számításom szerint huszonnégyen lehettek. *)

Ezek számához adandó még a krakai vajda két apródja, és a magyar urak lovain ülő futtató ifjak.

A király futtató apródjai külön e célra készült versenyző ruhába voltak öltözve, melyek különböző színű vékony gyolcsból varrattak. Valószínű, hogy a többi verseny lovasok is hasonló módra készült különböző színű vagy tarkázott ruhában lovogtak.

Hogy hány futam volt, arról nincs emlékezet, de arról van, hogy a nyerőknek tiszteletdíjak adattak. A versenytéren sorban elrendezett és így közszemlére kiállított jutalom-tárgyakat a budai bíró szolgálói őrizték. A futamok időközéi alatt cigányzenét hallgatott az összesereglett néző közönség, majd ismét a nádor és az egri püspök trombitásainak zenéjében gyönyörködhetett.

A második verseny, úgylátszik a következő napon, május 2-án tartatott meg, a harmadik és utolsó május 10. vagy 11-én. Ezt bevárva, 12-én Elek úr visszakülde-

*) A kincstárnok a verseny-öltözetek elkészítéséhez hat vég tarka gyolcsot vett. Egy végből bőven kitélt négy apród ruhája.

tett Lengyelországba urának öt versenylovával, tudósítást vivén magával a verseny eredményéről.

Szidloviczky lovait és embereit a király vendégeként tekintette, ellátásokra külön gazdát rendelt, kinek a kincstár ezen czímen 68 frtot fizetett. Elek úr külön 100 forint jutalmat kapott a királytól, az apródok és szolgálak pedig akkor kaptak ajándékul 32 forintot, midőn még áprilisban a vajda öt versenylovát ő felségének előmutatták.

A következő évben nem tudni tartottak-e ismét löversenyek, de valószínűleg igen, mert az 1526. évi számadás-töredékben a versenylovak gondviselőinek fizetése még szerepel. — Buda elfoglalásával minden elspórtetett.

Igen kellemes időtöltést képezett a vadászat. Különböző nemei divatoztak. Első sorban a lovas vadászatokról emlékezem meg. Két főkéllével: a jó lovak és kutyákkal elegendő mennyiségben rendelkeztek ősapáink. A kopó-falkák a peczerek gondjaira valának bizva és többnyire az istállók mellett lévő ólakban elhelyezve. II. Lajos király vadász-kutya falkáját Csepel szigetén tartotta, hogy közel legyen székvárosához és hogy a főfelügyelettel megbizott királyi apród gyakrabban megtekinthesse. A király különben annyira szerette kutyáit, hogy a javát maga mellett tartva, az udvari illemszabályok ellenére az elfogadótermekben tanyáztak, sőt az asztalnál enni is kaptak az egyháziak és komolyabb udvarnokok nagy megbotránkozására.

Hogy nemcsak a királyok és fejedelmek, de az urak is sok kopót tartottak, következtetni lehet Kemény János nyilatkozatából is, ki majdnem dicsekedve említi, hogy Bethlen Gábor fejedelem sok ebet nem tartott, kopója legfeljebb ötven volt és két peczér azokhoz. Apaffy Mihály fejedelemnek e szám kevés, nyolczvanhárom kopóra volt szüksége.

A vadat üző kúrtszóra szoktatott*) falkát, melyet a falkamester és az egyforma zöld ruhába öltöztetett lovas peczerek vezettek, lóháton követték. A mi vadat felvert a kopó-falka, azt hajtották. I. Rákóczy György 1640. szeptember 13-án Görgény környékén egy öreg medvét három bocsával egyetemben egyszerre vétetett fel falkájával. Szép vadásznappa volt, mind a négy medvét elfogatta és leölette. Bánffy György őzeket hajtattott Bonczhidán és bejegyezte naplójába, hogy 1644 augusztus 27-én két darabot fogatott el. Thököly Imre szarvasokat üzött. 1677 május 28-án igen szép mulatsága volt, a mint írja, két szarvast sok üzés után elszalasztottak ugyan, de a harmadikat elfogatta. Máskor az egész napot vadászattal töltve (1693 márczius 17.), vaddisznó és sok őzre, valamint erdeiekre akadván, néhányat elveretett belőlök.

A lovas falka-vadászatok némely alkalommal a puskavadászattal összeköttetésben tartottak meg. Így mulatott Thököly Imre is egy napon (1693 márczius 25.), midőn az erdőből két vaddisznót a mezőre hajtván ki, kopókkal és agarakkal lóháton üzőbe véve, mind a kettőt elverette. Mint ebből láthatjuk, a kopó-falkának néha az agarak is segítségökre voltak a nagy vad üzésében, különben, mint az alábbiakból kitűnik, ezt a szolgálatot az agarak külön is megtették.

Az agarokban a régi uraknak nagy gyönyörűségök volt. A férj távollétében a háziasszony gondoskodott rólok. A kiváló példányokat „palotás agárnak“ nevezték, azért, mert ezeket a szobákba engedték menni és nem a

falka-ólban tartották. Bethlen Gábor fejedelemnek volt két igen kedves agara, Hóka és Kormos nevéek, Kornis Zsigmondtól kapta volt; ezeket a fejedelem annyira szerette, hogy akkor, midőn Kemény János az udvarához állott, külön reá bizta gondviselesöket. Kemény meg is felelt a megbizatásnak; néha a nála lévő agarak száma nyolczra is felszaporodott, de az említett kettőnek akkor is mindig saját maga adott enni. II. Lajos király hasonlóképp szerette az agarászatot. Agár-falkája a Csepel szigeten lévő ólakban volt elhelyezve, István királyi apród főfelügyelete alatt állott. Ő vitte az agarakat Budára és vissza a szigetre. A meglévők száma folyton növekedett, 1525-ben két ízben is kapott a király csehországi uraktól ajándékba agarakat.

Egy-egy udvarban igen sok agarat tartottak. I. Apaffy Mihály fejedelem óljaiban szászhuszonkilenc agarat számoltak meg. E nagy szám azonban valóban indokolva volt a szükséglet által. Ha tekintetbe vesszük, hogy I. Rákóczy György 1647 október 22-én Nagyvárad környékén agarászva, egy nap alatt kilenczven nyulat és három özet fogatott, érteni fogjuk, hogy mennyi agarat kellett kivinni egy-egy vadászatra. Rákóczy különben annyira szenvedélyes agarász volt, hogy ezen szenvedélyére számítva, ajánlott tervet Alaghi Menyhért a terebesi konsiliumban, könnyű szerével elveszíteni őt.

Az agarak száma különben a XVII. század második felében nagyon megfogyott, Rhédey László legalább igen panaszkodik (1660.) Wesselényi Ferencz nádorhoz és Perényi Imréhez írott leveleiben, hogy a törökök ellen való hadakban — ebben a zürzavaros világban igen elvesztek, valamint a sok futásból származó gondviseletlenségben igen megromlottak az agarak — jó alig van.

Az agarászatokon mindenki lóháton jelent meg nagyrészt külön e czélra begyakorolt vadász-lovakon. Az agarakat, ha a vadászó hely kissé távolabb esett, szekereken vitték ki, hogy haszontalanul ne fáradjanak. Ott vették át csoportonként a lovas agárhordozók.

Első sorban az agár a nyulak fogatására szolgált volna ugyan, de ősapáink másféle vadak után ép úgy bocsátották. Láttuk, hogy I. Rákóczy György őzekre is agarásztott; Thököly Imre pedig 1694 junius 11. kölyök medvét fogatott el agaraival. Apor Péter még többet bizonyít, irván azt, hogy a régi urak szarvast, farkast, őzet, rókát, nyulat egyaránt fogattak agarakkal, sőt láttam olyan agarat, a ki személye szerint elfogta a hiúzt.

A most előadottakból egész biztosan lehet következtetni, hogy abban az időben nálunk legalább két külön önálló faj agár létezett, az egyik a nagy vad, úgy mint szarvas, farkas esetleg medve és hiúz üzésére, másik az őz, róka és nyul fogatására szolgált.

Az agarászatokon kívül valószínűleg szoktak volt tartani rendes agárversenyeket is. Erre mutat az, hogy a Kamuthy Balázs és testvére ingóságairól felvett leltárba (1603.) egy agár eresztő szíjat jegyeztek be. Az agár eresztő szíjnak csak akkor van értelme, midőn az agarakat páronként és egyszerre kell a vad után bocsátani, erre pedig csak az agárversenyeken van igazán szükség.

Ha vadász-emberek jó időben lóháton utaztak, agarakat és sólymokat is vittek magokkal, hogy útközben nyulat, fürjet fogatva, mulassanak.

A sólymzászat különben még a XVI. és XVII. században virágkorát élte, egész addig, míg a sörétes puszka általánosan el nem terjedt. A sólyomtanítók keresett emberek valának. Komlóssy Mihály levelében (1510.) Kávássy Kristóf és egy Ferencz nevű madarásztól emlékezik meg, mint a kikkél tanulta a sólymokkal

*) 1688. A Rákóczy-féle ingóságok között előfordul több ezüstös vadászskürt. M. H. Hist. Script. 24 k. 388. 1.

való bánásmódot Kocsis János nevű embere. A nagyobb udvartartásoknál külön e célra alkalmazott madarászok és madarász-mesterek működtek. II. Lajos király udvari vadász-személyzete között két madarászra találunk.

A betanított sólymok nagy becsben állottak. Hypolit egri püspök sólymai kiváló jeles tulajdonaik által váltak híresekké és II. Lajos királynak nagy örömet szerzett, midőn ajándéku küldött neki néhányat. A király udvarában különben volt ezeken kívül is elegendő sólyom. A főfelügyelet Szentiványi Kelemen kamarásra vala bízva, legalább ő kapja kezéhez a karmazsin bőrt, melyet a kincstárnok (1526 június 2.) azon célból vásárolt és adott át, hogy a király sólymainak, ölyveinek és más madarainak fejére sapkát varrasson belőle.

(Folyt. köv.)

Különfélek.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 frt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatioja a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. emelet) intézendő.

A polgári iskolai tornatanítók középiskolákban való alkalmazhatósága tárgyában a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1886. évi 13,650. sz. a. a következő rendeletet intézte valamennyi tanker. főigazgatóhoz:

A budapesti állami elemi és polgári iskolai tanítóképezde tornászati szakcsoportjában nyert polgári iskolai tornatanítói képesítés érvényét kiterjesztem a középiskolákra is, minél fogva ezentúl az ily képesítéssel bíró egyének tornatanítókul a középiskolákban is alkalmazhatók. *)

Budapest, 1887. ápril hó 12-én.

Trefort.

A Stefánia yacht-egylet Balaton-Füreden július 18-ától aug. 31-ig tartja meg vitorla-versenyait a következő prozozicziók mellett. Július 18-án. 1. Egyleti díj, minden hajó számára, tét 15 frt, táv. 15 kilométer háromszögben, 3-szor megkerülve, összesen 45 kilométer. Július 19-én. Pihenő. Július 20-án és 21-én. 2. Károlyi László gróf díj, minden hajó számára, tét 15 frt, táv. 94 kilométer; Füredről a badacsonyi uszányt megkerülve vissza Füredre. Július 22-én. Pihenő. Július 23-án. 3. Egyleti díj, minden hajó számára, tét 15 frt, táv. 15 klm. háromszögben 3-szor megkerülve, összesen 45 klm. Az időtérítmény 1886. és 1887. évben 1-ső díjat nyert hajó hosszának egy negyed része hozzáadásával számítatik. Július 24-én. és 25-én. Pihenő. Július 26-án. 4. Lucifer-díj, minden hajó számára, tét 10 frt, táv. 25 klm. A starttól egy verseny-uszányt megkerülve vissza a starthoz, ezen uszányt körülkerülve és a verseny-uszányt ismét megkerülve a start-uszányt megkerülni és körülkerülni. Az időtérítmény 1886. és 1887. évben első díjat nyert hajó, hosszának egy negyedrésze hozzáadásával számítatik. Július 28-án és 29-én. Pihenő. Július 30-án. 5. Comodore-díj, minden hajó számára, az első versenynél,

tét 15 frt, táv. 15 klm. háromszögben, 3-szor megkerülve, összesen 45 klm. A nyerő a serleg ideiglenes birtokába jut, és csak akkor megy át tulajdonába, ha azt háromszor egymásután ugyanazzal a hajóval megnyerte. A nyerőt kihívhatja minden hajótulajdonos clubtag, és az köteles a kihívásnak három nap alatt az eredeti pályán és távolságon megfelelni. Ha azt nem teszi vagy akadályoztatása esetén hajójára más clubtagot — ki a vezetést elvállalja — nem nevez, a serleg a club birtokába megy vissza. Ha a kihívó veszít, 25 frtot fizet az egyleti pénztárba, 25 frtot ellenfelének, ha nyer, a serleg örzője lesz. Minden kihívás az 50 frt bánatpénz letételezése mellett az egyleti gondnoknak bejelentendő. Kihívások csak a vitorlázó idény alatt május 15-től szeptember 15-éig történhetnek. Augusztus 23-án. 6. Károlyi Irma grófnő díja, handicap minden hajó számára, tét 15 frt, táv. 15 klm. háromszögben, 3-szor megkerülve, összesen 45 kilométer. Augusztus 24-én. Pihenő. Augusztus 25-én. 7. Hölgvek díja, minden hajó számára, tét 20 frt, táv. 15 klm. háromszögben, 2-szer megkerülve, összesen 30 kilométer. Augusztus 27-én. 8. Álmod-díj, minden hajó számára, tét 10 frt, táv. 9 klm. háromszögben négyszer megkerülve összesen 36 klm. Augusztus 28-án. és 29-én. Pihenő. Augusztus 30-án. 9. Vándor-díj, 1000 frt értékben, minden hajó számára, tét 25 frt, táv. 50 klm., melyből háromszögben 15 klm., továbbá a tihanyi, síófoki s kenesei uszányt megkerülve, az induló ponthoz Füredre. Evenként egy verseny, nyertes, ki három egymásután következő versenyen győz. Díj nyertes örizetere bizatik mindaddig, míg a végleges győzelem el nem dől. Augusztus 31-én. 10. Egyleti bál. A nevezés és a tét bármikor, de legkésőbb az illető versenyt megelőző nap déli 12 óráig az egyleti gondnok úrnál jelentendő be, illetve fizetendő le. Minden verseny kezdetét egy órával előbb 3 mozsárlövés jelzi. A vitorla-versenyeknél a Stefánia yacht-egylet verseny-szabályai irányadók. A pihenő-napokon esetleg evező-, uszó- és tréfás versenyek rögtönzötnek.

A budapesti galamblovész-egylet május 13-án kezdi meg a tavaszi galamblovészetet. Az első nap programja a következő: Handicap, 12 galamb, 3 hiba kizár. Tét 25 frt. Döntő-lövéseknél minimum 26 méterről. 1-ső díj tiszteletdíj 500 frt értékben vagy megfelelő készpénz az egyesülettől és a tételek 20%-a, a 2-dik kapja a tételek 60%-át. Második nap. Szombat, május hó 14-én. Handicap. 9 galamb, 2 hiba kizár. Tét 15 frt. 1-ső díj tiszteletdíj 150 frt értékben az egyesülettől, a 2-ik 3-szoros tételt nyer.

A bécsi velocipéd-versenyek prozozicziói közzétették. A tavaszi meeting június 9-én lesz nyolcz versenyszámmal; a nyári július 31-én hét számmal; az őszi szeptember 4-én nyolczczal.

Herkules-naptár.

Május	15. A „Kolozsvári Athl. Club” V. nyilvános viadala.
	19. Budapest-gödöllői versenyek. Nevezési zárnap május 15-én.
„	22. Tata és tóvárosi versenyek. Nevezési zárnap május 15-én.
„	28. Az „Újvidéki Kerékpár-Egylet” kirándulással egybekapcsolt tavaszi viadalai Ó-Becsén. Nevezési zárnap május 15-én.
„	30. Velocipéd kirándulás Belgrád-ra.
Június	9. „Achilles-Egylet” nyári viadalai. Nevezési zárnap június 1-én.

*) Ezen rendelet is egy lépés a lapunk által oly sokszor ajánlott központosított testgyakorlati oktatáshoz. Szerk.

- Julius 3. Budapest és Kassa között kirándulással egybekötött atletikai versenyek. Nevezési zárnapp június 25-én.
17. Az „Achilles-Egylet” nyári viadalai Palicson. Nevezési zárnapp július 1-én.
- Aug. 15. A „Sz. T.-E.” országos torna és atletikai versenyei Palicson. Nevezési zárnapp augusztus 1-én.
- Szept. 18. Az „Achilles-Egylet” Nemzetközi országúti versenyei Újvidék és Bród között. Nevezési zárnapp szeptember 1-én.
- Októb. 2. Az „Achilles-Egylet” őszi viadalai Budapesten. Nevezési zárnapp szeptemb. 2-án.
- Novemb. 1. Benedek Gyula vívómester kardmérkőzései Budapesten.

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

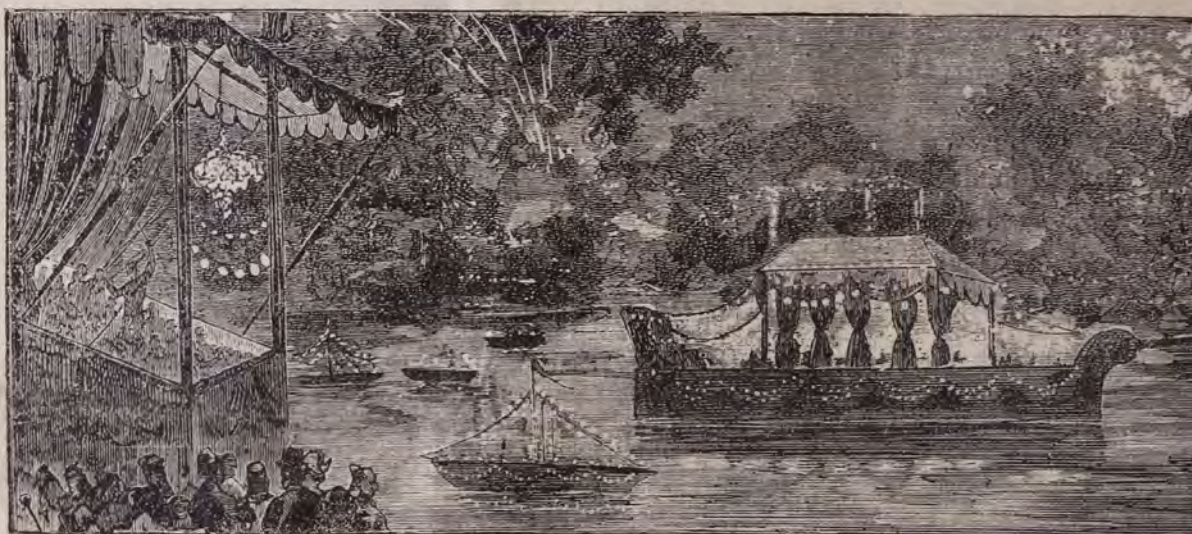
(Budapest, váczy-utca 1.)

előfizethetni a „HERKULES”

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules” testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző sport minden ágára kiterjed; ismeretterjesztő és mulattató cikkeket és képeket közöl a tornázás, atletikai csónakázás, úszás, velocipédezés, vívás, korcsolyázás, vitorlázás, kerékkorcsolyázás, ökölvívás, gyalogolás, birkózás, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sport-

BRÖMER-ELMERHAUSEN és TÁRSA KERÉKPÁR-RAKTÁRA

BUDAPEST, ANDRÁSSY-ÚT 30. sz.

ajánlja dús választékú **bicyleit, biztonsági kerékpárok, háromkerekes velocypedek, tandémek, gyermekkerékpárok és háromkerekes velocypedeket** mindenféle áron.

„Hillmann, Herbert és Cooper”

Coventry-i (Angolország)

világhírű gyáranak vezér-képviselősege.

Valamennyi újdonságok, bőröndök, nyergek, lámpák, esengők, cipők, stb.-ben raktáron vannak.

Angol-kerékpározó iskola a házban.

versenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra, kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a testgyakorló- és sport-egyletek működéséről.

Ötven egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézeteinek.

A „Herkules” előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő áron:

A „Herkules” 1884-iki egész évfolyama bekötve	6 frt.
„ „ 1885-iki „ „ „	8 „
„ „ 1886-iki félévi folyama „	4 „

Tartalom: Úszómestereink. Schwanda Gusztávtól. — Kolozsvártól—Kolozsig. B. K.-tól. — Női sport. — A „Kolozsvári Athl. Club” V. nyilvános viadala. Dr. Baintner Hugótól. — Sport és játékok a XVI. és XVII. században. (Folytatás.) — Különfélek.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre . . . 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petitorsort 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ   PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: **AIGNER LAJOS.****Szerkesztőség:**

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Borz-utca
9. szám II. em.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentetlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPÉD- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁSI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, AZ »ÉRSEKÚJVÁRI VÍVÓ- ÉS TORNA-EGYESÜLET«, A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYÓRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ENVEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI EVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«, A »PÉCSI ATHLETIKAI CLUB«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNA-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-ÚJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁLGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SELMECZI AKADÉMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNA-EGYLET«, A »SZARVÁSI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZE-
GEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »SZE-
GEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZE-
GEDI TORNA-EGYLET«, A »SZE-
KELY-UDVARHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZE-
KESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A TEMESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET« S AZ »ÚJVIDÉKI KERÉKPÁR- (BICYCLE-) EGYESÜLET«.

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

A jelen és a múlt idő atletái.

Annál a természetes hajlammal fogva, hogy a mul-
tat szebbnek és jobbnak képzeljük, a múlt idők atletikai
sikereit is hajlandók vagyunk kedvezőbbeknek venni,
mint a minők valósággal voltak. Pedig a régiek följegy-
zései, legalább idő tekintetében, teljességgel nem lehet-
tek oly ekszaktok mint a mai följegyzések. Nekik nem
voltak óráik, s nincs tüzetesen elmondva, hogy hogyan
számították az időt a futó- vagy szekér-versenyeken, az
olympiai játékok vagy egyéb ünnepélyek alkalmával.
Valameddig az órahasználat általánossá nem vált, lehe-
tetlen volt az idő oly apró töredékeit megjegyezni, me-
lyeket az újkori kronométer órák segítségével észreveszünk
és följegyzünk.

Mióta az atletikai sikereket módszeres ekszakt-
sággal följegyzik, úgy találják, hogy egyik vagy másik
athleta a sport különböző ágában tútesz elődjain. Itt is,
mint a tudomány és irodalom minden körében, haladást
találunk.

A kérdés az, hogy vajjon ez a haladás azt is mu-
tatja-e, hogy a jelenkor emberei testi erő tekintetében
fölülmulják a múlt embereit? Erre a kérdésre Ellington,
egyik angol szemlében, a következőleg felel:

Ha a közelmúltat tekintjük, az esetek többségében
bizonyynal nem, mert a nagyobb siker jelentékeny rész-
ben a javított képezetek által történt. Pl. evezésben, lö-
vésben, kerékpározásban stb.

A mi a régieket illeti, atletáik igazi sikereiről
vajmi keveset tudunk. Részleteket a történészek csak

ritka esetben adnak, s gyakran azok is megbizhatatlanok; pl. föl van jegyezve, hogy a görög Phayllos a „haltéresz“ segítségével 55 lábnyira ugrott. A ἄλτησις a mi ólomgolyóinkhoz hasonlítottak, melyeket a görögök ugrás közben kezökben tartottak. Karjokat hátra tették, s azoknak gyors mozdulattal előre lóbálása közben ugrottak. Kétségtelen, hogy ekként távolabbra ugorhattak, mint golyók nélkül. E mellett szól az a tapasztalat is, hogy 1854-ben egy athleta 29 láb és 7 hüvelyket ugrott kezében súlylyal, holott 1874-ben az egyetemek évi versenynén. Angolországban csak 22 l. 10¹/₂ h.-re ment a hossz-ugrás; a súlynélküli ugrásban pedig eddigelé legnevezetesebb az 1883-iki siker: 23 láb 2 hüvelyk. Most már megengedve, hogy a régi görögök a „haltéresz“ alkalmazásával különös ügyességre tettek szert, minthogy folyvást használták, mégis hihetetlen, hogy kétszer olyan távolságra ugorhattak légyen, mint a minő az újkorban lehetséges volt.

A régiek följegyezte esetek majdnem mindannyia mythikus, de mégis van egy megbizható is: Leandernek a Hellespontuson való átúszása, a melyet szószerint elfogadhatunk, s melyhez foghatót első tekintetre a jelenkor fel nem mutathat. Ezelőtt évekkel Byron e ténnyről írva így nyilatkozott: „mint a hogy Ekenhead úr és én átúsztuk“. És ma valóban, hogy százakat ne mondjunk, tuczatszámára akadnak úszók, a kik ezt könnyű szerrel megteszik. Ezelőtt néhány évvel a néhai Webb kapitány nagy feltűnést keltett azzal, hogy a kalaisi csatornán Angolországból Franciaországba úszott át, a mi igen sokkal több, mint a Leander úszása.

Vegyük a futást. Ebben is jelenkori athletáink szintén többet bírnak felmutatni, mint a régi görögök. Az olympiai játékok futó-versenyén három hosszúság volt: egyszer végig a pályán, vagy a stadion, mi a görög útméret egysége volt, s hatszáz görög lábat, vagy 606 angol lábat és 9 hüvelyket tett; kétszer végig rajta és a harmadik: 12-szer-, 20-szor- vagy 24-szer végig a pályán. A leghosszabb távot véve is, csak 14,562 angol lábba ment, azaz valamivel többre $2\frac{3}{4}$ mértföldnél. S mégis, midőn a spártai Ladas e futás befejezte után holtan összerogyott, úgy látszik nem nagyon csudálkoztak rajta, mert nyilván bámulatot vállalatnak tartották, hogy egy athleta ilyesmire vállalkozzék. Ám a mai athleták könnyű szerrel befutnak ilyen távolságot, és 20, sőt több mértföldnyi versenyek: mindennapiak. E részben a futó-versenyénél igaz az, hogy a lépés öli meg a futót; ámde, hogy az olympiai versenyzők minő lépésben futottak, megmondani ma nem bírjuk. Lehet, hogy még egyszer akkorát léptek mint a mostaniak, s ha így állt a dolog, természetes, hogy kisebb távolban is egész a végkimerülésig megerőltették magukat. Azonban természetszerűnek látszik az a föltevés, hogy a görög athleta is számba vette a befutandó távolságot, és ahhoz képest szabályozta lépéseit, s nem kívánt rohanni, azaz a legfokozottabb sietséggel futni. Ezt tekintetbe véve, a mai kor emberei nagyobb testi erővel bírnak, mint az ókorbeliek.

Sokat tesz e végre a training. Az étkezés s a munka rendszerét ma sokkal jobban értik, mint a múltban, jól lehet itt is sok még a tanulni való, s igen nagy a hajlandóság a hagyományos nézetek követésére, melyeknek alig van egyéb érdemök, mint hogy régiiek. A görög athleták training alkalmával leginkább friss sajton, száraz fűgén és buzán éltek. Voltak olyanok is, kik nagy mértékben fogyasztották a disznó- és marhahúst, sőt egy thébei athleta, ki kecskehússal táplálkozott, oly erős volt, hogy túl tett minden korabeli athletán. A félig nyers hús evése a rómaiaknál volt nagy divatban, s még a közelmultban is voltak pártolói, a kik azt a — ma már kihalt félben levő — nézetet vallották, hogy a félig főtt hús evése erőt és izmot fejt. Az az ósdi nézet is nagyon lejárt magát, hogy a trainingben levők a lehető legnagyobb mértékben szomjazzanak. Kétségtelen, hogy a folyadékokkal való bőséges élés nem válik a kitartó erőfeszítés javára; de másfelől az sem lehet jó, hogy a test-edzés állapotában levőket mesterséges módon lábba vagy izgalomba hozzuk.

Térjünk egy másik ágára az athletikának, melyben az utódoknak teljességgel nem állanak jobb eszközök rendelkezésükre, mint az elődöknek. Értem az országuton való gyaloglást. A múltban sokáig kedvelt gyalog pártija volt az angol athletáknak Londontól Brightonig, mely utat 10 óra 52 p. alatt tették meg. Ezelőtt néhány évvel már 9 óra 48 p.-re szorították azt az időt, 1886-ban pedig 9 óra 25 p. 8 mp. alatt járták be. Meg kell jegyezni, hogy az utolsó verseny különösen

kedvezőtlen körülmények között, oly rossz időben történt, hogy a versenyzők közül többen voltak kénytelenek viszszalépni. Általában az utolsó években a síkversenyi lépések igen jelentékenyen növekedtek. Ezelőtt húsz évvel jó gyalogosnak tartották azt, hi egy angol mértföldet 8 p. alatt bejárt, ám a ki ma azt a tért hét perczenél jóval kevesebb idő alatt be nem járja, nincs esete, hogy az athleták között díjat nyerjen.

Ha az erő és egalitás tekintetéből a jelenkort a múlt idővel hasonlítjuk össze, az előny okvetlenül az utóbbi részén van. E tekintetben a görögökről és rómaiakról csak oly regeszertől följegyzések maradtak fenn, melyeknek ha valóságos tények alkották is a magjokat, igazi értékek becslése nem áll módunkban. Valamivel többet tudunk a középkorról, pl. a teutonok királyáról Teutobachról az maradt fenn, hogy egymás mellett álló hat lovon átugrott. Hogy minő módon történt az ugrás? nem tudjuk, s éppen azért nehéz dolog róla ítéletet mondani. De kellő talajra helyezett hat lovon való pusztát átugrás ma nem nagy dolog: minden valamire való lovardára akrobatái megteszik az ilyet.

Van azonban az athletikának egy ága, melyben az újkoriak határozottan alább állanak a régiéknél s ez a nyíllövés. Ezt ma főként hölgyek gyakorolják mulatságból; ellenben a régiéknél komoly foglalkozás volt, és a nyílasok a hadseregnek legjelentékenyebb részét tették. A löpor feltalálása és a puskák használata megásta a nyíllövés sírját. Jelenleg 100—120 yardnyi lőtávolság a legnagyobb; a 60—80 yardnyi pedig a közönségesebb; de volt idő mikor 240—400 yard távolság sem volt szokatlan. A nyíllövéket regényes színezet vette mindig körül, s legnevezetesebb tetteik megítélésénél lehetetlen az igazságot a mesétől elválasztani. Robin Hood és Tell V. gyermekkorunk hősei; de vannak kétkedők, kik mind kettő létezését kétségbe vonják. A Tellmondát más nevekhez is fűzik, pl. Harold dán királyról ugyanezt beszéli Saxo Grammatikus, hasonlóról emlékezik a Wilkima Saga, s ugyanaz mondatik a IV-ik Eduárd korabeli Cloudele Vilmosról, ki hét éves fia fejéről a király jelenlétében, 120 yardnyi távorról lötte le az almát; kinek azonban még nevezetesebb tette volt, hogy egy keskeny pálcikát 400 yardnyi távorról lelőtt.

Sok játék és atletikai gyakorlat van ma, melyeket jóllehet újkoriaknak tartanak, más alakban a régiéknél ismeretesek voltak. Még az angoloknál oly nevezetes lawn-tennis játék is — úgy látszik — csak egy válfaja a rómaiak játszott labdázásnak, azzal a különbséggel, hogy náluk a labdát mindig vissza kellett téríteni, mielőtt a földet érte volna.

Tudjuk, hogy az ókoriak, főként a görögök használták az ökölvívást, s ökleik csapását azzal növelték, hogy bikabőrből vágott szíjakat tekertek rájuk, sőt melléjük szögeket és ércdarabokat is akasztottak, hogy annál veszedelmesebb ütések mérhessenek. Ökölvívadalaiknak mind eme vadsága mellett is alig lehet hinni, hogy a je-

lenkori tudományos ökölvívók ki ne állanak velők a versenyt, ha t. i. az lehetséges lenne.

Ha tehát fölteszszük e kérdést, hogy a jelenkori athleták túltesznek-e a mult időkéin? jó lélekkel elmondhatjuk a fentebbi fejtegetések alapján, hogy az újkoriak testileg határozottan erősebbek és nagyobb erőfeszítésre alkalmasak, minék következtében nagyobb eredményeket is bírnak felmutatni, mint a régiek. Hiszen tudjuk, hogy a mai emberek általában természetesebbek lehetnek, mert a sportnak egyik elismert axiómája, hogy egyenlő feltételek között a természetes mindig legyüri a törpét.

Azt azonban nem mondhatni, hogy a jelen korban elért nagy, sőt rendkívüli atletikai sikerek a jelen nemzedék nagyban fokozódott testi erejének tulajdoníthatók. Az erő azelőtt is megvolt, csak hogy nem hasznosították. A jelenkori sikereknek egyik nevezetes tényezője az atletika iránti érdeklődés elterjedése, minék következtében az ifjúság korán kezdi izmait kifejteni, s az izom nevelésre szükséges fokozottabb traininget alkalmazni. Az atletikai versenyekre való előkészület következtében huzamos időn át oly erőfeszítéseket kell a mai ifjaknak tenni, melyeknek üdvös hatása meglátszik munkabírásukon és az atletikai mérkőzések alkalmával felmutatott sikereken.

FELMÉRI LAJOS.

A szegedi torna-egylet egy éve.

(Az igazgató-választmány jelentése az 1886. évről.)

Tisztelt közgyűlés! Mult évi jelentésünkben azon reményünket fejeztük ki, hogy az akkori sikereknek folytatása is lesz.

Habár általában nem is csalódtunk s néhol várakozásunkat felülhaladó eredményre jutottunk, még sem teljesült a már-már annak hitt legfőbb óhajtasunk: az állandó torna-csarnok létesítése.

Az igazgató-választmány ugyanis, vagyoni viszonyaink ismeretében, az eddig követett úttal felhagyva elhatározta, hogy az új főgymnasium épület befejezésével üresen maradt régi kegyesrendi társház és gymnasium épület csoportjának egy alkalmas részében fogja az állandó torna-csarnokot berendezni, s a helyiségek megtekintése után Szeged város tanácsához kérvényt nyújtott be, oly tartalommal, hogy a kegyesrendi atyák régi társházának étkező termét, a vele összefüggő 9 szoba és kamarával, meg az előtte fekvő téres udvarral, egyletünk saját költségén a testgyakorlás igényeinek megfelelően átalakíttatja s a szükséges szerekkel berendezzi, miért ezen helyiség a város tulajdonjogának elismerése mellett az egylet birtokába menne át; viszont megengedné az egylet, hogy a város tanácsa által kijelölendő iskolák növendékei, meghatározandó nappali órákban, a tornatermet és udvart használhassák.

Biztunk abban, hogy a városra is előnyös feltételek biztosítják kérésünk teljesülését, annál nagyobb megütközéssel vettük a tanács végzését, melylyel el lettünk utasítva: „mert a tanácsnak a polgári fiúiskolát tornászati czélokra való helyiségekkel oly bőségesen ellátni nincs szándéka s a kijelölt helyiségeket egyébként szándékozik felhasználni“.

Ugyan e végzésben kilátásba helyezte a tanács, hogy egyletünk is használhatja a polgári fiú iskolának

az általunk kért épület egy részében elhelyezendő tornatermet, melylyel a mostani pinczehelyiséget előnyösen cserélénk fel; köszönettel vettük ezen intézkedést, de nem tagadhatjuk, hogy igen leverő hatású volt tagjainkra azon tudat, hogy midőn gazdák lehettünk volna, vendégek maradtunk.

Ezen lehangoló érzés, a már a mult évben említett alkalmatlanságokkal együtt, a tagok tornászai kedvét tetemesen csökkentette, ezen kívül szeptemberben az időjárás változósága, majd a téli helyiségbe való átköltözködés akadályozta a tornázást, a kitört járvány pedig októberben azt lehetlenné tette; így míg 1885. évben 151 órán 3022 tornász vett részt, tehát átlag 20, addig az idén 124 tornaórán 1612, átlag 13 tornászott.

E kedvezőtlen viszonyok daczára az igazgató-választmány kötelességének ismerte, hogy a közönség részéről is elvárt nyilvános torna-versenyt az idén is megtartsa s erre tavasztól kezdve készült.

Mielőtt a díztornázás megtartható lett volna, a magyar kereskedő-ifjak második értekezlete alatt, június 14-én tartott népünnepély testgyakorlati részének rendezésére egyletünk fel lett kérve; mivel az igazgató-választmány az egylet saját versenytornázására vetette a fősúlyt s tartotta fenn az erőket, mivel egyéb körülmények sem tették ajánlatossá, hogy a zártkörüset nékülöző népünnepélyen egyletünk testületileg fellépjen, a tagoknak tetszésére bízott, hogy a versenyekben részt vegyenek vagy sem, azokra leginkább tanulók jelentkeztek s az egylet részéről kiküldöttek csupán a verseny tornászati részének rendezésére, a többieknek pedig csak irányítására szorítkoztak.

Ezen versenyeknek nem lehet nagyobb fontosságot tulajdonítani, már csak azért sem, mert a feltételek nem voltak olyanok, minőket egy számot tevő vetélkedésnél kitűzni szoktak; de kötelességünk az eredményt röviden összefoglalni.

A 150 méternyi síkversenynél 28 másodperc alatt Nové József érkezett elsőnek, másodiknak 29 mp. alatt Jósefert Antal. A 70 cm. magas gáttal ellátott 150 m. hosszú pályán Holács Antal egyleti tag 26 mp. alatt első, jó második Nové lett. A távugrásban Battancs Pál 4'60 m.-nyi ugrással az első, Holács 4'57 méterrel a második díjat nyerte el. A szerfelett rosz uton tartott velőcipéd-versenyen 1500 métert Temesváry Andor egyleti tag 4 p. 15 mp. alatt hajtott be, Meák Gyula egy másodpercczel később.

Július 31-én az új-szegedi népkertben volt a dízes versenytornázás megtartva, melynek ha az elkerülhetetlen nagymérvű kiadások miatt anyagi eredménye nem is lehetett, erkölcsileg annál szebb sikert vívott ki.

A tagok s a résztvett növendékek által Kovács István egyleti tornatanár vezénylete alatt egy tömegben véghez vitt felvonulás és nyolczas sorokban való fejlődés után a botgyakorlatok következtek. Majd a szertornázás vette kezdetét; a nyujtón különösen kitűnt ügyessége s erejével Bokor Pál, Holács Antal, Holles Géza, Kovács Oktáv és Kulishich István. A rugó deszkáról történt magas ugrásban öt versenyző közül két méternyi ugrással Magyar János győzött Holles felett. A vívásban Temesváry Andor, Schäffer Vilmost (5 : 6) verte le, Fisch Miklóst pedig Kovács Oktáv (6 : 4), ezután Kovács és Temesváry között kifejlett viadalban egy touche-sal öt ellenében az előbbi győzött. A súlydobásban a 9 kilogrammos kőgolyót Kovács Oktáv 4'10 méterre hajtván fel, első lett, Bokor Pál 4'05 méterrel második. A növendékek magas ugrásában az első díjat 155 cm.-nyi ugrással Battancs Pál, a másodikat 150 cméterrel Nové Jó-

zsef vitte el. A rúdugrásban 2'60 méterrel első lett Holles Géza, 2'55 méterrel Bokor Pál második. A növénydekek síkversenyében a 150 méternyi pályát Nové 30 mp. alatt, Somossy Jenő 31 mp. alatt futotta be. A távugrásban Magyar János 5'23 m.-nyi hosszúsággal első lett, Holles 5.12 m.-nyi ugrása ellen. Az 50 és 60 kilogrammos súly emelésében Bokor Pál 24 ponttal lett első s csak 8 ponttal Holles második. A 250 méter hosszú, két akadályal ellátott pályát elsőnek Holles, másodiknak Magyar futotta be.

Ezután Kállay Albert főispán úr elnöklete alatt, Kreybig Károly vezérőrnagy, Szabados János h. polgármester, Muskó Sándor törvényszéki elnök, Szluha Agoston főkapitány, dr. Lázár György főügyész, dr. Rósa Izsó ügyvéd, dr. Nyilassy Pál ügyvéd, Zsótér Andor földbirtokos, Bayer Béla kir. mérnök, Aigner Ödön kereskedő, Fónagy József gyógyszerész és Benedek Gyula torna- és vívótanár urakból álló versenybiróság határozatát meghozván, a több lelkes szegedi hölgy, Szeged szab. kir. város, Pálffy Sándor egyleti elnök s az egylet által nyújtott díjakat a győzteseknek kiosztotta.

A versenyeket számos és válogatott közönség nézte végig, többször kifejezvéen egyletünk iránt rokonszenvét, melyet különben már a február 6-án a „Tisza“ dísztermében Nagy Ferencz bálbizottsági elnök buzgó vezetése alatt rendezett fényes táncvigalmunkon eddig nem tapasztalt mérvben nyilvánított.

Egyletünk anyagi pártolása is örvendetesen öregbedett. Első helyen kell említenünk Szeged városának, már mult évi jelentésünkben méltányolt, 400 frtnyi segélyét, mely az idén lett kiutalva, ehhez csatlakozik az I. magyar általános biztosító társaságnak, az egylet állandó pártolója: kisteleki Lévy Ignác úr vezetése alatt álló szegedi főügynöksége részéről érkezett 25 frtnyi adomány, továbbá Szommer Endre és Székács Gyula urak által Altwer Lilla kisasszony és Menner János úr közreműködésével, részben egyletünk javára rendezett, hangverseny jövedelméből 37 frt 40 kr., meg a szegedi kereskedő ifjak által rendezett népnepély tiszta jövedelmének $\frac{1}{6}$ része fejében részünkre átengedett 66 frt 4 kr., továbbá egyletünk egy barátja által névtelenül beküldött 15 frt s végül Martiny Gyula eltávozott tagtársunk 5 forintnyi ajándéka.

A nemes lelkű adakozóknak e helyen is hálás köszönetet mondunk.

Viszont, midőn októberben Szegeden a cholera pusztított, a városi tanács fölhívására egyletünknek már más oldalról is igénybe vett tagjai népkonyhák segélyezésére gyűjtést rendeztek, melynek eredményét, 26 frt 50 krt, az igazgató-válaszmány rendeltetési helyére szálította.

Ezen járvány ragadta ki körünkből Kováts Ferencz buzgó tagtársunkat.

Más egyletekkel való érintkezésünkből megemlítjük, hogy a Magyarországi torna-egyletek szövetségének pénztárába a 10 frtnyi évi járulékot s az egyletre vonatkozó adatokat beküldöttük, továbbá a „Veszprémi Torna-Társaság“ és a „Nagykanizsai Torna-Egylet“ kívánságára alapszabályaink egy-egy példányával szolgáltunk. Örömmel jelenthetjük, hogy a „Szabadkai Torna-Egylet“ szíves meghívására a Palicson, augusztus 1-én rendezett versenyeken több tagtársunk vett részt s a szomszéd egylet jeles erőivel derekasan szállott síkra. A kardvívásban Kovács Oktáv tagtárs Weisz Bertalant leverte, de Fellegi Antal bajnokjelölt által (6 : 3) legyőzetett. A viadori korlát és nyújtó versenyen Szabó Sándor 354 pontja ellen Bokor Pál tagtárs 578 pontot nyervén, via-

dor jelölt lett. A velocipéd versenyben, négy versenyző között Kaszás István 10 p. 33 mp. és Rémi Róbert 10 p. 56 mp.-nyi sikerével szemben Temesvári Andor tagtárs 11 p. 54 mp. alatt hajtotta be a 3218 m. hosszú porhanyós talajú pályát.

Az itthon és vidéken elért eredményeknek tulajdoníthatjuk, hogy a tagok létszáma 242-re emelkedett. Egyletünk 15 éve alatt ennyi taggal soha sem birt.

A kölcsönös vonzalomnak szép jelét adták tagtársaink, midőn december 7-én az „Európa“ nagy termében tartott tornaszlakomán közel 90 tag jelent meg, hol a szokásos jó kedvet tréfás tornászati mutatványok élénkítették; a vidámság gerjesztésében Taschler Endre járt elől.

Végül megemlítjük, hogy az igazgató-választmány 13 gyűlést tartott, a kiküldött bizottságok ennél is többet.

S most az igazgató-választmány, midőn viselt tiszteletét a közgyűlés kezébe visszahelyezi, nyugodt lélekkel teszi azt, mert elkövetett mindent a rendelkezésére álló csekély eszközökkel, hogy az egylet továbbhaladását biztosítsa; a jövő tisztkarnak s választmánynak pedig szívére köti: ragaszkodjék hagyományos feladatahoz, ne lankadjon; míg az egylet otthonát meg nem teremti; ha az elődeink fáradságával összegyűjtött homokszemeket csak annyival is szaporítja, megveti alapját egyletünk virulása biztosítékának: az állandó torna-csarnoknak.

Az igazgató-választmány nevében:

MOLNÁR ELEMÉR,
egyleti jegyző.

PÁLFY SÁNDOR,
egyleti elnök.

Az „Achilles-Egylet“ nyári viadalai Palicson.

(1887 július 17-én. Nevezési zárnapp 1887 július 1-én.)

I. Gyorsfutás. Távolság 91'3 m. Díjak az elsőnek egyleti ezüst-érem és tisztelet-ajándék, ha a távot 11 mp. belül futja meg; másodiknak, ha a távot a kitűzött időn belül futja meg, bronz-érem adatik. Nyílt verseny.

II. Gyaloglás. Távolság 3 klm., zárt verseny, az elsőnek ezüst-érem és tisztelet ajándék; másodiknak bronz-érem adatik.

III. Nemzetközi akadály-, vasparipa- (bicycle-) verseny. Nyílt verseny. Távolság 15 klm. Palicsról Szabadkára és vissza. Az akadály 5 klm. hosszú homokos talaj. Díjak az „Achilles-pajzs“ és ezüst-érem az elsőnek, bronz-érem a másodiknak. A pajzs kiadásának feltétele, hogy a győztes a kijelölt utat 45 percen belül tegye meg. Az Achilles-pajzs a második győzelem után adatik ki.

IV. Vasparipa- (bicycle-) verseny. Táv. 1 klm., elsőnek ezüst érem és tiszteletdíj; másodiknak bronz-érem. Zárt verseny.

V. Küzdelem az „Achilles“ czímért. Védő: Jászapáthi Kaszás István. Második vetélkedés. Velocipéd-verseny 10 klm. távolságra. Mindennemű gép indulhat. Nyílt verseny. Győztes az első vetélkedésben egyleti ezüst-érmet és tiszteletdíjt; a második vetélkedésben pedig egyleti arany-érmet, pajzsot és „Achilles“ czímet nyer; a második beérkező ezüst-éremmel; a harmadik bronz-éremmel díjaztatik.

VI. Vasparipa- (bicycle-) verseny. Nyílt verseny. Táv. 1 klm. 8 gáttal, elsőnek ezüst-érem és tiszteletdíj; másodiknak bronz érem adatik.

VII. Nemzetközi háromkerék- (bicycle-) verseny. Nyílt verseny. Táv. 5 klm., elsőnek arany-érem és tiszteletdíj; másodiknak ezüst-érem; harmadiknak bronz-érem adatik.

VIII. Gátfutás. Táv. 1 klm. 8 egy méteres akadályal. Zárt verseny. Elsőnek ezüst-érem és tiszteletdíj; másodiknak ezüst-érem; harmadiknak bronz-érem adatik.

IX. Nyílt- verseny. Legjobb nyíllövőnek ezüst-, a másodiknak bronz-érem adatik.

X. Ökölvívás. Nevezhetnek mindazok, kik a boxolásban még első díjat nem nyertek. A ki ellenfelétől 6 „voltot“ kap, eláll. Az egyes számok győztesei döntő küzdelemben mérkőznek meg egymással, legalább hatan indulnak, vagy nincs verseny. Elsőnek ezüst-érem; másodiknak bronz-érem adatik.

XI. Vigasz- verseny. Futás 3 klm. távolságra. Tiszteletdíj az elsőnek.

Az összes díjak csak akkor adatnak ki, ha legalább 4 versenyző indul, ellenkező esetben csak (l. az „A.-E.“ 1885 okt. 3. prop.) az első díjaztatik. Nevezési határidő 1887 július 1. esti 8 óra. A nevezések a kitűzött határidőben írásban és zárt borítékban az „Achilles-Sport-Egylet“ titkárságához Szabadkára intézendők.

Mindezen versenyeknél az „Achilles-Sport-Egylet“ általános és részletes verseny-szabályai irányadók. (L. az 1885 aug. 13. versenyprop.) Mindezen versenyszabályok a „Herkules“-ben, mint az egyesület hivatalos lapjában közöltnek.

Kelt Szabadkán, 1887. évi ápril hó 15, az „Achilles-Egylet“ választmányi üléséből.

MATKOVICH MIKLÓS,
versenybizottsági titkár.

VERMES LAJOS,
egyl. alelnök.

Torna óra-rend.

(Tornakártyák.)

A zárjelek közé tett számok azon oldalt jelölik meg, a melyen a Porzsolt Lajos „Tornázás kézikönyvében“ az illető gyakorlat bővebb leírása megtalálható.

53. tornaóra.

6—12 évesek: Egy arcsorban minden 2. számú hátra léptetessék a jobbról mellett álló 1. számú párja mögé (78.). Mindannyian jobbra át, páronként oldalt kézfogás, az összefogódzó karokat felemelni és mindenki a saját felemelt karja alá bujva forduljon meg maga körül egyszer egészen, de kézfogás maradjon és helyben lépkedéssel: „páronként szemközt és tovább forduljon!“ Kézfogás el, hátra arcz, páronként ismét kézfogás, ugyancsak körül fordulni a felemelt és összefogódzó kezek alatt, de most gyors fordulattal. Fogás el, hátra arcz, kézfogás, menet indulj; menet közben ugyanazon egész fordulat: „befelé körül fordulj!“ vezérszóra azonnal helyben kell lépkedni és fordulni, ennek megtörténte után azonnal tovább lépkedni az előbbeni menetirányban. Páronként

egymást derékon átkarolni a belső karral, a külső szabad kezét csipőre: kettős tipegés változtatott lábon; előbb jobb térdemelés fel, aztán „ugrás“ szóra fel kell ugrani kétszer a bal lábon, folytatólag pedig a jobb lábon szökdelni kétszer, mialatt a bal térd rántatik fel és így tovább párszor (102). Ugyanez előre (hátra) haladással. Ugyanezen kettős tipegéssel páronként helyben körül kanyarodások, szögállásból kezdetéssel, jobbra, aztán balra is egyszer körül, amannál a balról álló az arczirányába kanyarodik míg a jobbról álló a háta irányában, a balra kanyarodásnál ellenkezőleg. Karnyújtás le, egy sorba szakadozz (79.). Oldalsorban menetközben kargyakorlatok, például: bal láb előre lépésekor páros karlökés vagy lendítés oldalt vagy előre, és a jobb láb előre lépésekor vissza karhajlítás vagy lelendítés, vagy oldalt vállmagasságig emelt tartásban karlebegtetés folyton a lépés ütemében felső, alsó, orsó és sing tartásban váltakozva, közben előre is vezetni a karokat és ismét szét oldalt. Karokat le, sor állj, arcz sorhoz, jobbra (balra) át. Törzsfordítás és hajlítás egyidőben összetett karlökéssel a mellről lefelé és vissza egyenes álláshoz. Szergyakorlatot ez alkalommal nem kell venni, hanem a nyári tornatéren két három külön körben labdajátékokat kell rendezni: ha nagyobb a térség, akkor a „kerekrotát“, „susogósát“, „ember-angyal-ördög“ játékok egyikét; kisebb térségen célszerűbb a nagy körben „lábbal rugódi“ játék, melyhez lehet egyszerre két játszót is körbe állítani labdahajszolónak és két labdát rugdaltatni egyszerre, löszórral tömött könnyű nagyobb labdákkal; játékszói módokat lásd Porzsolt Lajos labdakönyvében. Rosz idő esetében teremben a lebegő gerendán végeztetni támaszkodási és járási gyakorlatokat (6. óra).

12—18 évesek: Páronként végeztetni az előző korúaknak írottakat és összgyakorlatul még pár percig könnyű birkoztatás tömegesen páronként (139.): a labdázás helyett azonban rosz idő esetén rendes szertornázást kell venni: I. csapat vegye az 52. órában a 3. csapatnak írottakat; a II. csapat a 4-ét; a III. csapat az 5-ét; a IV. csapat a 5-ét; a V. az 1-ét; a VI. a 2. csapat két szerét.

54. tornaóra.

6—12 évesek: Egy arcsorból a 4-es számúak körül balra kanyarodni 4-es nyitott sorokba kézfogással (78.). 1. gyakorlat: Jobbra oldalt kilépni, karokat jobbra fellendíteni és jobbra törzsfordítás 1; vissza lépni fordulni és rögtön kilépni a bal lábbal balra fordulással és ugyanezkarokat is jobbról le és alulról balra fel lendíteni 2; vissza lépni szögálláshoz a bal lábbal és karokat mellre kulesolva törzshajlítás előre le 3; „alapállás“ 4. 2. gyakorlat: Alapállásból törzshajlítás előre, karokat földfelé lenyújtani és ugyanezkarokat a bal lábbal hátra lépni, jobb lábat behajlítani 1; törzsnyújtás, páros karokat fejfölé lendíteni és bal lábbal is vissza lépni szögállásba 2; karokat felülről oldal felé vállmagasságig levezetni, ezzel egyidőben a felső testtel hátra dőlni és jobb lábbal hátra lépni 3; alapállásba. 3. gyakorlat: Négyenként kis csillagok alapján „sergő“, hasonlóan az 50. órára írt „szélmalomhoz“: minden négyes sorban az 1 és 2 számúak hátra arcz, a középen álló 2 és 3 számúak egymással kézfogás, a szélről álló 1 és 4-esek jobbra kanyarodva a közép felé keresztbe álláshoz indulj, emezek szintén egymással kézfogás amazoknak kezeik fölött, most ily csillagalakban egymást kissé huzva tartani és köröskörül szaladni gyors apró lépésekkel „sergés“; a 4. körül futás után állj, bal kézzel fogás és ellenkező irányban sergés; vissza a négyes sorokba kiki helyére; balra zárkozni, hátra arcz, vissza egy sorba jobbra kanyarodni,

előre arcz. Szergyakorlat helyett bottal szuronyvívási előgyakorlatok mint alább a nagyobb korúaknál.

12—14 évesek: Katonai század kiképzése és vezetéséhez előgyakorlatok: „Fejlődött vonalban sorakozz” (Honv. szab. 128., 131. oldal, 35. tornaóra). „Oszlop előre! Század indulj!” (Honv. szab. 139. oldal, 47. tornaóra). Most ezen oszlopból előre fejlődés magyaráztassék és végeztessék: én mint századparancsnok — mondja a tornatanító — azt akarom, hogy az elől álló szakasz helyben maradjon, a mögötte álló többi szakaszok pedig ismét felvonuljanak egymás mellé egy vonalba úgy a mint legelőször történt a sorakozás; tehát én mint parancsnok kimondom ezen figyelmeztető szót: „fejlődni!” erre az elől álló 1. osztag (2. szakasz) vezetője semmitsem vezérel, de a háta mögött álló 2. osztag (1. szakasz) vezetője a saját szakaszának ezt vezérli „jobbra át” (gyakorlottabb fiúknál: kettős rendekbe jobbra át), a még hátrább álló 3. és 4. osztag 3. és 4. szakasz) vezetői pedig ezt: „3. (4.) szakasz jobbra át!” erre a szakaszok megteszik a kívánt fordulatokat de helyből még ki nem mozdulnak; most én mint parancsnok vezérel: „indulj!” ekkor kilép arca irányába mindhárom szakasz, vezetve szakaszparancsnokaik által, midőn pedig az elől állva maradott szakasznak háta mögül annyira kihúzódott jobbfelől a 2., balfelől a 3. osztag, hogy melléje felsorakozhatnak, akkor a jobbról fejlődő szakasz vezetője vezérli: balra arcz!, a balról fejlődő 3. szakasz vezetője pedig jobbra arcz!, a leghátulról bal felé előre húzó 4. szakasz szintén jobbra arcz! mihelyt eléggé kijött a 3. szakasz mögül; mindhárom szakasz feljutva a fejlődési vonalba, igazodnak az első osztagra, mely ismét saját nevén 2. szakasznak nevezetik. (Honv. szab. 36. §.) Szuronyvíváshoz előgyakorlatok botokkal: Minden fiú kezébe egy botot vesz a rakásból, mellette elmenvén, aztán az egy oldal-sorból rendekbe, abból kettős rendekbe fejlődttetés, előzetes számszerint beosztás nélkül a sor élénél kezdve egymásután, rövid lépésekkel járva; 4-es sorok oldalt nyitódni annyira, hogy a botot tartó kezét a másik fiú botja ne érinthesse fel emeléskor és odatartáskor se; mindannyian előre arcz! Botot jobb kézbe „sulyba”, „vállhoz” (19. óra). „Vívni-állás!” (Honv. szab. 9. §. 51. old.) Erre minden vívó jobbra $\frac{1}{3}$ fordulatot tesz, jobb lábával $1\frac{1}{2}$ láb hosszúságra egyenest hátra lép, a botnak felső végét előre lebecsajtja úgy, hogy a bot középső része beleessék a bal kéz tenyerébe, mely a gyomor előtt közel ahhoz tartatik, bal kar tehát derek-szegig hajlítottat könyökben, jobb kar hátra letartatik úgy, hogy a kéz a csipő alá és a mögéje kerüljön, bot hegye fej magasságban. „Vállhoz!”: bal kézzel vállhoz tásztani a botot és gyorsan visszatérni az „alapállásba”. jobb kéz lenyujtva tartsa vállnál a botot. Vívni-állás! „Előre indulj!”: az elől lévő bal lábbal kissé tovább előre lépni és a jobbat ugyanannyira utána vonni ismét a rendes vívó-állásba. „Hátra lépj!”: itt is az elől lévő láb mozdul elébb ki, de most hátra húzzatik a jobb láb sarkáig, aztán a jobb láb lép hátrább (Honv. szab. 52.), „állj!” vezérlő szóra a mozdulat megszüntetik. „Ugrás hátra!”: a vívó-állásból egy lépésnyire hátra ugrani ismét vívó-állásba, térdek elébb jobban behajlítottatnak, sarkak felemeltetnek, az ugrás után ismét rendes vívó-állás. „Döfés!”: a jobb kéz a csipő magasságába — csakhogy a csipő mögött — emeltetik és a bot hegye mellmagasságban egyenesen előre szegeztek; a bal láb fél lépéssel még elébb lép rohamlépéssel, e közben a jobb kéz a botot erősen előre tasztítja, melynél azt a bal kéz nem erősen, hanem csak támogatólag tartja; e vég-

ből a bal kar is kinyújtatik, de a bal kéz ujjai között csúszhatik a bot, míg a két kéz találkozik. A döfés után gyorsan vissza kell húzni a botot és a bal lábat is, felvenni a rendes vívó-állást. „Jobbra fedezz!” „Balra fedezz!”: mindkettő védekezés a döfés ellen, a vívó-állásban a botnak oldal felé ütással kitartása és vissza rántása, ha a döfés a mell- vagy fejmagasságban történik. „Mély védés!”: a bot felső végével ütés le a lábak előtt félre, ha a döfés az alsó testre irányoztatik. Tüzetesebben nem gyakorlandók, mivel páros viaskodások közelből veszélyesek.

Különfélek.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 frt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk. Elmaradt példányok reclamatioja a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. emelet) intézendő.

Meghívó.

Az „Újvidéki Kerékpár- (Bicycle) Egyesület” az ideai pünkösdi ünnepeken kirándulással egybekötött „Tavaszi kerékpár-ünnepélyt” rendez, melyre a hazai kerékpár-egyletek tagjai ezennel meghivatnak. A kirándulás Újvidékről történik a 35 kilométernyire fekvő Ó-Becsére, az ünnepély színhelyére.

Az ünnepély programja: május hó 28-án szombaton d. e. 11 órakor az összes clubvendégek és clubtagok elindulnak gépeiken Jázeket érintve Ó-Becse felé. Az országot Jázekig jó makadam, Jázektől Temerinen túl a „Gáti csárdá”-ig pompás klinker s innen Ó-Becséig (10 klm.) jó földút. Temerinben rövid ebéd vár reánk s d. u. Ó-Becsén fogadtatás a becsei és szent-tamási fiók-egyletek által. Este ismerkedési estély.

Május hó 29-én vasárnap d. e. a város megtekintése, délben társas ebéd s d. u. 4 órakor ünnepélyes felvonulás az ó-becsei lövőkertbe; 5—7-ig dísz- és műmutatványok esetleg versenyek tartása és este táncmultság.

Május hó 30-án hétfőn reggel búcsúzás és visszatérés kerékpáron Temerinen át Újvidékre. A vendégek közül a kik hajlandók Belgrádot megtekinteni, a belgrádi vendégekkel utaznak le s erre vonatkozólag a programot maguk között állapítják meg.

Teljes tisztelettel felkérjük a hazai kerékpár-egyletek tek. Elnökségeit, kegyeskedjenek ezen ünnepségre lerándulni hajlandók névsorát legkésőbb május hó 24-ig egyesületünknek megküldeni, hogy a vendégek elhelyezéséről és ellátásáról idejekorán gondoskodhassunk. Megjegyezzük, hogy épen e czélból szükséges, hogy a bejelentett urak okvetlenül megjelenjenek és így ígéretek kötelező legyen.

Az ünnepség sikerére vonatkozólag már most is nagyszabású előkészületek tételnek s biztosítjuk a leránduló vendégeket, hogy az igaz magyar vendégszeretet erénye ezúttal sem fog csorbát szenvedni.

Újvidéken, 1887 május hó 8-án.

Teljes tisztelettel a választmány nevében:

ZORKÓCZY LAJOS,
titkár.

PAUKOVICS OTTÓ,
elnök.

A „Budapest (budai) Torna-Egylet“ f. évi ápril hó 30-án d. u. tartotta dr. Darányi Ignác elnöklete alatt évi rendes közgyűlését, melyen a napirend letárgyalása után a megejtett választás eredménye szerint elnöknek: Jenny Antal; alelnöknek: Kollár Lajos; választmányi tagokul: Argay János, dr. Bernáth István, dr. Csoboth Simon, Czárán István, dr. Czolder János, F. Farkas László, Fest Jenő, br. Feilitsch Arthur, Fischer József, Krenedics Gyula, Láner Gyula, Major Tibor, Naményi József, Rónay Emil, dr. Székely József, Tabódy József, Tichl János, Tóth Gerő, Törzs Kálmán és Zoltán Géza; felügyelő bizottsági tagokul pedig: Horn István, Nagy Lajos, Török Ödön, dr. Rónay Károly és Stolp Ferenc választatták meg.

Hawel, az angol professionalista velocipedező tiz angol mértföldes pályán 33 p. 26 mp. alatt győzött F. Lees és Lumsden felett. Hawel jelenleg Fred Woodon kívül a legveszélyesebb ellenfele a mester Duncannak.

Assicurazioni Generali. Lapunk hirdetési rovatában közöljük az osztrák-magyar monarchia eme legrégibb és legnagyobb intézetének 1886. évi mérlegét. Az előttünk fekvő, a Triestben f. évi április hó 27-én megtartott közgyűlésen beterjesztett igazgatósági jelentésből átveszük a következő adatokat.

Az összes biztosítási ágakban a díj- és illetékbevételel 14.184,415 frt 60 kr-ra ment, míg a kamat jövedelem 1.352,474 frt 64 krnyi összeget ért el.

Kártérítésül az 1886. évben 9.814,465 frt 52 kr. fizettetett ki, s e szerint a Generali által alapítása vagyis 1831 óta nyújtott kárpótlás 197.280,155 frt 20 krt té-

szén, miből a Szent István korona-országaira 36.257,142 forint 21 kr. esik.

Az 1.184,519 frt 97 krral kimutatott tiszta nyereségből 345,864 frt 44 kr. az értékpapírok árfolyama ingadozására alakított tartalékalaphoz csatoltatott, mi által ez felszaporodott 1.333,284 frt 5 kr-ra, míg a rendes nyereségtartalékba az alapszabályoknak megfelelőleg 58,090 frt 90 kr. utaltatott, mivel az 2.229,369 frt 63 krajczárra emelkedett. A készpénz díjtartalékok 1.433,585 forint 45 krral gyarapodtak és 22.918,436 frt 61 krt tesznek.

Különös figyelmet érdemel, hogy a tulajdonképi biztosítási üzlet alig eredményezte a tiszta nyereség egy harmadát, ez eredmény ugyanis 355,899 frt 2 kr., egy a 14 milliónyi díjbevételek nem egészen 2 1/2 %-a.

Ellenben örvendetesnek mondható azon emelkedés, mely az életbiztosításban mutatkozik és a melyet a lehető legkedvezőbb feltételek megállapításának lehet köszönni.

Az új biztosítások, a törlések és kifizetések levonása után, 8.452,046 frt 14 krnyi gyarapodást mutatnak, melylyel a biztosított összeg 97.982,853 frt 96 krnyi roppant nagy összegre emelkedik.

Miután a biztosítéki alapok 1.809,132 frt 83 krral emeltettek, minek folytán azok immár 35.088,149 frt 4 kr-ra mennek, még is elhatározottat, hogy minden egyes 315 frttal befizetett részvény után osztalékban 300 frank vagyis 120 frt aranyban fizetessék.

A múlt évben elhunyt Korizmics László helyett az igazgató tanácsba beválasztották Jókai Mórt.

Nyaralóba, fürdőbe utazóknak.

Indiai hintaágy fák közé 4.50-6.50, nagyobb lérczel készített fűtő 10, 14, 25 frt. Kerti japáni napernyő frt 1, 3, 15 frt. Mikadó-legyező 1, 1-3. Kertszék laposra összehajtható kényelmes nádú éssel 2.20-3. Virágasztal 6-10 frt. Gyermek-kocsi 7-15 frt. Erős gyermek-kocsi 13-18 frt. **Gyermek-kocsi** egyszerű minid bölcső 13-18 frt.

Ónaműködő szopiatőveg 1.—. Fogzási előmozdító foggyongy 3.—. Az egészséges fenntartásához ti-zta üdítő szodavizet nyerünk könnyű bűnasmóddal a **dr. Fèvre párisi tartós szodaviz-készítő géppel** 2 4 6 8 10 mélyezes

7.— 10.— 12.— 14.50 17.— frt. Egy c omag borkő és szóda 2.—. Fagyalt-készítő receptekkel 3 6 12 adagra. Vajkészítő 4.50-6.50. Vajtányér

7.50 11.50 16.50 frt. Üvegfedővel 1-5 frt. Eczet- és plajtató 2-10 frt. Villa és kanál salátához -40-2 frt. Sod nyú ételborító legyek ellen -50-1.80 krig. Sárga gyümölcs-kések 12 darab 3-6 frt. Állványfal 6-10 frt. **Kávéfőző-gép** 5.60-12 frt. Rapid spiritus gyors őráló 1.50. Nagy serkentő és fall-óra 3.80. Minden fekvésben is jírő ebresztő óra 4.70. Időjósító barát -40-1.50. Virágharmonia -40-1.20. Zacherl rovarirtó por -50-1.—. **Fürdő-szivacs** -75-2.—. Szivacs-zacskó -50-1.50. Angol dörzskesztyű -40. Villanyóó készülék izom gyengeségnél 5-10 frt. Fürdő hőmérő -50-2 frt. Fürdő ivópohár -75. Fürdő-czipők 1.30. **Kézi utitáska** 4-20 frt. Kézi-táska toiletté eszközökkel berendezve 18-60 frt. **Kézi-koffer** 3-30 frt. Váll-táska 3 b) -15 frt. Czélserűen berendezett uti-tokercs 6-9 frt. **Borotva-készlet** John Heifford késsel 7.—. Angol borotva 1.20-3.50. Pneumatikus tükör ablakra erősíthető 3.40. Podrászlámpa vassal -80. Kulacs 1-10 frt. Elemtető a mellény zsebben -55-1 frt. Pontonos járó erős nickel remontoir zsebhóra 9.—. Utisapka 1.50. **Egészségi gummi-cikkkek.** Léggel tölthető gummi vánkós 5-10 frt. Tartás kocsi eső-köpeny 12-15 frt. Irrigateur állóvet és anyaméh-fecskendő 3.—. Bábafecskendő 2.—.

Vendéglősöknek. Kemény fából kuglizó bábok 2.50. **Lignum sanctum golyó** 1.50-4.50. Szines papír lampion ker i ünnepély és nyári mulatsághoz 15-80 krig. **Ariston zenélő szekrény** 6 zenedarab al 20.—. Erős dupaszóró -30-2.00. P laczkdugaszoló 1.40. Biztonsági borlehuző gummicso 2.7-3.30. Hordó-csap -65.—.85. Pincze-tok több üveggel 6.75-15 frt. Szél ellen kerti gyertya-tartó 1.—.

Dohányzóknak. Valódi Houblon cigarettapapíros szópókával 100 drb -30. Készítőtű 5.—.30. Automat cigarettakészítő és dohányszelencze, a fedél betevésével kész cigarettát nyertünk 2.—. Legjobbnak elismert **dohányvágógép** fogas hajtókerékkel 15.—. Szárzón szivó csatornás fapipa 1.20. Gőz pipaszár tisztító 1.50.

Népfölkelők, sportkedvelők és tőrünstáknak.

Angol disznóbőr nyerez 15-35 frt. Kettős száru kantár 4.80-8 frt. Zabla 1.80-3.50. Izzasztó 2.75-5 frt. Nyerez-lekötő 2.50-3 frt. Kengyel-szíjak frt 3-3.75. Kengyel-vasak 1.60-3.50. Sarkantyú felcsatolható 2.—. Lóidomítóössző rinocerosbőről -70-2.50. Lóhálo legyek ellen egész lóra párja 16.—. **Flobert-puska.** Cré - és madárlövészet begyakorlásához 7-25 frt. Flobert-pisztoly 6.50-14 frt. Vasczéltábla kiugró bohócczal 2-6 frt. Czéltábla mozsárral 7-10 frt. Biztonsági belső revolver frt 4-20 frt. Erős lövésű angol Bulldogrevolver 8-15 frt. **Alkalmi vétel leszállított áron vadász-fegyverek. Horoghalászat-hoz kellékek.** Bot 2, 3, 4, 5 részből 1.50-3 frt. Horoggal felszerelt zsín r -15-2 frt. Mesterséges legyekkel 12 horog -80. Könnyű vízhatlan eső-köpeny 7.50. Tourista-táska vállra 4.50-10.—. Lóbszár-védő 4.50. Botszék 4-8 frt. Kanócros gyufatartó -85. Lapos zseb napóra iránytűvel 1.—. Kés, kanál, villa, tokban 4.50. **Tourista-lámpa** zsebbe 2.—. Zsebbe ivó-pohár -40-2.—. Tőrőshot 1.50-10 frt.

Uj! Mulattatásul és a test edzésére.

Torna-szerek, mászókötél 5.80. Trapez 7.50. Kötél kariká kal 7.50. Gyermekhintá 3-8 frt. Teljes torna-készülék iskolival, ábrakál 15.—. Torna-golyók, kilója -30. Muline karizom erősítő párja 3-4 frt. Tornaczipő párja 1.30. Két vivő-készlet 23.50. Athleibot 2-5 frt. Uszás tanításhoz ovek kötéllel 5.—. Léggel tölthető uszó öv 9.—. **Tartós Croquet-játék** utasítással 9-20 frt. Gummi-labda -20-1.50. Karika-játék 12 pár 1.80. Lepke-fogó 35-70 krig. Accordeon tremolo **concert-harmonika** trombita diszszel 7-21 frt. Hangolt szájharmonika cengenyű kísérettel 1.50. Kettősfogat a gyermek maga előtt hajjja 6.—. Három kerékű esős velociped fiuknak 7.50-10-35 frt. Asó, kapa, gereblye gyermekeknek 1.50-3 frt.

Községi előjáróknak. Erős réz oldalú hirdetésí dob 15.—. Posta-táska 2 kulccsal 7-12 frt. Posta-kürt 2.—. **Ejjeliőr sip és kürt** 1-8 frt. Kerülő-fegyver 7.—. Marha-érvágó 2.40-5.50. Marha- és ló-klystir 4.—. Trokár 2 csővel 2.50. Bikaorr-gyűrű -75. Birkaoltó tü -80. Birka és malacz fülbélyegzőfogó 3.75. Szél és törés ellen biztos petroleum-lámpás 2-2.40. **Méhészeti segédeszközök.** Gondács-féle méhész-sapka 2.—. Kifűstölő pipa és készülék 1.50-4.50. Rajfogó zacskó frt 2-4.20. Herrefogó kalitka 1.20. Méhlok kaparó. Sejt lekupoló. Keretfogó. Hanemann-féle rács. stb. stb. Wischin-féle szobapadló-fényház -70.

Kívánatra 850 ábrás árjegyzéket bérmentve küld, meg nem felelő tárgyakat vissza vesz

KERTÉSZ TÓDOR
BUDAPEST, Dorottya-utoza 1. sz. „Magyar király“ szálloda átellenében.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca
1. sz. Aigner Lajos
könyvkereskedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre . . . 2 frt.
Félévre . . . . 4 frt.
Egész évre . . . 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két ha-
sabos petitorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ   PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA: **AIGNER LAJOS.****Szerkesztőség:**

Budapest, IV. kerület,
Belváros, Borz-utca
9. szám II. em.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentetlen leveleket
nem fogadunk el.

AZ »ACHILLES« VELOCIPÉD- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ »ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BALATON-EGYLET«, A »BEREGSZÁZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET«, A »BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »BUDAPESTI TORNA-EGYLET«, A »BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE«, A »DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »DEBRECZENI TORNA-EGYLET«, »ELSŐ MAGYAR VÍVÓ-EGYLET«, AZ »ÉRSEKÚJVÁRI VÍVÓ- ÉS TORNA-EGYESÜLET«, A »FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG«, A »GYŐRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET«, A »KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB«, A »KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, »FŐVÁROSI VÍVÓ-CLUB«, A »KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB«, A »KUNSZENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAGYAR VELOCIPÉD-CLUB«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »LÉVAI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET«, A »MAROS-VÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET«, A »NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »NEMZETI HAJÓS-EGYLET«, A »NEPTUN BUDAPESTI ÉVEZŐS-EGYLET«, AZ »Ó-BUDAI TORNA-EGYLET«, A »PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET«, A »PÉCSI ATHLETIKAI CLUB«, A »POZSONYI HAJÓS-EGYLET«, A »POZSONYI TORNA-EGYLET«, A »PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SÁTORALJA-ÚJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SALGÓ-TARJÁNI VASPARIPA-SZÖVETKEZET«, A »SELMECZI AKADEMIAI ATHLETA-CLUB«, A »SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZABADKAI TORNA-EGYLET«, A »SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR«, A »SZE-
GEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET«, A »SZE-
GEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZE-
GEDI TORNA-EGYLET«, A »SZÉKELY-ÚDVARHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A »SZÉKESFEHÉRVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET«, A TEMESVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET S AZ »ÚJVIDÉRI KERÉKPÁR- (BICYCLE-) EGYESÜLET«.

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézményeinek.

A tűzkárosultak és a fővárosi sport-egyletek.

„Az utolsó napokban történt megrendítő elemi csapás által több, eddig virágzó város majdnem porrá égett.

Köztudomásúlag a nyomor a koldusbotra jutott lakosság között nagy, s mindenfelé gyűjtések indítottak meg, hogy annyira a mennyire lehetséges, a szerencsétlen honfitársakon segítve legyen.

Mint a lapokból kitünik, úgy egyesek, mint társulatok sietnek segínyt nyújtani. Kiindulva azon szép szavakból: „ép testben ép lélek lakik“, az ép lélek pedig mindig könnyőre, mert embertársainak fájdalomát érezni tudja s érzi, bátrak vagyunk indítványozni, hogy a fővárosi torna- s hason testedzési egyletek által egyesült erővel díszturnázás, athleta mutatóványok s vasparipa versenynyel egybekötött ünnepély rendeztessék, melynek tiszta jövedelme a károsultak javára volna fordítandó.

Miután a fővárosi közönséghez még soha senki sem fordult eredménytelenül midőn jótékony cél volt a jelszó, egy nagyobb szabású torna-ünnepély pedig oly látványosság, mely nagy vonzerővel bírna, ennél fogva az anyagi siker alig maradhat el. A tornázás s egyéb testgyakorlatnak pedig megvolna a morális haszna s népszerűsége növeltetnék.“

A jónevű „Budapesti Torna-Club“ buzgó elnöke, Hieronymi Károly, e lelkes sorokban hívja fel a fővárosi testgyakorlati egyleteket a tűzkárosultak javára rendezendő sportünnepélyre.

Szerencsés gondolat és minden tekintetben lelkes örömmel méltó tett volt e kezdeményezés. A tervnek valószínűsége pedig kétségen kívül áll. Nem gondolhatjuk ugyanis, hogy volna fővárosunknak egyetlen testgyakorlati köre is, mely föltétlenül helyesléssel ne fogadná a jótékony cél iránti testvéries munkálkodást. Nem lehet egyetlen magyar szív sem, mely feltétlenül, önzetlenül ne vágyne e munkában részt venni.

Németországban a tornaegyletek s Angliában a sport-clubok évtizedek óta belejátszanak a német és az angol nép életébe, részt vesznek társadalmi mozgalmakban, részt követelnek küzdelmeikből és minden tekintetben üdvös hatással vannak a nép életére, a nemzet fejlődésére.

Magyarországon még ez mindig nincsen így; testgyakorló egyleteink legnagyobb része elszigetelten él a társadalomtól tagjainak szűk körében, határa nem terjed ki a nemzet életére, mert működésében nem kér részt a nép munkálkodásából.

E bajon segíteni oly dolgok szolgálhatnak a legjobb alkalmul, mint az országot most ért tűzvész, melynek enyhítésére kétségtelenül kezdet fognak fogni az özszes fővárosi testgyakorló egyletek.

Mennyit gyalogol egy ember egy esztendőben?

Nemcsak sport szempontból, de a laikus közönségre is rendkívül érdekes följegyzéseket közlünk itt egy előkelő állású vasuti hivatalnoktól, ki az ország legjele-

berendezve. Ezen ugyan fárasztó de felette hálás tourt mindenkinek ajánlhatom.

Augusztus 13. A „Payer menedékháztól“ a felette veszedelmes és meredek „Tabaretta“ hegyoldalon le Suldenig s innen Gomagoig (összesen 1766 m. esés) 31,200 lépés = 24 klm.

Augusztus 14. Gomagoitól országúton Schlaudersig (579 m. esés) 13,000 lépés = 10 klm.

Augusztus 15. Schlaudersből postán Meranba, innen vasuton az nap Bozenba érkezünk.

Augusztus 16-át Bozenban töltvén,

Augusztus 17. visszakerültünk kiinduló állomásunkba, Toblachba, hol 6 napot pihenvén,

Augusztus 24-én reggel kedves otthonukat üdvözöltük.

Az augusztus 14-én déltől augusztus 17-ig bezárólag és augusztus 18-tól délután augusztus 23-ig bezárólag tett klméterek összege 142·9 klm. = 185,770 lépés.

A training alatt tett kilométerek	150·1
A tulajdonképeni hegyi tour alatt tett klm.	280·7
A kipihenési és üdülési idő	142·9
Összesen mint fent	573·7 klm.

Vagyis a 7 napi training alatt átlag	21·5
„ a 11 „ hegyitour „ „	25·5
„ a 12 „ üdülési idő alatt átlag	11·9

mozgás esik egy-egy napra.

A fővárosban és környékén egy év folyamán tett mozgásra ennél fogva a bevezetésben említette 3818·9 klméterről 3245·2 klm. esik.

Egy év a „Nemzeti hajós-egylet“ életéből.

A nemzeti hajós-egylet választmányja a következő évi jelentést terjesztette közelebb megtartott közgyűlése elé:

Mielőtt szorososan egyleti ügyeinkkel foglalkoznánk, legyen szabad néhány általános megjegyzést előrebocsátani.

Az 1886. évi evezési viszonyok szigorú sportszerűség szempontjából nem mutatnak fel javulást a megelőző 1885. évvel szemben.

Azon sajtóságos jelenséggel találkozunk, hogy egyfelől sportunk kedvelői határozottan szaporodnak és mindenfelé, még a vidéken is észlelhető a dicséretes törekvés, az evezést eddigi kezdetlegességéből kiemelni és sporttá fejleszteni: másfelől azonban a nyilvános versenyzési kedv, mely pedig tagadhatatlanul legbiztosabb fokmérője a sportnak, még sem fejlődik aránylagosan, sőt ha jól vesszük, inkább még hanyatlónak látszik.

Mi e jelenségnek okát leginkább abban keressük — s reméljük, nem is rejlik másban — minthogy a magyar evezősport most még átmenetét éli az előbbi elmaradottságtól a modern sportszerűség felé, és azért nem is kételkedünk abban, hogy nihelyt az átmenet nehézségeit meghaladjuk, önként és természetesen meg fog jönni a versenyzési kedv és képesség is.

Súlyt fektetünk erre, mert a mig évenként rendszerint nem lesznek evező versenyek, melyeken az egyletek tömegesen megjelennek, addig beszélhetünk ugyan magyar evező sportról.

Hogy a mult évben az országban legalább egy evező-verseny mégis volt, azt az egyletünk által alapított vándordíjnak lehet köszönni, mi újabb bizonyíték a mellett, hogy mily rendkívül üdvös dolog a vándordíjrend-

szer meghonosítása, mert a vándordíjak legalább bizonyos kényszerűséget teremtenek a versenyek megtartására nézve és különben is leginkább képesek előidézni a vetélkedési kedvet.

Az egyletünk által 1883. évben alapított ezen vándordíj legjobb skiffevezősök számára 1886. június 12-én negyedszer volt kitűzve.

A „Neptun“ budapesti evezős-egylet két tagja mérközött a díjért, t. i. Mészáros Ferencz úr, az 1885. évi győztes és Stettner László úr. Utóbbi fél hajóhosszal elsőnek érkezett.

Ha még megemlítjük, hogy Mészáros Ferencz úr részt vett a bécsi nemzetközi regattán a skiffversenyben, de sikert nem arathatott, akkor kimerítettük az 1886. évi sporteseményeknek — fájdalom — igen rövidre szabott sorozatát.

*

A mi egyletünk működését illeti, arra általában véve meglegedéssel tekinthetünk vissza.

Tagjaink a társas kirándulásokban és evezési gyakorlatokban élénk tevékenységet fejtettek ki, miről a mellékelt működési napló teszen bizonyosságot. Egyletünk belső élete, a társas érintkezés pedig mindvégig kifogástalan volt.

Mi magunk részéről szerény tehetségünkhöz képest iparkodtunk mindazt megtenni, a mivel a rendelkezésünkre álló eszközökkel az egylet érdekeit előmozdíthattuk.

A csónakállomány újítását folytatva, a Punch és Délibáb nevű csónakokat eladtuk és két új csónakot, t. i. egy négyvezős training-gíget (Hetyke) és egy kétvezős, vitorlázásra is berendezett, kényelmes kirándulási hajót (Hableány) szereztünk be.

Hogy a tagoknak alkalom nyujtassék szakavatott mestertől, bárha csak rövid ideig is, oktatást nyerni, James angol trainer lehozatalát indítványoztuk és miután erről az egylet költségvetésében gondoskodva nem volt, a szükséges összeget aláírások útján fedeztük; s tagjainknak az ez alkalommal ismételt tanúsított aldozatkészégeért e helyen is elismeréssel kell adoznunk.

James trainer június 6-tól 15-ig működött nálunk; csak az lett volna kívánatos, hogy a gyakorlatokban még több tag vett volna részt s jobban használták volna ki a kínáló alkalmat.

Az egyleti egyenruházatnak sok ideig függőben tartott kérdése 1886. év február 4-én tartott rendkívüli közgyűlésen lett végleg megoldva, mely alkalommal egyuttal a rendszabályok és magyar vezényszavak is megállapítottak.

Ekként lehetővé vált azután a rendszabályokat, valamint az időközben belügyminiszteri jóváhagyást nyert módosításokkal egyuttal az alapszabályokat is nyomtatásban közzétenni és a tagok használatára bocsátani, miáltal régen érzett hiány pótoltatott.

A lefolyt évben lett az élve intézmény is kísérletképen behozva, s habár egy rövid év tapasztalatai után még korai volna ez intézmény czélszerűsége és életképessége felett bírálatot mondani, mégis annyit megjegyezhetünk, hogy az első kísérlet nem volt sikertelen, mert a felvett 7 élve kivétel nélkül szép előmenetelt tett az evezésben. Remélni lehet ennél fogva, hogy ha az intézmény gyökeret ver és megerősödik, akkor a magyar evezősport fejlődésének egyik tényezőjévé fog válhatni.

A csónakda 1886. év április 11-én jött le Új-Pestről és itt maradt november elejéig. Azonkivül fentartottuk

ez évben is a margitszigeti csónakházunkat, hol a versenycsónakok voltak elhelyezve.

*

Az egyletnek 1886. évi bevételei és kiadásairól szóló kimutatásokból azon megnyugtatót lehet meríteni, hogy az egylet vagyoni viszonyai minden tekintetben rendezettek és hogy a lefolyt évben is a kiadásoknál lehetőleg szorosán alkalmazkodtunk az előirányzathoz és csak annyival hágtuk azt túl, a mennyivel a bevétel is meghaladta az előirányzatot; de a mutatkozó túlkadás is egészen az új felszerelési költségek című rovat terhére esik, vagyis az egylet vagyonának gyarapítására fordított, mert az előirányzott 570 frt helyett tényleg 732 frt lett új csónakok és evezők beszerzésére kiadva.

Az 1887. évi költség előirányzatára nézve megjegyezzük, hogy a nyári hónapokra a havi 2 frt tagdíjpótlékot még most sem tartjuk elejthetőnek, mert a jelenlegi taglétszám mellett oly összegű bevételre különben nem számíthatnánk, melyből a kellő takarékossgal ugyan, de az egylet szükségletei és igényei figyelembevételével összeállított költségelőirányzatot fedezni lehetne. Indítványozzuk ennél fogva, hogy a bevételi előirányzatnak megfelelőleg az 5 nyári hónapra, május—szeptemberre havonként 2 frt, összesen fejenként 10 frt tagdíjpótlékot az 1887. évre is megállapítani méltóztassék.

A költségelőirányzat kapcsán még egy indítványt bátorkodunk a t. közgyűlésnek elfogadásra ajánlani. t. i. az eddig alaptőke és versenyalap címeken kezelt összegeknek egyesítését és tartalékalappá való átalakítását, oly rendeltetéssel, hogy ezen tartalékalap az egylet folyó kiadásainak fedezésére fordítható ne legyen, hanem csak rendkívüli szükség esetén használtathassék fel és hogy felhasználása felett csakis az egylet közgyűlése legyen jogosítva határozni.

Ugyanis azt hisszük, hogy nincs gyakorlati haszna annak, hogy a kérdéses 294 frt 84 kr. és 335 frt 38 krnyi összegek úgy mint eddig versenyalap és alaptőkeként kezeljessenek, mert versenyek a folyó bevételek terhére is rendezhetők, alaptőkét pedig az egylet egyéb vagyona is képez, ezzel tehát a tőke czéja és rendeltetése nincs körülírva.

Mint tartalékalap azonban a kérdéses tőkék arra szolgálnának, hogy azon esetben, ha az egylet vagyonát váratlan baleset folytán nagyobb kár érné, vagy ha idővel talán új csónakház építése válnék szükségessé, szóval ha rendkívüli nagyobb költségre van szükség, akkor az egyletnek azonnal bizonyos összegű készpénz állana rendelkezésére; hogy pedig ez előforduló esetben mily rendkívül előnyös lenne, azt bővebben indokolni felesleges.

A tartalékalap megalkotásával egyidejűleg kijelentendő volna az is, hogy az évenként az egylet folyó jövedelmeiből bizonyos összeggel gyarapíttassék és erről a választmány a költségelőirányzat megállapításánál mindenkor gondoskodni tartozzék.

Azonkívül a netaláni birságpénzek, továbbá evezőversenyek vagy multság rendezéséből eredő bevételek is ezen tartalékalap növelésére volnának fordítandók.

Ily módon néhány év alatt elég szép összeg állhatna az egylet rendelkezésére.

Azon reményben, hogy indítványunk a t. közgyűlés helyeslését fogja elnyerni, költségelőirányzatunkban az 1887. évre már 100 frtot fel is vettünk a tartalékalap gyarapítására.

A „Magyar Velocipéd Club“ 1886/7-ki éve.

(Nagy Gyula titkár jelentése.)

A club életének, működésének első éve ez. Szükségesnek találtam ezt előre bocsájtani, hogy kitűnjék miszerint a kezdet nehézségével küzdő club működése sikerdúsnak és a kitűzött célnak elérésében tevékenynek határozottan bárki által elismert legyen.

Igazoltatik ez az által, hogy az a vezérfonalul vehető „Alapszabályok“ minden egyes pontjának a lehetőség határáig eleget tett.

Vagyon és hírnév nélkül kellett az úri körökben nem a legjobb renoméban álló sportnak híveket szerezni. Tagadhatatlanul nemcsak a folyton szaporodó taglétszám, hanem felsőbb körök érdeklődése volt tagjaink ez irányú működésének eredménye. Teljesen igazoltatott az is, hogy igen helyes a sport egyéb neveit gyakoroltatni velocipédezéssel egybekötve; ennek köszönhető ugyanis, hogy a sport minden nemében jeles erővel volt képviselve clubunk az ország összes viadalain és vidéki versenyeken teljes „athletikai versenyek“ sorozatával léphettünk fel.

Az egylet két gépet birt, melyen körülbelül tagjaink közül 25-en gyakorolták be magukat a velocipédezésbe.

Tagjainkon kívül igen nagy vidék lön meghódítva e sportnak. Eltekintve a környék helységeibe tett kirándulásoktól, a számtalan ünnepélyes kirándulások távol vidéket különösen felső Magyarországot összekötöttetésbe hozták egyletünkkel és önérettel mondhatjuk, hogy a mindenütt alakított sport-egyletek alakításában nem kis érdemünk van. Mult év husvét ünnepein a „Salgó-Tarjani Club“ megalakulását és egy minden tekintetben sikerült athletikai versenyt eszközölhattunk. Majd pünkösd ünnepeken Rima-Szombat hódolt meg a sportnak, egyletet alakítván, nagy versenyt és ünnepséget rendezett. Így lön meghódítva Kassa, Gyöngyös stb. számtalan velocipédezőt szolgáltatva, majd Eger, hol nyáron és őszkor volt már igen sikerült verseny a szintén megalakult „Athletikai Club“ közreműködésével.

Azonkívül is az ország összes versenyein tagjaink nem kevésszer mint kiváló győztesek képviselték clubunkat. A „Herkules“ megelőző számainak részletesen írt tudósításai kiemelték ezt.

Meg kell említenem, hogy minden tekintetben, köszönettel tartozunk lelkes fáradozásokért különösen j. Kaszás István, Vuics István, Vándory József, Barella Andor és Bartay Oszkár tagtársainknak.

Helyi versenyt az idén nem tarthattunk, és ez mindenki előtt érthető lesz, ki tudja, hogy Budapesten mily nehéz erre alkalmas helyet találni, ideiglenesen vagy állandóan versenypályát készíttetni. Így igen helyesen a kiküldött versenybizottság a club megerősödését kívánta bevárni. Az említett ok hatása alatt kényszerült a club a mult év nagy részét a sugárúti southerrain helyiségében tölteni; hol azonban a sport minden ága naponként kellő szorgalommal műveltetett; a vívás Vermes Lajos, egyéb tornázások Sándor Ákos tagtársaink szakszerű vezetése alatt, míg október havában gyülekezési helyül gróf Vay Lajos vívóterme vétetett ki a téli időnyre, hol egyúttal 21 tag szakszerű vívás-oktatást is nyert. A sport-irodalom művelésének haládatlansága okozta, hogy tagjaink csak mint gyakori közreműködők a „Herkules“ hasábjain jelentek meg sport-cikkeikkel. A clubnak ez évben tag-szaporodása volt a rendes tagoknál, míg a pártolóknál apadás, tagnak tekintvén azokat, kik ez évre is kifizették tagdíjukat.

Az év kezdetén volt: 3 alapító, 45 pártoló és 53

rendes tag; az év folyama alatt kilépett: 12 rendszeres tag, 1 alapító lett, így jelenleg van a belépő 20 taggal: 61 rendszeres, 4 alapító és 22 pártoló tagunk.

Itt kell felemlítenünk, hogy a szomorú jelenség, mely minden sport-egyletben szintén tapasztalható, a tagok tagdíjhátralékainak nagymérvű szaporodása nálunk is tapasztalhatóvá vált. A választmány többszöri intézkedése sikertelen volt, márczius hóban választmányi határozat folytán a makacs hátralékosokhoz az alapszabályok 18. és 19. §§. értelmében felszólítások küldettek; ily felszólítást kapott 19 rendszeres és 1 alapító tag, többnek a lakása nem tudható és mindedig semmi eredmény. Határozottan kívánjuk, hogy mindezek ellen az új választmány ama pontok végrehajtását eszközölje, mert az illetők kizárásával a club erkölcsileg nyer, ha vagyokban vesz is. A múlt év rendszeres közgyűlése márczius 14-én tartatott meg. (Vége köv.)

Sport és játékok a XVI. és XVII. században.

Báró Radvánszky Béla felolvasása a történelmi társulat ülésén.
(Folytatás.)

Nemcsak a király kapott tanított sólymokat ajánlókba, a főemberek is kedveskedtek egymásnak ilyenekkel. Rákóczy György (1622) igen szívesen fogadta a Rosályi Kun László által küldött egy pár igen szép sólymot. A török nagyvezérek előtt pedig annyira becses ajándék volt, hogy Erdély fejedelmei érdemesnek tarták követek útján kedveskedni ilyenekkel.

Ölyveket, mint láttuk, már II. Lajos király használt vadászatra. Később még Bethlen Miklós korában is követek példáját.

Karvalyokkal fürjezni ép oly divat vala. A mit nemcsak Haller Gábor bizonyít, hanem Bornemisza Anna fejedelemsasszony levele is, ki azt írja Radnóthról (1670. aug. 20.) Nalácsi Istvánnak, hogy Déván fogasson karvalyokat és taníttassa meg számunkra, mert a miiket azelőtt kiosztogatott volt Nalácsi, már mind oda vannak.

Ha nem volt tanult vadászmadár kéznél, az kockáztatta a vadászat eredményét. Azért panasolja levelében (1647 október 22.) I. Rákóczy György, hogy Várad vidékén vadászott ugyan, de igen kevés fácánt fogatott, mert nincs tanult czenkje. A következő napon azért mégis tizenöt fácán volt a zsákmány.

Madarászás közben nagy szerepe volt a vizsláknak. Ezek keresték és repítették fel a szárnyas vadat, valamint a nyulakat. Számuk néhol temérdek volt. I. Apaffi fejedelem például ötvenhárom vizslát tartott. A legjobbaknak szobában volt helyük. Bethlen Gábor fejedelem egy szép öreg hűséges vizsláját mindig szobájában tartotta, egy másik Tigris nevű pedig mindig a fejedelem bársony székében heverészett. Úgy látszik több fajta vizsla volt használatban hazánkban. Ezt bizonyítja Komlóssy Mihály levele (1510 aug. 17.), ki arra kéri szerelmes öcsesét Tamást, hogy küldjön neki egy jó vizslát, fürjezni valót. Ifjabb Rákóczy György pedig meg is nevezi a külön fajt, azt irván atyjának Gyula-Fehérvárról (1644. aug. 19.), hogy a lengyel madarászt, a telio „vizslákkal és a hálókkaal együtt” kiküldi.

Midőn sólymászni mentek, az egész társaság, valamint a vadász-személyzet mindig lóháton vadászott; bajos is lett volna a repülő szárnyast vagy nyulát másként követni. A madarászmester és a madarászok, valamint

némely vadász úr is karján vagy vállán vitte szelid sólymát, ölyvét vagy karvalyát. Ezeknek fejére karmazsin bőrből készült sapka vala huzva, hogy ne legyenek szórakozottak és ok nélkül ne repdessenek.

A vizslákat előre bocsájtva, megkezdődött a vadászat. Ha a vizsla állott valamely vadat és parancsszóra beugrott, abban a pillanatban lehuzta gazdája sólymának fejéről a sapkát és ez intésére a vad után repült, mindaddig hajtott, míg levághatta. Ekkor ismét a vizsla szerepe volt a levágott vadat felvenni és elhozni. A sólyom visszarepült gazdája karjára. A sólymokat felváltva bocsátották a vad után, melyet a lovasok követtek. Rendesen fürjet, foglyot, fácánt és nyulát fogattak, bocsátották ugyan másféle szárnyasok után is, sőt lehet, hogy egy-egy kiváló ügyes és erős sólyom nagyobb futó vadat is elfogott.

A sólymászni nemcsak igen szép multság volt, de számszerint is elég eredménynyel járt. I. Rákóczy György 1647. év őszén Várad vidékén vadászva, október 23-án tizenöt, 25-én tizennyolc, november első két napjának délelőttjén pedig harminckét fácánt fogatott.

Ha nagyobb eredményt akartak elérni vagy pedig sok szárnyas vadra volt szükségök, hálót feszítettek ki és abba kergették bele az apró szárnyasokat a madarászok és vizslák segítségével. Az erdei szárnyasokat, vadpávát (fajdok) és császármadarat hurokkal vagy hálóval fogni egyre ment. Hogy melyik hálót használják egy vagy másféle vadra, az a háló terjedelmétől és a szemek nagyságától függött. A háló különben még a puskavadászatoknál is nagy szerepet játszott.

A puskavadászatokhoz nagy vadra meglehetősen előkészületek kellettek. Egy sereg hajtó, jó csomó puskás a vadász szolgálk kíséretében előre ki lettek küldve az erdőre; a peczerek összefűzve vezették kopóikat. A vadászok különösen a lövonal háta megett kifeszítették a vadászhalókat, melyből valószínűleg az oldalakra is jutott.

Mire mindennel elkészültek, megérkeztek az úrvadászok. Kiki elfoglalta állását, egy golyós puskát kezébe vett, tartalékpuskáit maga mellé rakta le. Régebben csak egyes golyóval löttek, stuczból, tersényiből vagy polykákból. A sörét és sörétes puská (úgynevezett flinta) a XVII. század utolsó negyede előtt igen ritka volt, legalább Erdélyben. Bethlen Miklós is csak 1676-tól kezdve állott sörétes puskával erdőben, de a golyós akkor is mindig mellette volt. Apor Péter sohasem tudott megbarátkozni vele és ennek divatját teszi felelőssé a vadfogásáért. (Folyt. köv.)

Torna óra-rend.

(Tornakártyák.)

A zárjelek közé tett számok azon oldalt jelölik meg, a melyen a Porzsolt Lajos „Tornázás kézikönyvében” az illető gyakorlat bővebb leírása felfalálható.

55. tornaóra.

6—12. évesek: Mind egy sorban egymásután nagy körben járnak, futnak és ugrálnak a sövénygáton vagy az ugró pálcán át; a gát előtt 20—30 lépésnyire kezdeni a futást, a gátat „rohanó ugrással” (152.) kell ugrani, azonnal tovább is futni még 20—30 lépésnyire lassuló irammal aztán lépésben menni tovább körül, míg ismét a futási helyre nem jutnak; a sövénygát térduél magasabb ne legyen. Függési gyakorlatok oly szeren, a hol 8—10-en egyszerre függhetnek és a mely szabad ég alatt van: feszített karokon függés-

ben előre hátra ellentétesen bal és jobb láblógázás; térdemelés és lenyújtás; fogásváltoztatások; haránt függésben lábak szétterpesztése és keresztzése; lendülés, hátul leugrás; távolabb állásból ugrás függéshez felső fogással; pár lépéssel szaladni a szer alá, ott egy előző ugrás páros lábbal és függésbe jutni távol fogással; kezek keresztbe fogásával ugyanaz. T á m a s z k o d á s o k bármely szeren, csoportosan: felugrás karokra támaszkodáshoz, láblógázás bal előre, jobb hátra és viszont; páros láb lendítés előre és hátra, minden hátralendítéskor a közép testet is távolítani pillanatra a szertől, a 3. hátralendítéskor leugrás; ugyanaz alsó fogással; támaszkodásból leereszkedés hátra és a szer alatt előre függéssel dőlt álláshoz.

13—18 évesek: Futás gátugrással versengve, ha épen nem volna „sövénygát“, akkor 2—3 ugró pácztát kell egy vonalba feltenni térdmagasságig, „indítás“ 4—6 vagy 8 fiú kiállításával a gát előtt 20—40 lépésnyire történjék, az érkezési végcél a gáton túl 20—30 lépésnyire, mely mögött még legalább is 10 lépés szabadter legyen, a futó pálya a gát előtt még lehet rézsútos de azon túl csakis egyenes, a csoportok győztesei végül egymás ellen is versenyztetendők, azonban közben a többiek is újból indítandók verseny nélkül egymásután többször könnyű futáshoz és magasabb ugráshoz.

I. Csapat: Gerelyvetés, mint a 45. órára iratott, egyenként egymásután, kezdeni 10 lépés távolról a dobásokat, ki itt célta talált, megy a 15 lépés távoli helyre, onnét a 20, 25, esetleg 30 lépés távolra, csak oly dobás vétetik sikerültnek, melynél a gerely (bot) hegye érinti a célta, tehát a bot oldalával céltalálás vagy a céltartó oszlop találása annyi mint a tévesztett dobás. Ugrás két bakon: mindkét bak hosszában állítassék egyvonalba, először egészen össze. Futni, deszkára felugrás páros lábra, az innen eső bakra támaszkodással taszítani a testet tovább a második bakra támaszkodáshoz lovagülésbe, lábak a felugrás után azonnal szétterpesztessenek. Ugyanazon átugrás a második bakra, de most a lábak az első bak fölött zárva és kinyújtva húzódnak át és csak a 2. bakra leülés pillanatában terpesztessenek szét, ülésből előre „leterpeszkedés“ (22. óra). Átugrás mindkét bak fölött, előbb az első, azután a második bakra is, pillanatnyi támaszkodás a karokra és lábak terpesztésével túla leugrás. Ugyanez ismétlődő 3—4-szer is, míg mindenki biztosan és szép testtartással nem ugrik; azután távolabb teendő a 2. bak úgy, hogy a két bak között egy lábnyi térség legyen, most már felülések mellőzésével mindjárt átugrásokat kell végezteni mint előbb párszor; végül a második bak két lábnyi távolra (nagyobbaknál tovább is egész méterig) tétessék az elsőtől, de ekkor már előbb a második bakra lovagülés végeztetendő, azután átugrás; itt kell, hogy maga a tornatanító álljon oda segédkezni, vagy egy kiváló ügyes nagyobb előtornász; szigorúan betartandó, hogy a felugrás a deszkára páros lábbal történjék és mindkét bakra kell pillanatokra támaszkodni, segítő a második baknál közel álljon.

II. Csapat 1. szere kettős, bak. 2. szere gerelyvetés mint fent.

III. Csapat. Kettősnyújtórúdon: két tartó oszlop között egymás fölött helyeztetik el két kereszt-rúd, a felső rúd oly magasra, hogy a tornász fiúk a földről lábujjállásban vagy kis felugrással belé fogódzhatnak, az ez alatt levő 2. rúd pedig a mellé álló fiúknak csipejükig érjen, vagy pedig a felső rúddal 30—40 ctm. közelre; az előbb említett egymás fölött távolabb fekvő nyújtókon: bal kéz fogja bent az

alsó rudat, jobb kéz fent a felsőt, így lendíteni a lábakat a rúd alá és hátra, a 3. hátra lendítéskor áttemelni a lábakat guggolással az alsó rúd fölé jobbról túla üléshez, abból földre leereszkedés. Ugyanaz ellenkező oldalról. Jobb kéz fent, bal lent, lábakat lendítés nélkül lassan emelni át jobbról és túl lenyújtani az alsó rúdra hátsó támaszkodással, most felfogni bal kézzel is a felső rúdra, lábakat felváltva oldalt és hátra áttemelni rúd fölött és vissza. Mindkét kéz a felső rudat fogja, alsó rúd a test előtt, páros lábakat a hátra lendítéskor behajlítani felhuzni és állás az alsó rúdra, fogást felhagyva előre leugrás. Jobb kéz fent, bal lent, jobbról áttemelni lábakat és túla leugrás fordulat nélkül. Bal kéz fent, jobb lent, áttemelni balról és túla ugrani fél fordulattal jobbra. Jobb kéz fent, bal lent, áttemelni jobbról a lábakat és balra vissza körözni velök, fél fordulattal ülés, mialatt a bal kéz singtartásba jő. Ugyanaz ellenkező oldalra. Mindkét kéz fent fogódzik, alsó rúd a test előtt, lábakat a hátra lendítés után nyujtva és zárva körben lendíteni az alsó rúd fölött jobbról előre és mindjárt balról vissza, a a rúdnak közben érintése nélkül. Tiltandók mindennemű forgások a kettős rúdon, vigyázat mellett is az irottakon kívül csak igen egyszerű és kevés gyakorlatok végzése engedhető meg, ezekből is a fiúk erejéhez mérten kell válogatni. Legyen itt pár gyakorlat megemlítve az egymás fölött 30—40 cmt. közelben fekvő kettős nyújtóhoz is, esetleg használatra a fent irottak helyett: haránt állás, mindkét kéz az alsó rudat fogja, guggolásból ugrással felvetni mindkét lábat és az alsó rúdra rá kulcsolni keresztzéssel, lábak így maradnak

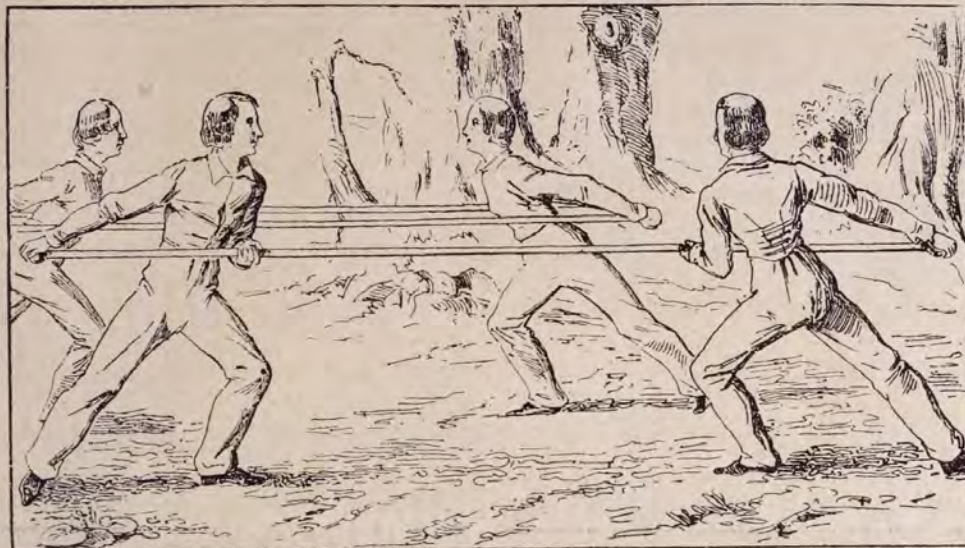
1. ábra.

míg a kezek felváltva felfogódznak a felső rúdra és ismét le az alsóra, közben mindig karhajlítás és nyújtás. Ugyanazon helyzetből egyik láb az alsó rúdról felkulcsoltatik térdben a felső rúdra, a másik láb pedig szabadon kinyújtatik, ezen helyzetben változtatott kézzel felfogni a felső rúdra és vissza, (l. az 1. ábrát) vagy pedig a lábak cseréltetnek fel. Oldal állásból az alsó rudat fogni, lábakat felvetni, kezek között áthúzni és térdben az alsó rúdra szorítani, ezen helyzetben karokkal felhúzódni, jobb aztán bal kézzel is felfogni a felső rúdra és ismét le fogni és leereszkedni, lábakat kezek közül vissza húzva. Az alsó rudat fogni, lábakat a felső rúd és alsó rúd között átbujtatni, karokkal felhúzódni és lábakat térdben a felső rúdra kulcsolni, visszaereszkedni épúgy. Alsó rúdon függésből áthúzni mindkét felemelt lábat a kezek között és fejfel lefüggni, testet kiegyenesíteni, lábakat felnyujtva térdben rákulcsolni a felső rúdra, térdcsüngés a felső rúdon, kezek az alsó rúdon a fogást elhagyják és ismét felveszik midőn visszaereszkedés történik a lábakkal és testtel előre. F a l á b a k o n j á r á s: ezen általában ismert mulattató és edző gyakorlathoz itt csak annyit, hogy térdmagasságnál ne legyen feljebb a lábtartó lépcsőzet, azon ne alkalmaztassék a lábfejet körül fogó szíj, a falábat az allászárhoz kötni tiltandó, tehát csakis a hosszú falábon gyakorlandók: fellépni rá helyből egy láb taszításával a másik lábna előzetes ráhelyezésével; felugrani páros lábbal egyszerre állásba; felugrani járás közben; futás közben; járni, a falábat felső rúdjait a hónalj alá szorítva tartani; járni, a rudakat a vállak előtt szabadon tartva; járás közben megállni, kanyarodni, után-

lépésekkel vagy hármal lépésekkel járás, páros lábbal szökdelés, járás közben egyik lábát vállhoz emelni és ismét rálépni, egy lábon szökdelni, mialatt a másik láb emelve tartatik és több eféle. Tiltandók azonban a falákokon járva úgy a taszigalással mint a faláb-ütésekkel viaskodások, valamint a távolság és magasság ugrások.

IV. Csapat 1. szere falákokon járás, 2. szere a kettős nyújtó.

V. Csapat: Árbocz mászás: a nyári tornatereken szokásos 10—25 cmt. vastagságú árboczra legalább oly magasra igyekezzen mindenki felmászni, hogy kezével ne érhesse el a lábait a tanító se; gyakorolni kell a rendes mászó kulcsolással (180. old. 55. ábra) má-

2. ábra.

szást; sarok és czomb szorítással, midőn mindkét láb előlről a sarkakkal szorítatik az árboczra; boka és térd szorítással, midőn a térdék és a lábfejek bokában oldalról szorítják össze az árboczot; talpaknak oldalfelől szorításával mászás. A hol pedig árbocz nincs felállítva, ott elővehetők a p ó z n á k o n mászások (174—178.). A mely téren mászó póznák sincsenek, ott a csapat r u d a k k a l e l l e n t á l l á s i gyakorlatokat végezzen, páronkint szemben állásból egymást tolni, húzni, helyből is kimozdítani, egy vagy két rudat fogva (lásd a 2. ábrát) a középtest előtt tartva vagy vállra emelve vagy hátul a derék mögött tartva. Vasgolyó vagy kődobások: kisebb fiúk kisebb súlylyal dobjanak, de nagyobbak is a kicsivel kezdjék (3—6 kilos), a dobás előre bal lépő állásból a jobb karral, kis terpeszkedő állásból páros karral. Egy karral dobás, a váll előtt tenyérrrel feltámasztott súlylyal, lehet távolra vagy magasra, a kifeszített zsimóron át; páros kézzel dobás lehet alulról fel előre lendítéssel, vagy felülről előre taszítással. A rendes versenydobáshoz szokásos nagyobb súlylyal dobást növendék ifjagnál nem célszerű alkalmazni.

VI. Csapat 1. szere súlydobás, 2. szere árbocz-mászás.

Különfélék.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfizetési ár (negyedévre 2 firt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szívesen szolgálunk. Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Borz-utca 9. sz. II. emelet) intézendő.

Tourista kirándulás Drégelyre. A „Kárpát-Egyesület” szittnya-osztálya a pünkösdi ünnepekre kirándulást rendez Selmeczbányáról Ipolyságon át Drégelyre. Ez alkalommal több budapesti turista is kirándul oda a fővárosból. Lapunk szerkesztősége a kirándulásban való részvételre készséggel fogad el és közvetít jelentkezéseket.

BRÖMER-ELMERHAUSEN és TÁRSA KERÉKPÁR-RAKTÁRA

BUDAPEST, ANDRÁSSY-ÚT 36. sz.

ajánlja dús választékú bicyceleit, biztonságú kerékpárok, háromkerékű velocipédek, tandémek, gyermekkerékpárok és háromkerékű velocipédeket mindenféle áron.

„Hillmann, Herbert és Cooper“

Coventry-i (Angolország)

világhírű gyáranak vezér-képviselősége.

Valamennyi újdonságok, bőröndök, nyergek, lámpák, csengők, sipok, stb.-ben raktáron vannak.

Angol-kerékpározó iskola a házban.

Tartalom: A tűzkárosultak és a fővárosi sport-egyletek. — Mennyit gyalogol egy ember egy esztendőben? — Egy év a „Nemzeti hajós-egylet” életéből. — A „Magyar Velocipéd Club” 188°/-ki éve. Nagy Gyulától. — Sport és játékok a XVI. és XVII. században. (Folytatás.) — Torna óra-rend. — Különfélék.

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

(Budapest, váci-utca 1.)

előfizetheti a „HERKULES“

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules“ testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző

sport minden ágára kiterjed; ismeretterjesztő és mulattató cikkeket és képeket közöl a tornázás, atletikai esónakázás, úszás, velocipedezés, vívás, korcsolyázás, vitorlázás, kerékkorcsolyázás, ökölvívás, gyalogolás, birkózás, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sportversenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra, kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a testgyakorló- és sport-egyletek működéséről.

Ötven egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézetének.

A „Herkules“ előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő árakon:

A „Herkules“ 1884-iki egész évfolyama bekötve	6 frt
„ „ 1885-iki „ „ „	8 „
„ „ 1886-iki félévi folyama	4 „

Nyarálóba, fürdőbe utazóknak.

Indiai hintaágy fák közé 4.50-6.50, az jobb lécczel kifeszíthető frt 10, 14, 25 frt. Kerti japáni napernyő frt 1, 3, 15 frt. Mikadó legye 6-11, 1-3. Kertiszék laposra összehajtható kényelmes nádú éssel 2.20-3. Virágasztal 6-10 frt. Erős gyermek-kocsi 7-15 frt. **Gyermek-kocsi** egyszerű minid bőles 13-18 frt.

Önműködő szoptatóüveg 1.— Fogzást előmozdító foggyógy 3.— Az egészszér fenntartásához ti-zta-tidító szódavizet nyertünk könnyű lávásmóddal a dr. Fèvre párisi tartós szódavíz-készítő géppel 2 4 6 8 10 messzelyes

7.—	10.—	12.—	14.50	17.—
Egy c omag borkő és széda 2	Fagylalt-készítő receptekkel 3	6	12 adagra.	Vajkészítő 4.50-6.50.

7.50 1.50 16.50 ft. üveg edövel 1-5 frt. Ecet-és olajtartó 2-10 frt. Villa és kanál salátához — 41-2 frt. Sod on ételbőrő-lyegek ellen —.50-1.80 krig. Sárga gumölcs-késc 12 darab 3-6 frt. Állvánnyal 6-10 frt. **Kávéfőző-gép** 5.40-12 frt. Rapid spiritus gyors orraló 1.50. Nagy serkentő-és fallóra 3.80 Minden fekvésben is járó ebresztő óra 4.70. Időjelző órák —.40-1.50. Virágharmatosító — 40-1.20. Zacherl rovarirtó por —.50-1.—. **Fürdő-szivacs** —.75-2.—. Szivacs-zacskó —.50-1.50. Angol dörzs-keztüü —.40. Villanyó készülék izom gyengeségnél 5-10 frt. Fürdő-hévmérő —.50-2 frt. Fürdő ivópohár —.75 Fürdő-czipők 1.30. **Kézi utitáska** 4-20 frt. Kézi-táska toilette eszközökkel berendezve 18-60 frt.—. **Kézi-koffer** 3-30 frt. Váll-táska 3.50-15 frt. Créslerüen berezd zett uti-ekercs 6-9 frt. **Borotva-készlet** John Heifford késsel 7.—. Angol borotva 1.20-3.50 Pneumatikus tükör, ablak a erősíthető 3.40. Podrászlámpa vassal —.80. Kulacs 1-10 frt. Életmentő a mellény zsebben —.55-1 frt. Pontosan járó erős nickel remontoir zsebóra 9.—. Utisapka 1.50. **Egészégi gummi-cikkek.** Léggel tölthető gummi vánkós 5-10 frt. Tartós kecsis eső-köpeny 12-15 frt. Irrigateur allövet és anyaméh fecskendő 3.—. Bábafeckendő 2.—.

Vendéglősöknek. Keményfából kug-
Lignum sanctum golyó 1.50-4.50. Színes papír lampion ker i ünnepey és nyári mulatsághoz 15-80 krig. **Ariston zenélő szekrény** 6 zenedarab al 20.—. Erős drás-huzó —.30-2.—. P laczkdugaszoló 1.40. Biztonsági boilehuzó gummicso 2.70-3.80. Hordó-csap —.65.—.85. Finceztok több üveggel 6.75-15 frt. Szél ellen kerti gyertya-tartó 1.—.

Dohányzóknak. Valódi Houb'lon cigarettapapíros szópó-kával 100 drb —.80. Készítőtűmő —.30. Automat cigarettakészítő és dohányszelence, a fedél betevésével kész cigarettát nyertünk 2.—. Legjobbnak elismert **dohányvágógép** fogas hajtó-kerékkel 15.—. Szárazon szívó csatornás fapipa 1.20. Gőz pipaszár tisztító 1.50.

Népfölkelők, sportkedvelők és turistáknak.

Angol disznóbőr nyerez 15-30 frt. Kettőszárú kantár 4.80-8 frt. Zabla 1.80-3.50. Izzasztó 2.75-3 frt. Nyereg-lekötő 2.50-3 frt. Kengyel-szíjak frt 3-3.75. Kengyel-vasak 1.60-3.50. Sarkantyú felszatelható 2.—. Lóidomi-övessző rinocerorbórból —.70-2.50. Lóháló legyek ellen egész lóra járja 16.—.

Flobert-puska. Cé- és madárlövészet begyakorlásához 7-25 frt. Flobert-pisztoly 6.50-14 frt. Vascséltábla kiugró bohoczeral 2-6 f tít. Cséltábla mozsárral 7-10 frt. Biztonsági belső revolver frt 4-20 frt. Erős lövésű angol Bulldogrevolver 8-15 frt. **Alkalmi vétel leszállított áron vadász-fegyverek. Horogholászat-hoz kellékek.** Bot 2, 3, 4, 5 részből 1.50-3 frt. Horoggal felszerelt zsin r —.10-2 frt. Mesterséges legyekkel 12 horog —.80. Könnyű vízhatlan eső-köpeny 7.50. Tourista-áska vállra 4.50-10.—. Lőszár-védő 4.50. Botszék 4-8 frt. Kanócós gyufatartó —.85. Lapos zseb napóra láánytűvel 1.—. Kés, kanál, villa, tokban 4.50. **Uj! Tourista-lámpa** zsebbe 2.—. Zsebbe ivó-pohár —.40-2.—. Törősbót 1.50-2 frt.

Mulatatlásul és a test edzésére.

Torna-szerek, mászókötel 5.80. Trapez 7.50. Kötél kariká kal 7.50. Gyermekhinta 3-8 frt. Teljes torna-készülék iskolival, ábrákkal 15.—. Tornagolyók kilója —.50. Muline karizm erősítő párja 3-4 frt. Tornaczipő párja 1.30. Két vivó-készlet 23.50. Athletabot 2-5 frt. Úszás tanításhoz övek kétéllel 5.—. Léggel tölthető usó öv 9.—. **Tartós Croquet-játék** utasítással 9-20 frt. Gummi-apda —.20-1.50. Karika-játék 12 pár 1.80. Lepke-fogó 35-70 krig. Accordeon tremolo **concert-harmonika** trombita díszszel 7-21 frt. Hangolt szájharmonika csegytű kísérettel 1.50. Kettősf g a gyermek maga előtt hajja 6.—. Három kerékű és ös velociped fiukrak 7.50, 10-35 frt. A-ó, kapa, gereblye gyermekeknek 1.50-3 frt. Erős réz oldalú hirdetésű dob 15.—. Posta-táska 2 kulccsal 7-12 frt. Posta-lürt 2.—. **Ejjeliőr stp és kürt** 1-8 frt. Kerülő-fegyver 7.—. Marha-érvágó 2.40-5.00. Marha- és ló-klystir 4.—. Trekár 2 csövel 2.50. Bikaorr-gyűrű —.75. Birkalőtő tü —.80. Birka és malacz fülbelyegzőfógo 3.75. Szél és törés ellen biztos petroleum-lámpás 2-2.40.

Közszégi előljáróknak.

Méhészeti segédeszközök. Gündöcs-féle méhész-sapka 2.—. Kifűstölő pipa és kés-ülék 1.50-4.80. Rájfógo zacskó frt 2-4.20. Heretfógo kalitka 1.20. Méhlek kapató. Sejt lekupoló. Kertfógo. Hanemann-féle rács. stb. stb. Wischin-féle szobapadló-fényfűz —.70.

Kívánatra 850 ábrás árjegyzéket bérmentve küld, me nem felelő tárgyakat vissza vesz

KERTÉSZ TÓDOR
BUDAPEST, Dorottya-utca 1. sz. „Magyar király“ szálloda átellenében.

Hamis versenyzatok. *)

Tisztelt szerkesztő úr!

Engedje meg, hogy mint rokkant athleta s pártfogója becses lapjának valamire figyelmeztessen. Szám-talanszor olvastam és figyeltem meg, majdnem az összes fővárosi lapokban, valamely atletikai versenyek legördülése után a felette hamis rekordok feljegyzését, ezt noha nem helyeseltem, legalább nem alterált, mert azt rendesen szakavatatlan riporterek jegyzik s küldik be; de hogy ily késedelmek, jobban mondva könnyelműségek egy club részéről, mint a milyen pl. az „Achilles-Egylet”, történhetnek meg s azok az egylet titkárra által a szaklapoknak tévesen küldetnek be, ez nézetem szerint mégis a legnagyobb közönyösségre mutat. Hogy ilyen téves rekordok a szaklapokban felvétetnek, azt nem csodálom, mert hisz azok egy jó hírnevű egylettől jönnek, kinek hitelt néha még a szerkesztőnek is kell adni. Becses lapjába is többször küldettek be ily a lehetségeséget túlhaladó rekordok, melyek nekem — miután én csak ezekre tartok, nem pedig az elsőségre — mindenkor feltűntek. Folyó évi május hó 1-én megjelent a 18. számú „Herkules”-ben „Az Achilles-Egylet tavaszi viadalá”-nak leírásában az V-ik menetben (Hölgyek díja) egy oly fenomenalis rekord van följegyezve, mely még e világon senki által el nem éretett, s becses lapjában így hangzik:

— V. „Hölgyek díja”. Távoóság 1609 méter. Zárt verseny. Rostonyi Kálmán 3 p. 28 mp. első, Balogh Gerő 3 p. 40 mp. második. Tovább még az áll a többi között „Az átzott és sikamlós pályán középzszerű rekordok érettek el.?! Szeretném valóban tudni, mit neveznek amaz urak ezek után jó rekordnak??? s ha valjon Rostonyi úr csakugyan eme 1609 m. 3. p. 28 mp. alatt futotta-e be??? ha igen — a mit én ugyan kereken tagadok, — úgy Rostonyi úr a világ eddig élt és élő athleták legjobbika volna, mint professionalista rövid idő alatt millionáris lehetne, mint amateur pedig a hazának legnagyobb büszkesége.

Eme távsnak 1609 m. tehát netto 1 ang. mfdnek tudomásom szerinti legjobb ideje:

Amateur	Chinnery W. M. . . .	1868 4 p. 33 ¹ / ₃ mp.
	W. Slade	1875 4 . 24 ¹ / ₂ . . . . .
és W. Cummings a híres profess.		1881 4 . 16 ¹ / ₃ . . . . .**)

mely utóbbit magam láttam futni. Azonkívül 1880-ban midőn Londonban tartózkodtam s tagja voltam az ottani legjobb hírnek örvendező „London Athletic Club”-nak, egyik tagtársam Mr. F. Chattaway 1880 évi május hó 29-én megtartott viadalon eme távot (1 ang. mfd.) 4 p. 36¹/₃ mp. alatt futotta be öt concurrens ellenében, s a versenybírótság eme időt, ha nem is kitünőnek, de jónak tudta be, s Mr. F. Chattaway az első díjat nyerte el. Kötve hinném, hogy úgy Rostonyi úr valamint Balogh úr képesek volnának csak eme utóbbi recrdot is legyőzni.

Ha eme felette téves feljegyzésekre bátor voltam

*) Örömmel közöljük a fenti sorokat a lapunkban közölt hamis versenyzatok kiigazításául, melyek átnézve csakis úgy lehettek, hogy lapunk szerkesztője betegsége miatt kénytelen volt a vezetést egy még kevésbé jártas kézre bízni. Zmertych úr dorgáló szavainak bár meg lenne eredménye. Mi ez irányban minden lehetőt megtettünk, s egész czikk sorozatot indítottunk meg az ily szédélgekkel szemben és mégis még ma is nemcsak verseny-eredmények, de egész versenyek költetnek.

Szerk.

***) E verseny-eredményt is felülmultra W. G. George 1886-ban, az egy angol mértföldet 4 perc 12³/₄ mperez alatt futva be.

Szerk.

figyelmeztetni, úgy ezt csak a legjobb szándékkal tettem, mert ösmerem az ilyenek következményeit. Felette jelentékeny hátrányára van az ily hamis rekord fiatal athletáinknak, kik trainingba lépnek és saját kiképzésüket s erejüket a hazájukban elért rekordok után vizsgálják s mérik meg; már pedig mennyire kellene egy fiatal atletának akár fél évi training után is, elcsüggednie, ha Rostonyi úr rekordját venné zsinórmértékül; hisz azt megközelítőleg sem tudná elérni, még ha Methuzalem koráig is trainirozna.

Midőn reménylem, hogy eme soraimat csak lapunk iránti érdeklődésnek s személyük iránti jó indulatom jelének tekintik, maradok szívélyes üdvözlettel

igaz barátjuk ZMERTYCH IVÁN.

Gyalogverseny Debreczenből B.-Újfaluba.

Minden előkészület meg volt téve, hogy jól és szerencsésen üssön ki e verseny. A próbagyaloglások már tíz nap óta tartottak — írja a „Debreczeni Ellenőr”. Dr. Kenézy Gyula úr, a torna-egylet egyik buzgó orvosa óvatosságból a B.-Újfaluban dühöngő himlőjárvány ellen, megelőző nap a versenyre készülöket egytől-egyig beoltotta. Nagy Pál fizika tanár úr a barometert jóidő jóslásra tanította be; e felől különben, a mi a versenynek egyik lényeges föltétele, a rendezőség a budai lég-tüneti obzervatóriumot és a prágai csillagvizsgálókat is megkérdezte sürgönyileg. A válasz kedvező volt. Daczára ezen gondoskodásnak és jövődömondásnak, hajnalban terhes szürke fellegek borították el a láthatárt s lassu csendes eső áztatta a földet. De hátha mégis kitisztul. Erősen reményeltük az ég kiderülését; hogy is ne, mikor a torna-egyletnek zöld az elfogadott színe. Öt óra körül csakugyan megszűnt az eső. A nagy templom vitorlái észak-keletről állottak. Az észak-keleti szél elhordja a fellegeket. A versenybírák, a kik kedvezőtlen idő daczára is összegyűltek, ú. m. Simonffy István (ő lett az elnök helyettes), Holvay Gyula, Szűcs Kálmán, K. Tóth Sándor, Jeney Miklós, továbbá dr. Genézy Gyula a felügyelő orvos, Veress Bálint titkár, megkérdezték a versenyre jelentkezőket, tizenketten voltak, mind 17—20 éves deák ifjak, akarnak-e pályázni?

Egy akarat hatotta át őket. Menjünk. Tehát megindították őket 5 óra 3 perczkor a 36 kilométernyi hosszú pályának, mely a b.-újfalui városháza előtt végződött. A versenyzők könnyű, vékony részint tavaszi, részint nyári ruhába voltak öltözve. — Összes úti készülékjök egy-egy szines zsinórra akasztott kis üveg-kulacs volt, megtöltve erősítőül theával. — A figyelmes orvos gondoskodott ezekről is. A versenybírótság négy kocsin. Jeney Miklós pedig lóháton követte a versenyzőket. Alig haladtunk azonban 3 kilométert, az eső elkezdett ismét sűrű apró szemekben hullani s fokozatosan erősödött. Az ifjuság nem rettent vissza. A debreczen-fehértéplomi országút ki van ugyan kövezve Mac Ádám mondja szerint, s jó karban is van tartva, hanem olyan időben, a milyen áldozó-csütörtökön volt, még sem lehetett nem panaszkodni ellene. Sáros, vizes és csuszamos volt. A menés gyorsaságát megnehezítette. Az első hét és fél kilométert a mennyi egy német mértföldnek felel meg, a legjobb gyaloglók is 60 első percznél jóval több idő alatt tették meg.

Az eső szakadatlanul esett, de szerencsére a szerencsétlenségben, nem szembe, hanem hátba csapott. Már Mike-Pérsen a világos színű ruhába öltözött versenyzők

két színűek lettek, előlről megmaradt a ruha eredeti színe, hanem a hátukon, a hol csuron-vizessé áztak, sötétbarna színt vett föl. A jó mike-péresiek, valamint később a dereckeiek nem is győztek eléggé sajnálkozni a szegény fiúkon, kik ilyen időben, ilyen úton így teszik tönkre egészségöket, ruhájokat és cipőiket.

A versenyzők közül hamarosan kivált Sólyom Antal 8. o. ki a múlt évben H.-Nánásig rendezett gyalogversenyen az első díjat nyerte; utána Ször Antal 4 tk., Csiha Sándor 1 jh., Kiss Illés 4 tk., Csányk Béni 1 th., körülbelül közép helyen gyalogoltak Schöffér Dániel 4 th., Técsy József 3 th. A már Derecskén túl lévő 24-ik kilométert mutató kőoszlopig mindig Sólyom vezetett, hanem itt 8 óra 6 perczkor Csiha Sándor úgy Ször Antalnak, mint neki mellé vágott s a 32-ik kilométernél (9 óra 4 perczkor) Csiha körülbelül 150 ölnyire hagyta hátra Sólyomot. Ha csak valami véletlen baleset közbe nem jö már látni lehetett, kik nyerik el a díjakat. A három első mögött a többi hat versenyző, (három túl Derecskén inkább a cipő törés, mint a fáradtság miatt kocsira ült) messze elmaradt.

A b.-újfaluai ünnepélyesen készültek fogadni bennünket. Hanem az eső sokat elrontott s menetelünkre már nem is számítottak. Veress Bálint titkár Derecskére táviratozott az újfalu önkéntes tűzoltó-egylet derék parancsnokának Thill Gusztáv úrnak. — A távirat csupán ennyiből állott: „Daczára (t. i. a kellemetlen időnek) — megyünk.“

B.-Újfalu, különösen pedig a tűzoltó-egylet azonnal lázba jött. Vakmerő gyerekek ezek a debreczeniek! A hír egyszerre elterjedt a városban. A tűzoltók hamarosan sátrat vontak a városház elé. Azután diadalkaput is rögtönöztek, feldíszítették tölgylevel-girlandokkal és nemzeti színű lobogókkal.

A városház előtti tért kerítő korláton is ilyen levélüzerek kigyóztak végig. Az újfalu piacz jó barátságban szokott lenni a mély sárral; ezíttal sem voltak hűtlenek egymáshoz. Az újfalu közönség, több száz főből állott, ott tolongott és állta türelemmel a szakadó esőt ebben a mély sárban. A versenyzők számára a már említett sátorig a tűzoltó-egylet egyenruhás tagjai tartották fenn a közönség közt az utat.

Elsőnek érkezett Csiha Sándor 9 óra 36 perczkor, másodiknak Sólyom Antal 9 óra 44 p., harmadiknak Ször Antal 9 óra 47 p., negyediknek Schöffér Dániel 10 órakor, ötödiknek Kiss Illés 4 tk. 10 óra 3 p., hatodiknak Szabó Imre th., 10 óra 5 p., hetediknek Técsy József 3 th. 10 óra 7 p., nyolcadiknak Domokos Elek 7 o. 10 óra 11 p., kilencediknek Osváth Kálmán 7 o. 10 óra 32 p. Beérkezésekor mindegyiket megéljeneztek. A díjakat a városház nagytermében osztotta ki Simonffy István elnökhelyettes. Díjat a három első beérkezett kapott. Első díj arany-érem és 2 ezüst forint, második ezüst-érem és 5 ezüst frt, harmadik bronz-érem és 2 ezüst frt.

A díj kiosztásánál jelen volt B.-Újfalu intelligenciája is, közte Szunyogh Loránd főszolgabíró, Tamássy Géza gyógyyszerész, Habókay és Karakas ügyvédek, dr. Krauzly Sándor orvos, Thill Gusztáv tűzoltó főparancsnok, Kerekes Gyula és Szabó Elek községi jegyzők stb.

A debreczeniek vendégszerető úri embereknél lettek a fogadtatást rendező tűzoltó-egylet által elszállásolva. A vendégek oly kapósak voltak, hogy azok, kiknek nem jutott (mert kevesebben mentünk, mint a hányan előre be voltunk jelentve) kétségbe estek, miként tudják már ők kibékíteni az asszonyt, ki ugyancsak várja odahaza ebédre a vendégeket.

Este a városházánál a debreczeni vendégek tiszteletére az intelligencia igen sikerült bankettet rendezett, melyen szébbnél szebb felköszöntők mondtak, a mint ez már másként nem is történhetik.

A tornászok legnagyobb része csak tegnap jött haza. Ilyen az újfaluai vendégszeretete.

Székesfehérvári velocipédezés.

Székesfehérvárt is már régebben nagy figyelemmel kísérték a kellemes és testedző velocipéd-sport fejlődését, míg most már úgyszólván egy vasparipa-egylet ottan meg is alakult.

Mint számtalan vidéki sportemberek és sporttársulatok úgy a székesfehérváriak is a „Magyar Velocipéd Club“-hoz (ifj. Fesztetiés Pál gr. elnök útján) fordultak tanácsért. Ennek folytán f. hó 19-én csütörtökön Kaszás István vezetése alatt egy csapat velocipédező, névleg Kirinyi Lajos, Philippovics Emil, Szvoboda Gyula és Gerstel Ferencz korán reggel 4-kor Budapestről küllős paripájukon elindultak s a később keletkezett nyugati szél daczára 11 órakor délelőtt Székesfehérvárra érkeztek, a hol a legszívélyesebb fogadtatásban részesültek.

Elszállásolás után ismerkedés végett egy ottani söresarnokban gyűltünk össze s víg beszélgetés közt az út fáradalmaiktól illetőleg a szél makacsságát elfeledve az athletikus gyomor kérelmei kerültek érvényességre és siettünk a „Magyar Királyba“ ebédre. Délután kimentünk a polg. lövölde helyiségeibe a hol az alakuló egylet gyakorlatait és gyülekezéseit tartja. Itt már teljesen kiképezett velocipédezőket találtunk, mint: Kaltenecker Márton, Pfinn István, Halm Ferencz főhadn., Hunyady testvérek s m. t., köztük egy nagy csapat katona tisztet kik egyenruhájukhoz nagyon illő lábszárvédőket (Gamaschen) használnak. Mindenki mutatott, a mit épen tudott s egy igen nyájas meghívás folytán kedves Kaltenecker barátunk kivezetett a szőlőhegyre Edner megyei főmérnök igen vendégszerető pinczéjéhez, a hol már ott gözölgött a bográcsban a kitünő pörkölt. Poharázás, uzsonnázás, toasztírozás, ének stb. mellett késő esti órákig kedves házi gazdánk határtalan vendégszereteté a legnagyobb mérvben élveztük, a mennyiben a búcsúzás számtalanszor ismétlődött, de egy „nem nem nem, nem megyünk mi innen el“ által dugába dőlt s mi ismét leültünk avagy táncoltunk egymással.

Végre a városba érkezve egy „Serenade“ után kiki felkereste nyughelyét.

Másnap délután velocipédezőink egy kis, de változott közönség előtt a lövölde kertjében egész díszgyakorlatokat rendeztek s főleg Kaszás és Philippovics páros mutatványai egy bicyclin nagy tetszést arattak.

A szél nagyon fujt s több idő hiányában velocipédezőink kénytelenek voltak a „jó barát“, a vasutara ülni, hogy másnap már itthon teendőiket végezhesék.

Bizonyára szívesen gondolnak vissza ezen minden tekintetben sikerült kirándulásra úgymint az újonnan szerzett székesfehérvári sporttársakra és barátokra.

MIKADÓ.

Sport és játékok a XVI. és XVII. században.

Báró Radvánszky Béla felolvasása a történelmi társulat ülésén.

— Vége. —

A hajtóktól és a kopók csaholásától felriadt vad előre törtetett. Ha megállott a lövonalon, könnyebb lövés esett, ha nem el is hibázták, mint I. Rákóczy György Kővár környékén egy igen szép nagy hiúzt. Pedig ő elég jól lőhetett, mert ugyanaz nap egy medvét és egy rókát, azelőtt való napon (1640 szeptember 6.) szintén ugyanannyit lőtt, vadásztársai is ejtettek két medvét.

Sebzett nagy vad után szelindek kutyákat bocsátottak, hogy azt lefogják.

Megtörtént néha, hogy az elhibázott vad a hálóba ment be, mint a Rákóczy György által elhibázott hiúz, de nagy lévén a medvefogó háló szeme, kibújtt belőle. Pár nappal később Görgény vidékén szerencsésebb volt egy óriás nagy vadkannal, azt a medvefogó hálóban lőtték meg. A hálóba fogódzott kisebb vadra nem pazaroltak golyót, azt csak a gyalogokkal verették agyon. Apaffi Mihály fejedelem vadászatain is gyakran fogtak hálóba rókát, vadmacskát, nyesteket.

Görgényben akkor is sok volt a medve. 1640-ben I. Rákóczy György két napi vadászatán (szeptember 12—13.) tiz medve, két erdei, négy őz, két farkas és két róka lővetett.*) A második napon baleset is történt, egy medve ugyanis három fiával kijött egy puskásra, megsebezettén általa, neki rontott, maga alá teperte és megéptte erősen.

Deés vidékén sem volt kisebb a vadállomány. II. Rákóczy György 1650-ben levélben jelenti testvérének Zsigmondnak, hogy tegnap (november 29.) két medvét és 7 farkast, ma pedig szarvasokat és őzet lőttek. A farkasokat nemcsak vadászaton lőtték, pusztították úgyis, hogy verembe ejtve verték agyon. A szőrmés vadakat különben bundájokért is érdemes volt elejteni. Egy nagy farkasbőrért 1 frt 25 pénzt, egy nagy hiúzbőrért 8 frtot tartoztak a szűcsmesterek fizetni.

Apor Péter tudósításából és az elmondottakból láthatjuk, hogy Erdélyben mennyire bővében voltak a vadnak. Magyarországon sem állottunk rosszabbul. A francia követ azt írja 1502-ben kelt tudósításában, hogy a Csepel-szigete tele van szarvassal és nyúlal annyira, hogy midőn a királynéval lóháton sétáltak, nem több, mint három hold földön tizenöt-tizenhat nyulat vertek fel.

Ha Magyarország felső vidékére tekintünk, bámulat fog el bennünket. Thurzó Zsuzsa lakadalmára (1603) a biesei, ljetthavai és árvai uradalmak beszolgáltattak 33 őzet, 185 nyulat, 526 császármadarat; Thurzó Juditára (1607) ugyanannyi foglyot és császármadarat, 6 őzzel kevesebbet, de 3 nyúlal többet. Thurzó Iona lakadalmi ünnepélyén (1614) elfogyott 6 vaddisznó, 7 szarvas, 55 őz, 200 nyúl, 600 fogoly és császármadár.

Gróf Illésházy Katanak 1632-ben január 10—17. között csak kézfogó ünnepét tartották, mégis 1434 apró madár, 667 fenyvesmadár, 203 fogoly és császármadár, 129 nyúl, 8 őz és 1 szarvas volt a szükséglet. Az pedig már majdnem a hihetlenséggel határos, hogy 1612-ben

*) Ugyanaznap 4 medvét azonkívül lovas vadászatokon kopó-falkával fogtak el. (Lásd előbb.)

Thurzó Borbála lakadalmára az árvai uradalom egymaga harmincz darab bölényt szolgáltatót be.

Az a szokás, hogy lakadalmi és egyéb ünnepélyek alkalmával kivették a jobbágyokra, hogy egyes uradalmakból mennyi vadat tartoznak beszolgáltatni, kétségkívül nagyon ártott idővel a vadállománynak és előmozdította a vadorzást. Az orvvadászat pedig büntetendő cselekménynek tekintetett és igen rövid úton bántak el a vadorzókkal. Egy ilyen büntetésnek érdekes példája maradt fenn Bornemisza Mátyás levelében. Ő ugyanis 1557-ben észrevette, hogy a szomszéd birtokos jobbágysai az ő erdejében egy szarvast és egy erdeit lőttek. Hamar készen volt a büntetéssel, elfogatta, megpálczáztatta és léket vágatván a jégen, fejfel bemártatta a bünösöket a vízbe.

A vadállomány biztosítására szolgáltak a kerített vadaskertek. Rákóczy Zsigmond leveléből úgylátszik, hogy Görgényben egy rész már a XVII. század elején be volt kerítve. Gróf Pálffy Pál nádor pedig végrendeletében (1653) hagyja meg, hogy a marcheggi vadaskertet az ő rendelkezései szerint kövel keríttesse be a tisztartó.

A vadállomány gondozása, őrzése a vadász-személyzet kötelessége volt, úgyszintén a vadászatok rendezése. Midőn gróf Nádasdy Ferencz 1660-ban sárvári, kereszbúri és kapui uradalmában fővadászmesterré ki-nevezi nemzetes Globiczer Farkas urat, elrendeli, hogy minden jószágában lévő vadászokkal mindenképen kedve és akarata szerint rendelkezék. Igen szigorú utasításokat ad neki. Azt írja a többek közt: „Mint hogy mindenféle vadászatokban és madarászatokban kegyelmedet rendeltük inspektornak, a puskások, vadászok és madarászok kegyelmedtől függenek és parancsához alkalmazzák magokat. Kegyelmed azért mind maga, mind az alatta levők által vigyáztasson, hogy jószágunkban senki idegen ne vadászszon és madarászszon, ha pedig valakit ezen rajta kapna, elvegye tőle puskáit, nyulászó és más ebeit, hálóit és azt egyedül magának tartsa, ha kivántatnék, akkor a magunk katonáit is maga mellé vehesse kegyelmed. Minden tartományban (pagony) két-két előljárót rendeljen a vadászok közül, hogy vigyázzanak és hírül adják.”

Vadkimelés szempontjából elrendeli azt is Nádasdy, hogyha akár ő maga vadászik, akár a vadász-személyzet által vadászatot csupán, a vadakat idő és rend előtt ne vesztegessék és a hálókat idejében kivigyék. A személyzet által elejtett vadakról pedig rovást kell tartani a tisztviselőkkel. Az elejtett vadakért a személyzetnek meglehetősen magas díjakat fizettetett: egy szalonkáért 6, egy pár fogolyért 15, egy nyulért 10, egy őzért 45 dénárt, egy erdeiért 1 frt 30 dénárt. A vadászatokon elejtett szőrmés vad fele az uraságé, fele a fővadászmesteré volt.

Nagyobb udvartartásokban a vadász-személyzet sok emberből állott.

Gróf Erdődy udvarában tizennégy agár és ugyanannyi kopóhoz egy főpeczért, két kispeczért és egy madarászt találunk. I. Rákóczy György lengyel madarászárról és agárhordozóiról leveleiben emlékezik meg.

Thököly Imre udvaráról többet tudunk. Vadászmestere rendelkezése alatt, ki lóra külön fizetést húzott, öt vadász, három lovas peczér, hat gyalog peczér, három lovas agár hordozó és egy gyalogos agár gondviselő állott. A madarász-mester két madarásznak, kik madarantatóknak is neveztetnek, — parancsolt.

A peczérek, vadászok és madarászok zöld posztóból készült köntöst és fehér báránybélésű zöld mentéket kaptak ruházatul. A madarász-mester pedig német sarut és harisnyát viselt.

Némelyik úrnak a vadászaton kívül még a halá-

szat és ránkászásban telt kedve. Leginkább gyalommal vagy kis hálóval fogták.

Az elmondottakból láthatjuk, mennyire ki volt nálunk fejlődve a nevezett századokban a sport mindenféle neme. Rendes lóversenyek tartattak kizárólag e célra nevelt és idomított lovakkal. Kopó-falka után való lovaglásban gyönyörűséget találtak, az agarászat nagyban üzetett, sőt valószínű, hogy agarversenyeket is rendeztek. A lovas vadászatok, agarászatok és solymászatok részben úrasszonyaink társaságában folytak le. A puszkavadászat és vadgondozás megállapított rendszer keretében mozgott. Azonban mindezeknek tovább való fejlődését megbénították a folytonos harcok és az erre következő kedvezőtlen politikai viszonyok.

Arra különös gondot fordítottak, hogy a tanuló ifjúság a szabadban eleget játszszen. Az iskola udvarának közepén ott állott a tekéző kő, ha ebbe belefáradtak, labdával mulathattak.

Versenyfutás, tőke, árok, üres hordókon való átugrás, lovaglás, lövöldözés, vívás, az ifjúság testi ügyességét növelé.

Esős időben a tanulók szobára lévén szorítva, a szabad órákban lúd- és prágányjáték folyt, de hogy ez miből állott, arról nincs tudomásunk.

A gyermekek játékaról elegendőleg gondoskodva volt. Kicsi koruktól kezdve küzdöttek egymással, labdázta, játsztak vitézjátékot, tekével, forgattyúval, kézzel és parittyával hajigáltak, madarak után mászkáltak a fákra és gyermeknek való nyilakkal lövöldöztek. E célból bizza meg Segnyey Sándor özvegye Gál Ferenczet, hogyha valami jóakarójokra találna, ki Törökországba menne, hozasson számára egy gyermeknek való kisedet tegzes kézijjat, skófiummal varrottat.

Utórész a tornakártyákhoz.

Az itt 55. tornaóra irt tornagyakorlatokból szándékkal kihagyattak azon több erőt és ügyességet igénylő gyakorlatok, melyeknek egy részét, ha végezhetik is a 14—18 éves fiúk közül az 1—3. csapatbeliek, mindazonáltal czélszerűbbnek látszik azokat nem venni fel általában rendszeren gyakorlandókul, már csupán azon egyetlen okból sem, mivel bizony igen sok még azon iskolák száma, a hol — fájdalom — nem a tornatanító választja meg és alkalmazza a tornagyakorlatokat óránként és csapatonként, hanem oly gyermek előtornászok, kik hiúságból is leginkább ama nehezebb, de általok el-sajátított gyakorlatokat igyekeznek végeztetni azon csapatjokkal, mely még igen távol van az ily gyakorlatok végezhetésétől.

Mindazonáltal mintegy távolból újmutatásul ide iratik pár gyakorlatnak neve legalább azon gyakorlatokból, melyeket okkal-móddal lehet némely gyermek csapattal is végeztetni, a melyeknek végzését a felnöttek tornájában láthatni, és a melyekről bizonyára nem sok idő múlva meg fog jelenni egy gyakorlati kézikönyv akár egyletek, akár egyes szakemberek buzgóságából. Ezen műnek hagyatik fent tehát eme magasabb fokú gyakorlatok ismertetése.

Ilyenek közé tartoznak:

1. Rendgyakorlatokból: a sorok és csapattestek változatosabb alakításai, „füzerek”; a katonai századmozdulatok nagyobb kiterjedtségben; díszfelvonulások gyakorlása ünnepélyes alkalmakra.

2. Szabadgyakorlatokból: 8—16-os összetételű mozgások; ellenoldalú taggyakorlatok össze-

tételben, soronként más részét végeztetve egyidőben ugyanazon mozgásösszetételnek; gúllak, piramidák és hatásosabb élőkép csoportosítások; a köznapi tánczoknak sajátos előgyakorlatok; földön ülésben és hanyattfekvésben taggyakorlatok; páros viaskodások több neme és a versenyek bővebb kifejtése minden gyakorlási nemben.

3. Szergyakorlatokból:

Ugrások súlyokkal a kezekben, helyből és irammal, magasan, távolra és mélyre.

Ugrás ruganyos deszkáról magasan, vagy ló mellé állítva.

Ugrás számolýról magasan, vagy rohamdeszkához állítva, pálcán át.

Bakon gyakorlatok: lábkörzések lebegő támaszkodásban; csavarfelülések; guggoló állásba felugrás egy lábra fordulattal; guggolással átugrás; terpeszkedő átugrás egy karra támaszkodással; kanyarlattal átugrás a bakon túl befelé $\frac{1}{2}$ fordulattal; terpeszkedő átugrás $\frac{1}{2}$ fordulattal; terpeszkedő átugrás a bak elé vagy mögé helyezett pálcán és a bakon is át; bakot átugrani a mellmagaságnál is feljebb emelkór vagy a deszkát egy méternél is tovább helyezve; hosszában állítva a bakot vetődéssel ugrani át jobbról balra vagy ellenkezőleg kanyarlattal; szabadon átugrás fogás nélkül stb.

Ló hosszában, kápák fenthagyásával előre be vagy túla ülésbe ugrások; átugrások; csavar felülés vagy guggoló állásba a lónyakhöz; vívóvetődési és kanyarlattal átugrások egyik oldalról a másikra egy lábbal elugrással; ló hátáról a nyak fölött leterpeszkedés (macska ugrás); lovon állásból vagy ülésből bukfenéz (medve ugrás); deszka nélkül átugrások vagy nehezebb fel- és beülések; vállon vagy fejen „ágas” a lovon stb.

Ló keresztben, kápákat fogni el- és terpeszkedő átugrás; a ló fölött átugrani érintése nélkül és a szembe álló előtornász vállaira támaszkodással túla le (tigris ugrás); kápákra támaszkodással átfordulni, a ló fölött bukfenéz; deszkát távolabbra téve egy lábbal elugrás és a ló fölött átugrás utánfogással (tolvaj ugrás); szabadon felugrás a lóra ülésekbe; szabadon átugrás ló fölött; lovon körzések ülésekből páros lábbal lebegő támaszkodásokkal; csavar felülés, olló elől; felülések, előzőleg hátra fellendíteni a lábakat és testet lebegő támaszkodással; szintén úgy átugrások; guggoló állás a ló hátán és abból vetődéssel vagy kanyarodással különféle ülésekbe vagy állásba át a ló nyakára vagy nyeregbe (majom ugrás); jobb láb átfeszít a ló fölött, bal átguggol, ezen lebegő támaszkodásban lábak terpesztéssel köröznek ló fölött innen és túla eső oldal felé, folyton lebegő támaszkodással, kezek másképp lehelyezésével, forogni körül; guggoló átugrás derékhomoritással pillanatra a lovon túl repülés közben (birka ugrás); bal láb feszít, jobb guggol a ló fölött és túl jobbra vissza kanyarodni és körözni lovagülésbe (farkas ugrással csavar felülés); süveget tenni papirosból a ló hátára vagy nyakára, és a fölött vetni át a lábakat tompor-, kanyarlattal- vagy vetődési átugrással, mialatt kezek a nyeregkápákra támaszkodnak; jobb lábbal jobbról át és a nyereg fölött vissza, mialatt a bal láb is jobbról át, de ez ott marad, (tű); nyereg fölött lebegő támaszkodás terpesztett lábakkal így lendülés a ló hosszirányában és különféle felülések, láb átlendítések (órainga); orsó; pecsenyeforgatás; kerék; egyszerre többben különféle felülések és átugrások; mérlegek stb.

Nyújtó alacsonyán: állásból ugrással vagy támaszkodásból átfeszíteni vagy átvetni egyik vagy mind-

két lábat ülésbe vagy túlra állásba; ülésbe támaszkodással ugrás $\frac{1}{2}$ fordulattal innen, ülésből hátra vagy előre aláfordulni vagy forgás így; egyik térdesuklóban forgás támaszkodással előre vagy hátra (térdperczek); egyik térdesuklóban és páros alkarban forgás (gúzs); támaszkodásból a rúdra guggolásba vagy terpeszkedő állásba és abból alugrás (nyíl); támaszkodással haskelep vagy gerincekelep; lusta forgás előre; szabad kelep; malom forgás; fogózással forgás állva a rúdon; hason fekvéssel gúzsforgás hátra vagy előre stb.

Magas nyújtón: lendülés közben fordulatok, fogás változtatások; lendülésből előre kiugrás nagy vi-
gyázattal; nyújtóra feltámaszkodás, tolódás, kelep felhuzódás, vetődés, gerincefelhuzódás, szintén támaszkodásba fellendülés; mellő támaszkodásból hátsóba menni és viszont, lábak áthelyezésével vagy testfordulattal; hátsó alkarfüggéssel karforgás hátra és előre; felkarokon hátsó függésben forgás (Krisztusforgás); egyik hónaljban függésből támaszba lendülés; támaszkodásba felbillenés kettős vagy alsó fogással; szabad átvetődés; felső vagy alsó mérlegek; támaszkodásban térdeléssel mérleg egy térd; lendülésből kelepfellendülés vagy térdfellendülés vagy gerincefellendülés vagy térdesü-
ngésbe és ülésbe fellendülés stb.

Korlát on: ugrással körözni egy vagy páros lábbal egyik vagy mindkét korlátfa végei fölött terpeszkedő vagy oldal ülésbe vagy túl leugráshoz; ugyanez támaszkodásban (szövés); terpeszkedő ülésből átfordulni ugyanabba (mángorló); ugyanaz, körben vállgással vagy karágással előre vagy hátra; felkarfüggésben lendüléssel fordulni át ugyanabba vagy felülésbe; üléseserek lendülésekkel vagy fordulatokkal, lábvetésekkel, körzésekkel, olló hátul; előre fogni tovább támaszkodásban minden hátra és előre lendüléskor; hátra ugyanaz a hátra lendüléskor; ugyanaz páros kézzel egyszerre szöktetéssel; a hátra lendüléskor pillanatra karhajlítás és nyújtás (madár itató); ugyanaz előre lendüléskor (kender törés); terpeszkedő ülésből a korlát végei fölött leterpeszkedés; ugyanaz lendülésből ülés nélkül arczirányba, előbb egy aztán páros lábbal; alkar- könyöktámaszkodásban lendülésből átfordulni hanyatt fekvésbe vagy feltolódni feszített karú támaszkodásba; ülés bent egy karfán, lábakat a másik alá feszítve hátra dőlni vízszintes fekvő helyzetig és vissza stb.

Gyűrűs hintán: hintázással előre kiugrások a kitett pálcza fölött; támaszkodásba feltolódni; ugyanabba fellendülni az előre vagy hátra hintázáskor; hintázás közben felhuzódni és a lábakkal lóbálódzás után leugrás; hintázás közben felemelni lábakat a kötélzá-
rakba kulesoláshoz, fejfel lefüggés; függésből bebujtatni a felemelt lábakat a karikákba térdesüggéssel felfüggesz-
kedni kezekkel a kötélzárokra, a karikákra ülésben átfordulni előre vagy hátra ismét ülésbe; hintázás közben hónaljfüggésbe a karikákra, így lóbálódzás, fogva a karikákat; és több e félek.

Mindezen röviden jelzett gyakorla-
tok csakis az illető sajátos előgyakorla-
taik után végeztetettnek.

A versenyek komolyabban rendezendők a szebb napokon szabad ég alatt, néha soron kívül is, futás, ugrás, járásokkal, tiszteletdíjakkal és koszorúkkal.

Különfélek.

Azon t. olvasóinkat, kik még előfizetésüket nem küldötték be, tisztelettel kérjük az előfize-

tési ár (negyedévre 2 firt) sürgős beküldésére, hogy a lap expedálásában semmi fennakadás se álljon be.

Mutatványszámokkal szivesen szolgálunk.

Elmaradt példányok reclamatiója a szerkesztőséghez (Borz-utcza 9. sz. II. emelet) intézendő.

A nemzeti hajós-egylet vándordíjára az evezőverseny ez évben június 26-án (vasárnap) d. u. 6 $\frac{1}{2}$ órakor tartatik meg. **Versenyfeltételek:** Egy evezősverseny legjobb hajók (race-skiff) számára. Nemzetközi verseny. Távolság 3000 méter lefelé. A pálya Új-Pest és a Margitsziget felső csúcsa közt tüzetik ki. Tét egy arany. Díj a nemzeti hajós-egylet által alapított vándordíj (ezüst serleg) és emlékérem. Háromszor egymásután nyerendő. Védő Stettner László úr, a „Neptun“ budapesti evezős-egylet tagja.

A versenyen a nemzeti hajós-egylet által 1883-ban megalkotott versenyszabályok mérvadók. Nevezési zárlat június 14. A nevezések irásban a tét melléklésével Fülepp Kálmán úrhoz, a nemzeti hajós-egylet igazgatójához (Budapest, IX., pipa-utcza 33. sz.) intézendők. Nevezések csak evezős-egyletek részéről fogadtatnak el.

Kelt Budapesten, 1887 május 16-án.

A nemzeti hajós-egylet.

A m.-óvári torna- és vívó-egylet 1887. évi június hó 4-én a főhercegi ligetben díszturnázást és versenyt és utána táncmulatságot rendez. A verseny kezdete délután fél 3 órakor. Tánc kezdete esti 9 órakor. Jury: Elnök: mlgs Simon Gyula főispán, egyl. fővédnök. Tagok: Cselkó István, egyl. elnök; Rohrer Ferencz, tisztb. tag; dr. Sötér Ágost, örökös tag; Linhart György, alap. tag; Wagner Ferencz, egyl. alelnök; Gerlóczy Géza, egyl. titkár, a jury jegyzője. Rendező bizottság: Cselkó István, elnök; Wagner Ferencz, alelnök; Gerlóczy Géza, titkár; Töpler György, pénztárnok; Tamásy József, szer-
tárnok; Andreae Emil, indító; dr. Spuller József, egyl. orvos; Dulánszky József, hírnök; Bauer Antal, Berg Otto báró, Békeffy József, Czocher Géza, Farkas Zoltán, Gallasz Rudolf, Halász Gyula, Heinrich Dezső, Horváth Miklós, Jenny Ödön, Koller Kálmán, Légrády Béla, Matisz Béla, Marschall Vilmos báró, Meiszner József, Nádosy Elek, Paikrt Alajos, Pongrácz Abris, Rauebauer Károly, Sólomosy Ödön, Soós Géza, Sötér Ferencz, Szilágyi Sándor, Szily Tamás, Törk Adolf, Véssey Ferencz, Vojnich Sándor.

A pécsi athl. club távgyaloglást rendezett csütörtökön f. hó 19-én Gyula pusztára. Részt vettek benne: Liskay Bálint, Egry Béla dr., Kiss reáliskolai tanár, Peitler Imre, Bereczky Árpád, Ott Béla, Horváth Pista, Reeh Gyuri, Perczel Béla, Szigriszt Lajos, Reeh Dezső, Jeszenszky Kálmán, Mayer Károly, Berecz János. Az indulás történt a Széchenyi térről reggeli $\frac{1}{2}$ 7 órakor. Tá-
volság 18,300 méter. Pihenés volt — 25 perc a sörös csárdánál. Littke Jenő velocipéden követte a társaságot s 8 óra 50 perczkor ért célhoz. a gyaloglók pedig 9 óra 38 perczkor. Mindannyian Ottocska Géza vendégszerető házában találtak szives fogadtatásra, hol tiszteletökre nagyszerű villásreggeli és pazar ebéd rendeztetett, melyen az említettek és háziakon kívül Horváth Mártha kisasszony és a kocsin kiérkező Igalics Radó is résztvett. Visszafelé d. u. 3 óra 15 perczkor indult a csapat, kik

közül csak 9 érkezett gyalog, a többiek pedig kocsin. A pihenéseket leszámítva 2 és 1/2 óra alatt értek haza. Legközelebb Mohács lesz a távgyaloglás célpontja.

A „Neptun“ budapesti evezős-egylet választmányára ülést tartott, melyben a f. é. június 18-iki regattára beérkezett nevezések felbontattak. Négyevezős legjobb hajóra (race) nevezett a temesvári csónak-egylet és a „Neptun“; egyevezős legjobb hajóra (skiff) a „Nemzeti hajóegylet“ és a „Neptun“; és külvillás, palánkos, kétevezős hajóra (pair-oar) a győri csónak-egylet és a „Neptun“. A rendező egyesület a versenynyel kapcsolatban négyevezős palánkos hajókkal házi versenyt is rendez. Fővárosunk közönsége 1885. év óta evezős versenyt nem látott és így valószínű, hogy a kilátásban levő regatta ép oly érdeklődést fog kelteni, mint minden más nemes sportszerű mérkőzés.

Amerikai amateur athleták Angliában. A jó hírű „Manhattan Athletic Club“ tagjaiból összeállt egy csapat, hogy az idei nyári versenyeken az angolokkal összemérjék erejüket. Igen nagy érdeklődéssel néznek a sportkedvelők a vendégszereplés elé.

Jövő hét keddjén lesz Amerika sculler bajnokságáért és 10.000 dollár csekély pénzdíjáért a nagy küzdelem Eduard Hanlan ausztráliai és Jakob Gaudaur amerikai közt.

Duncan, Médinger és Dubois e három kitünő professionista velocipédész jelenleg Berlinben küzdenek egymás ellen babérért s pénzdíjért. A míg az ezer méteres rekord versenyt 1 p. 41 1/2 mp. jó idő alatt Médinger nyerte meg, az 5000 m. távon Duncan győzött 9 p. 45 1/2 másodperc alatt.

A bécsi bicycle club egyleti versenyt tartott e hó 19-én hét versenyszámmal; mind a résztvevők száma, mind pedig az elért eredmények teljes meglegedést okozhatnak az intézőknek.

A párisi nyolcevezős csónak-verseny, mely évről-évre nyer népszerűségében, e hó 15-én volt óriási nézőközönség érdeklődése mellett. Kiállt a versenyre két egylet, a „Rowing Club“ és a „Societe Nantique de la Marne“ de a küzdelem e két egylet csónakja közt oly szép és az utolsó pillanatig érdekes volt, hogy a közönség bőven kárpótolva volt a csekély nevezésekért, győzött erős küzdes után a „Rowing Club“ csapatja.

A bécsi nagy nemzetközi csónak-versenyre az egyletek nevezése e hó 15-én zárattott le, s az a következő: 1. négyes kormányossal: Bruna, Neptun, Lundenburger Ruderverein, Pirat, Donauhört, Union, Ostmark, Lia, Regatta (Prága). 2. egyes bajnoki verseny: Lia, Germania (Frankfurt). 3. négyes kormányossal: Álbis, Turner Ruder Club, Donaubund, Union, Ulk. 6. Junior nyolczas kormányossal: Donauhört, Lia. A második napi versenyre a nevezések 1. négyes kormányossal: Lia, Germania, Berliner Ruderverein. 2. egyes: Bruna, Neptun, Lundenburger Ruderverein, Ostmark, Steiner Ruderclub Regatta, Turner Ruderclub. 3. négyes kormányossal: Bruna, Neptun, Lundenburger Ruderverein, Steiner Ruderclub, Regatta, ezen versenyből a bécsi egyletek ki vannak zárva. 4. négyes kormányossal: Bruna, Neptun, Lundenburger Ruderverein, Ostmark, Steiner Ruderclub, Regatta, Turner Ruderclub. 5. dupla kettős: Lia, Germania. 6. egyes junioroknak: Lundenburger Ruderverein, Pirat, Turner Ruderclub, Donauhört, Regatta. 7. nyolczas kormányossal: Ostmark, Lia. 8. canoe: Turner Ruderclub, Donauhört, Lia. A legénység nevezése, mely e hó 27-én volt, lapunk zártakor még nem érkezett meg.

Filippovits Emil budapesti kitünő velocipédistánk a pünkösdi ünnepeken Grácban tartandó versenyekre

nevezett. A bajnoki versenyen rajta kívül Gödl J. szintén Budapestről, továbbá Gericke A., Brauner I., Siegel K. és Diamantidi Bécsből, Blowszky Prágából fognak részt venni.

Pünkösdi ünnepein a legtöbb nagyobb városokban sport ünnepélyek tartatnak; mindenütt felhasználják a sportlőríak az alkalmat, hogy a mulatni vágyó közönség érdeklődése mellett tartsák versenyeket s terjeszték a testedző sportot, csak szép Magyarország marad el ettől; az oly nemesen felkarolt jótékony célú torna, athleta és velocipéd egyesült versenyek ügye is az egyletek közti rossz viszonyok miatt úgy látszik végleg elmarad. Az ünnepek alatt csónakversenyek lesznek: Dresdában, Parisban, Amerikában; velocipéd-versenyek: Wiener-Neustadt, Grác, Hamburg és Birminghamban.

A Belga csónak-egyesületek szövetsége is létrejött. Tizenegy nagyobb egylet lépett a szövetségbe; székhelye a szövetségnek Brüsszel. A magyarországi csónak-egyesületek iránti mozgalom úgylátszik végleg megszűnt, pedig nem volna felesleges az erre hivatottaknak az ügyet ismét felvetni, talán az idei regatta ép kedvező alkalom volna egy országos értekezletre; ezzel csak a csónak-sportnak s vele az általános testedzés ügyének tennének nagy szolgálatot.

Herkules-naptár.

Május	30.	Velocipéd kirándulás Belgrád-ra.
Június	9.	„Achilles-Egylet“ nyári viadalai. Nevezési zárnapp június 1-én.
Julius	3.	Budapest és Kassa között kirándulással egybekötött athletikai versenyek. Nevezési zárnapp június 25-én.
	17.	Az „Achilles-Egylet“ nyári viadalai Palicson. Nevezési zárnapp július 1-én.
Aug.	15.	A „Sz. T.-E.“ országos torna és athletikai versenyei Palicson. Nevezési zárnapp augusztus 1-én.
Szept.	18.	Az „Achilles-Egylet“ Nemzetközi országúti versenyei Újvidék és Bród között. Nevezési zárnapp szeptember 1-én.
Októb.	2.	Az „Achilles-Egylet“ őszi viadalai Budapestben. Nevezési zárnapp szeptemb. 2-án.
Novemb.	1.	Benedek Gyula vívómester kardmérkőzései Budapestben.

Angol velocipéd raktár

KASZÁS ISTVÁN

Budapest, VI. ker. rózsá-utcza 84. sz.

Képes nagy árjegyzék bérmentve küldetik.

1-3

Tartalom: A „Magyar Athletikai Club“ versenye. Vén athletától. — Hamis versenyadatok, Zmertych Ivántól. — Gyalogverseny Debreczenből B.-Újfaluba. — Szekesfehérvári velocipédész. Mikadótól. — Sport és játékok a XVI. és XVII. században. (Vége.) Bárány Radvánszky Bélától. — Utórész a tornakártyákhoz. — Különfélék.

AIGNER LAJOS könyvkereskedésében

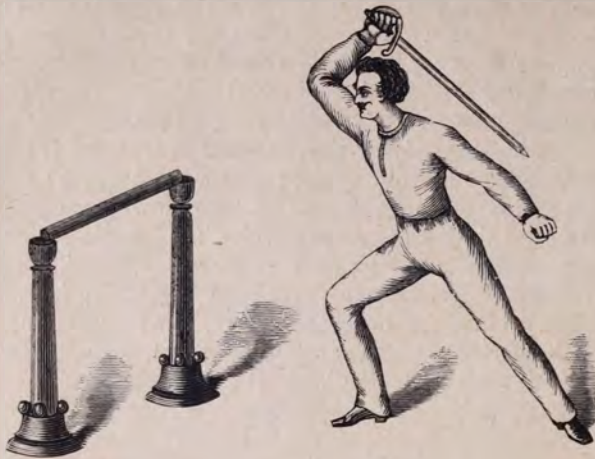
(Budapest, váci-utca 1.)

előfizetheti a „HERKULES“

testgyakorlati képes hetilapra.

Negyedévre 2 frt.

A „Herkules“ testgyakorlati közlöny az egyetlen magyar képes hetilap, mely a testgyakorlatok és testedző

sport minden ágára kiterjed; ismeretterjesztő és mulattató cikkekkel és képeket közöl a tornázás, atletikai csónakázás, úszás, velocipédezés, vívás, korcsolyázás, vitorlázás, kerékkorcsolyázás, ökölvívás, gyalogolás, birkózás, labdázás, női sport, testgyakorló játékok és sportversenyekről; nagy súlyt fektet az iskolai tornázásra, kiterjed a katonai testgyakorlatokra s kimerítő tudósításokat közöl a testgyakorló- és sport-egyletek működéséről.

Ötven egyletnek hivatalos közlönye.

A közoktatásügyi miniszter rendeletileg ajánlotta az ország összes tanintézteinek.

A „Herkules“ előbbi évfolyamaiból még néhány teljes példány szerkesztőségünk útján megszerezhető, még pedig a következő árakon:

A „Herkules“ 1884-iki egész évfolyama	bekötve	6 frt
„	1885-iki	8 „
„	1886-iki félévi folyama	4 „

Nyaralóba, fürdőbe utazóknak.

Ladii hintaágy fák között 4.50—6.50, nagyobb lécczel kifesthető frt 10, 14, 25 frt. Kerti japáni napernyő frt 1, 3, 15 frt. Mikádó-legyező — 1, 1—3.— Kertiszék laposra összehajtható kényelmes nádú éssel 2.20—3.— Virágasztal 6—10 frt. Erős gyermek-kocsi 7—15 frt. **Gyermek-kocsi** egyszerű min. bölcse 13—18 frt.

Önműködő szoptatóüveg 1.— Fogzást előmozdító fegyver 3.— Az egészség fenntartásához ti-zta üdítő szódavizet nyelünk könnyű lánsmóddal a **dr. Fèvre párisi tartós szódaviz-készítő géppel** 2 4 6 8 10 messzelyes

7.— 10.— 12.— 14.5— 17.— frt. Egy c omag borkő és sződa 2.— Fagyalt-készítő receptekkel 3 6 12 adagra. Vajkészítő 4.50—6.50. Vajtányér

7.50 1.50 16.50 frt üveg-edővel 1—5 frt. Ecet-és plajtartó 2—10 frt. Villa és kanál salátához — 40—2 frt. Sod on. ételborító legyek ellen — .50—1.80 krig. Sárga gyümölcs-kések 12 darab 3—6 frt. Állványnyal 6—10 frt. **Kávéfőző-gép** 5—12 frt. Rapid spiritus gyors orraló 1.50. Nagy serkentő-és fali-óra 3.80. Minden fekvésben is járó ebresztő óra 4.70. Időjelző óra — 40—1.50. Virágharatosító — 40—1.20. Zacherl tovarító por — 50—1.— **Fürdő-szivacs** — 75—2.—. Szivacs-zacsó — .50—1.50. Angol dörzskentyű — 40. Villany-ó készülék izom gyengeségnél 5—10 frt. Fürdő-hévmérő — .50—2 frt. Fürdő ivópohár — .75 Fürdő-czipők 1.30. **Kézi utitáska** 4—20 frt. Kézi-tá-ka toilette eszközökkel berendezve 18—60 frt.— **Kézi-koffer** 3—30 frt. Válltáska 3.50—15 frt. Czélszerűen berendezett uti-kecskes 6—9 frt. **Borotva-készlet** John Heifford késsel 7.—. Angol borotva 1.20—3.50. Pneumatikus tükör ablak a erősíthető 3.40. Fodrászlámpa vassal — .80. Kulacs 1—10 frt. Eltmentő a mellény zsebbe — .55—1 frt. Pontosan járó erős nickel remontoir zsebbre 9.—. Utisapka 1.50. **Egészségi gumi-cikkek.** Léggel tölthető gumi vánkás 5—10 frt. Tart.s kocsi eső-köpeny 12—15 frt. Irrigateur állóvet és anyaméh fecskendő 3.—. Bábafecskendő 2.—.

Vendéglősöknek. Kemény fából kugl. Lignum sanctum golyó 1.50—4.50. Szives papir lampion ker i ünnepegy és ayári mulatsághoz 15—80 krig. **Ariston zenélő szekrény** 6 zenedarab al 20.—. Erős ducashuzó — .30—2.—. P. laczkdugaszoló 1.40. Biztonsági borlehuző gummicső 2.70—3.30. Hordó-esap — .65.—.85. Pinczetok több üveggel 6.75—15 frt. Szél ellen kerti gyertya-tartó 1.—.

Dohányzóknak. Valódi Houblon cigarettapapíros szopókával 100 drb — .30. Készítő-tömő — .30. Automat cigarettakészítő és dohányszelencze, a fedél betevésével kész cigarettát nyerünk 2.—. Legjobbnak elismert **dohányválogató** fogas hajtókerékkel 15.—. Szárazon szívó csatornás fapipa 1.20. Gőz pipaszár tisztító 1.50.

3—6

Népfölkelők, sportdisznóker és turistáknak.

Angol disznóker nyerez 15—35 frt. Kettős száru kantár 4.80—8 frt. Zabla 1.80—3.50. Izasztó 2.75—5 frt. Nyerez-lekötő 2.50—3 frt. Kengyel-szíjak frt 3—3.75. Kengyel-vasak 1.60—3.50. Sarkantyú felcsotholható 2.—. Lóidomítóössző rinocerosbőröből — .70—2.50. Lóhaló legyek ellen egész lóra járja 16.—.

Flobert-puska. Cé- és madárlövészet begyakorlásához 7—25 frt. Flobert-pisztoly 6.50—14 frt. Vasczeltábla kiugró bohoczsal 2—6 frt. Czéltábla mozsárral 7—10 frt. Biztonsági belső revolver frt 4—20 frt. Erős lövésű angol Bulldogrevolver 8—15 frt. **Alkalmi vétel leszállított áron vadász-fegyverek. Horoghalászat-hoz kellékek.** Bot 2, 3, 4, 5 részből 1.50—3 frt. Horoggal felszerelt zsin r — .15—2 frt. Mesterséges legyekkel 12 horog — .80. Könnyű vízhatlan eső-köpeny 7.50. Tour sta-áska vállra 4.50—10.—. Lőszár-védő 4.50. Botszék 4—8 frt. Kanócsos gyufatartó — .85. Lapos zseb napóra iránytűvel 1.—. Kés, kanál, villa, tokban 4.50. **Tourista-lámpa** zsebbe 2.—. Zsebbe ivó-pohár — 40—2.—. Törősbót 1.50—0 frt.

Uj! Mulattatásul és a test edzésére.

Torna-szerek, mászkötél 5.80. Trapez 7.50. Kötél korlákkal 7.50. Gyermekhinta 3—8 frt. T-eljes torna-készülék iskolával, árúval 15.—. Torna-golyók, kilója — .30. Muline karizm erősítő párja 3—4 frt. Tornacipő párja 1.30. Két vívó-készlet 23.50. Athletabot 2—5 frt. Úszás tanításhoz övek kötéllel 5.—. Léggel tölthető uszó öv 9.—. **Tartós Croquet-játék** utatással 9—20 frt. Gumi-apda — 20—1.50. Karika-játék 12 pár 1.80. Lepke-fogó 35—70 krig. Accordion tremolo **concert-harmonika** trombita díszsel 7—21 frt. Hangolt szájharmonika c engettyű kísérettel 1.50. Kötősfat a gyermek maga előtt hajja 6.—. Három kerékű esős velociped fiúknak 7.50, 10—35 frt. A.ó, kapa, gereblye gyermekeknek 1.50—3 frt.

Községi előjáróknak. Erős réz oldalú hirdetősi dob 15.—. Postatáska 2 kulcsal 7—12 frt. Posta-kürt 2.—. **Éjjeliőr sfp és kürt** 1—8 frt. Kerülő-fegyver 7.—. Marha-érvágó 2.40—5.0. Marha-és lö-klystir 4.—. Trokár 2 csővel 2.50. Bikaorr-gyűrű — .75. Birkaoltó tü — .80. Birka és malacz fülbélgyógyzó 3.75. Szél és törés ellen biztos petroleum-lámpás 2—2.40.

Méhészeti segédeszközök. Gondocs-féle méhész-sapka 2.—. Kifűtő pipa és készülék 1.50—4.50. Rajfogó zacskó frt 2—4.20. Heréfgő kalitka 1.80. Méhkal kaparó. Szej lukupóló. Kertfogó. Hanemann-féle rács. stb. stb. Wischin-féle szropapadló-fénygáz — .70.

Kívánatra 850 ábrás árjegyzék bérmentve küld, meg nem felelő tárgyakat vissza vesz

KERTÉSZ TÓDOR
BUDAPEST, Dorottya-utca 1. sz. „Magyar király“ szálloda átellenében.